

JAARRAPPORT 2017

Voorwoord

Voor u ligt het COVRA N.V. jaarrapport over 2017. Het afgelopen jaar kan met recht een boeiend en succesvol jaar genoemd worden. Wij zijn binnen COVRA verder gegaan met de professionalisering en versterking van de veiligheidscultuur naar de meest moderne inzichten. Er is een aantal mijlpalen gerealiseerd zoals de feestelijke opening van het opslaggebouw voor verarmd uranium, het VOG-2, door Hare Koninklijke Hoogheid prinses Beatrix en de afronding van een uniek meerjarig Onderzoek Programma Eindberging Radioactief Afval (OPERA).

Onze dienstverlening aan onze klanten is uitgebreid met nieuwe grotere verpakkingsconcepten en analysetechnieken. Verder is veel aandacht besteed aan onze IT-infrastructuur en cybersecurity. Wij hebben 2017 kunnen afsluiten met een positief bedrijfsresultaat en er hebben zich geen milieu of nucleaire incidenten voorgedaan.

Daarnaast is 2017 een jaar geweest waarin de nucleaire sector in haar geheel geëvalueerd is door een hoogambtelijke werkgroep waarover het kabinet heeft gerapporteerd aan de Tweede Kamer met het oog op onder andere toekomstige ontwikkelingen rond de productie van medische isotopen en de historisch afvalproblematiek bij NRG. COVRA is zeer intensief betrokken geweest bij de discussie rondom het historisch afval in Petten en heeft aangegeven een actieve rol te willen spelen in de oplossing hiervan.

Het jaarrapport is als volgt opgebouwd:

Jaarrapport 2017			
A. Verslag van de directie	B. Verslag van de raad van commissarissen	C. Jaarrekening 2017	D. Toetsing & controle
- De organisatie - MVO-beleid - Beleidsthema's - Risicoparagraaf - Toekomstparagraaf	- Verslag - Samenstelling rvc & directie	- Balans - Winst- & verliesrekening - Kasstroomoverzicht - Toelichting	- Controle verklaring - Assurance-rapport
Bijlagen			

Het eerste hoofdstuk van het verslag van de directie is gericht op interne elementen van de organisatie zoals de doelstelling, kernactiviteiten, kerngegevens, waardeketen en waardecreatie, structuur, corporate governance en de lange termijnstrategie. Hoofdstuk twee is gericht op maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) en het daarmee geassocieerde bedrijfsbeleid. Deze onderwerpen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. COVRA hecht grote waarde aan maatschappelijk verantwoord ondernemen. Dit neemt dan ook een belangrijke plaats in binnen het beleid en de organisatie. COVRA heeft zeer regelmatig contact met haar belanghebbenden en communiceert met hen op een transparante wijze.

Sinds 2015 rapporteert COVRA jaarlijks in overeenstemming met de G4-richtlijnen (toepassingsniveau core) van het Global Reporting Initiative (GRI). Het rapport bevat het geïntegreerde MVO-rapport en jaarrekening. Belangrijke elementen in de GRI Standards zijn de stakeholdersdialoog en de materialiteitsanalyse. Dit houdt in dat COVRA bij haar belanghebbenden (stakeholders) heeft geïnventariseerd welke onderwerpen zij bij voorkeur in het jaarrapport belicht willen zien. Uit een analyse blijkt dat de top-6 van materiële onderwerpen volgens de stakeholders als volgt is:

1. Ongevallen en schade -veiligheid
2. Voldoen aan wet- en regelgeving - kwaliteit en milieu
3. Transparantie - communicatie
4. Continuïteit opslag - beschikbaarheid
5. Gezonde en veilige werkomgeving - personeel en organisatie
6. Beveiliging bedrijfslocatie

Naast een uitgebreide behandeling van deze top-6 in hoofdstuk drie wordt een aantal onderwerpen aangekaart dat van belang is voor een gezonde bedrijfsvoering. Het betreft kennismanagement, onderzoek en ontwikkeling, financiën en internationale ontwikkelingen en samenwerkingen. Deze onderwerpen worden ook in het hoofdstuk MVO behandeld.

Het vierde hoofdstuk van het rapport van de directie bestaat uit de risicoparagraaf waarin mogelijke risico's en de beheersing ervan worden toegelicht. Het directieverslag wordt afgesloten met een toekomstparagraaf inzake 2018 en verder.

Na het verslag van de directie volgen het verslag van de Raad van Commissarissen, de jaarrekening, toetsing en controle en de bijlagen met nadere toelichting.

De medewerkers van COVRA zijn trots op de bijdrage die ze kunnen leveren aan het publiek belang. Ik wens u veel leesplezier. Voor eventuele vragen of suggesties sta ik u graag te woord (E: info@covra.nl; T: 0113-616666).

Met vriendelijke groet,

Jan Boelen

Directeur COVRA N.V.

Jan Boelen

HKH Prinses Beatrix opent VOG-2

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
A) Verslag van de directie	6
1. De organisatie	7
1.1 Doelstelling, missie en kernactiviteiten / kerngegevens	8
1.2 Waardeketen en waarde creatie	8
1.3 Strategie en beleid	10
1.4 De onderneming	14
2. Maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO)	17
2.1 Inleiding	17
2.2 Materialiteitsanalyse	18
2.3 Stakeholdersdialoog	19
2.4 Beleid en materialiteit als afbakening van het verslag	20
2.5 COVRA en de Sustainable Development Goals	22
2.6 Verslaggevingscriteria, dataverzameling en verificatie	23
2.7 Structuur van het jaarrapport	24
3. Beleidsthema's	25
3.1 Ongevallen en schade - veiligheid	25
3.2 Voldoen aan wet- en regelgeving - kwaliteit en milieu	27
3.3 Transparantie - communicatie	30
3.4 Continuïteit opslag - beschikbaarheid	32
3.5 Gezonde en veilige werkomgeving – personeel & organisatie	35
3.6 Beveiliging bedrijfslocatie	41
3.7 Kennismanagement, onderzoek & ontwikkeling	42
3.8 Financiën	44
3.9 Internationale ontwikkelingen & samenwerkingen	48
3.10 Managementbenadering per materieel onderwerp	49

4. Risicobeheersing..... 53

4.1 Risicokader	53
4.2 SWOT-analyse	54
4.3 Risicobeheersing.....	55

5. Toekomstparagraaf 63

5.1 Investerings	63
5.2 Personeelsbezetting.....	64
5.3 Omstandigheden waarvan de ontwikkeling van de omzet en rentabiliteit afhankelijk is.....	65
5.4 Onderzoek en ontwikkeling.....	65

B) Verslag van de Raad van Commissarissen 66

6. Raad van Commissarissen 67

6.1 Jaarrapport	67
6.2 Ontwikkeling en strategie	68
6.3 De organisatie.....	68
6.4 Kwaliteitsborging	69
6.5 Bijeenkomsten Raad van Commissarissen	70
6.6 Samenstelling Raad van Commissarissen en Directie	70

C) Jaarrekening 2017 72

Balans per 31 december 2017 (na resultaat bestemming).....	73
Winst- en verliesrekening over 2017	74
Kasstroomoverzicht.....	75
Toelichting op de balans en de winst- en verliesrekening	76
Grondslagen voor de waardering van de activa en passiva en voor bepaling van het resultaat	76
Toelichting op de posten van de balans	82
Toelichting op de posten van de winst- en verliesrekening	84

D) Toetsing en Controle 88

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant.....	89
Assurancerapport van de onafhankelijke accountant betreffende het maatschappelijk jaarverslag.....	91

Bijlagen 94

Bijlage 1 Afkortingen- & Begrippenlijst	95
Bijlage 2 Toelichting op de afvalstromen en emissie	97
Bijlage 3 Samenhangtabel	100
Bijlage 4 Overzicht lidmaatschappen	102
Bijlage 5 GRI Tabel	103

A) VERSLAG VAN DE DIRECTIE

Zicht vanaf VOG-1 op de achterzijde van het HABOG waar de twee nieuwe opslagmodules zullen worden gebouwd.

1. De organisatie

Radioactiviteit is overal. De aarde bevat immers radioactief materiaal. Radioactiviteit is dus onderdeel van de leefomgeving. Radioactieve stoffen en straling worden op veel plaatsen toegepast. Het meest bekend zijn straling en radioactiviteit door de opwekking van elektriciteit in een kernenergiecentrale en toepassingen in de gezondheidszorg. Andere voorbeelden zijn gebruik in meetapparatuur, in sterilisatieprocessen in de voedsel- en medische industrie, het controleren van lassen en stromingsprofielen, het recyclen van glas en andere materialen en het drogen van inkt op consumentenartikelen.

Het nationaal beleid voor radioactief afval is dat al het radioactieve afval uit Nederland op een veilige manier moet worden ingezameld en verpakt tot een product dat kan worden opgeborgen op een plaats waar straling geen kwaad kan, uiteindelijk in de diepe ondergrond. Omdat er in Nederland relatief weinig radioactief afval geproduceerd wordt en vanwege de behoefte aan specialistische kennis is in 1982 gekozen voor één erkende organisatie die al het afval op één centrale plek in Nederland beheert: COVRA.

Het nationaal beleid wordt iedere tien jaar geactualiseerd en is in 2016 opnieuw herbevestigd in het Nationaal Programma Radioactief Afval en Verbruikte Spleijstof. In internationaal

perspectief is de uitwerking van het Nederlands beleid voor de opslag van radioactief afval mede toonaangevend. Nucleair en radioactiviteit zijn toch zaken die voor veel mensen iets mysterieus, beangstigends met zich meebrengen. Daarom is ook met het nieuwe VOG-2, bestemd voor het verarmd uranium van URENCO, een nieuw oriëntatiepunt gecreëerd. Het is niet alleen een veilig en effectief opslaggebouw maar dient ook als een startpunt voor gesprek. Met deze aanpak doorbreekt COVRA de trend in de nucleaire sector om zich meer en meer in zichzelf te keren. COVRA wil juist transparant zijn in wat ze doet en mensen laten zien wat ze doet.

Radioactief afval is dus afval. Het verschil met 'gewoon' industrieel afval is dat het radioactief is en in de loop van de tijd minder radioactief wordt en dus ook minder schadelijk. Tot die tijd moet het materiaal geïsoleerd, beheerd en gecontroleerd worden. Daarom wordt vandaag al rekening gehouden met de mogelijke eisen die over honderd jaar gesteld kunnen worden en worden de opslagmethoden daarvoor ontworpen. COVRA doet dat transparant, effectief en zorgvuldig.

Tijd is voor COVRA dan ook een terugkerend thema. Radioactiviteit en tijdmanagement zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden en staan bij COVRA centraal. Dat komt terug in de bedrijfsvoering en in het ontwerp van de opslaggebouwen. COVRA tracht zoveel mogelijk simpele en effectieve systemen te ontwerpen die lang meegaan en gemakkelijk onderhouden kunnen worden. Daarnaast wordt er gespaard en belegt COVRA een deel van de huidige inkomsten gedurende de opslagperiode, zodat er aan het eind voldoende geld beschikbaar is om aan haar verplichtingen te kunnen voldoen. Het tijdsaspect komt dus ook terug in de

vormgeving van de gebouwen: het HABOG zal in de loop van de tijd in steeds lichtere tinten geschilderd worden wat het verval van radioactiviteit symboliseert. Het VOG-2 is knalblauw, zeg maar 'uranusblauw'. Hiervan zal de kleur in de tijd niet lichter worden. Er is gekozen voor een enorme zonnewijzer met gouden belettering om de factor tijd weer te geven. Het is krachtig in zijn eenvoud en ruimtelijkheid en straalt de helderheid uit van het zuivere uraniumoxide dat we erin opslaan. Het is met recht een visitekaartje voor COVRA maar ook voor URENCO, die hiermee kan laten zien dat het zijn verantwoordelijkheid voor het afval serieus neemt en ook voor de toezichthouder die met de kwaliteit en uitstraling van dit gebouw de bevolking en zijn buitenlandse collega's de verzekering kan geven dat wij onze maatschappelijke verantwoordelijkheid uiterst serieus nemen. Ook toekomstige ontwikkelingen en nieuwbouw zullen gebruikt gaan worden om het gesprek met de omgeving aan te kunnen gaan.

1.1 Doelstelling, missie en kernactiviteiten / kerngegevens

Het is COVRA's missie om "blijvend te zorgen voor het Nederlands radioactief afval om mens en milieu te beschermen." Dit betekent zorgdragen tot het moment dat het radioactieve materiaal is vervallen en de situatie blijvend veilig is. De wet- en regelgeving en het beleid van de Nederlandse overheid leveren een duidelijk kader hoe dat gedaan moet worden.

Realisatie van de doelstelling betekent dat COVRA de volgende diensten (kernactiviteiten) aanbiedt:

- Inzameling, verwerking en opslag van alle categorieën radioactief afval.
- Beheer van financiële middelen en vormen van voorzieningen voor de lange termijn bovengrondse opslag.
- Onderzoek naar en voorbereiding van eindberging, beheer van financiële middelen en vormen van voorzieningen voor de uitvoering van de eindberging.
- Kenniscentrum zijn voor overheid, bedrijfsleven en samenleving, inclusief educatie en advies.
- Ontwikkeling van nieuwe afvalverwerkingsroutes.
- Actieve participatie in diverse internationale netwerken voor radioactief afvalmanagement.

Om de realisatie van bovenstaande doelstelling, missie en kernactiviteiten op een adequate wijze te kunnen meten, heeft COVRA kritische prestatie indicatoren (KPI's) geformuleerd. Gedurende het jaar worden deze gemonitord en gebruikt om de organisatie waar nodig bij te sturen.

Daarnaast zijn de kerngegevens van COVRA van belang voor het monitoren van de prestaties. Deze zijn over de afgelopen jaren als volgt:

€ in mln	2017	2016	2015	2014
Omzet	21,9	26,0	44,9	19,1
Bedrijfsresultaat	5,3	3,6	5,2	4,5
Winst	-4,3	-5,1	-1,5	-1,5
Balanstotaal	247,5	242,5	227,3	199,0
Eigen vermogen	-5,4	-1,1	4,0	5,5
Volume opgeslagen LMRA in m ³	32.837	31.731	31.525	29.612
Volume opgeslagen HRA in m ³	104,7	98,8	98,2	90,8
Aantal bezoekers	2.195	2.111	2.567	2.540
Stralingsdosis terreingrens*	74%	80%	82%	72%
Omgevingsbesmetting	Geen	Geen	Geen	Geen
Aantal werknemers (fte)	61,1	58,1	55,3	56,3
Ziekteverzuim	6,5%	4,7%	5,1%	4,7%

* als % van de toegestane limiet

Tabel 1.1 Kerngegevens 2014-2017

1.2 Waardeketen en waarde creatie

COVRA biedt diensten aan die het sluitstuk vormen in de keten van gebruik van radioactieve stoffen in de Nederlandse samenleving. Met deze diensten biedt COVRA een oplossing voor al het Nederlandse radioactief afval. Hiervoor is kapitaal nodig. Niet alleen financieel kapitaal (aandelen in handen van de aandeelhouder, de Staat der Nederlanden en in beheer bij het Ministerie van Financiën) maar ook menselijk kapitaal (medewerkers), intellectueel kapitaal (kennis en expertise), productiekapitaal (gebouwen en installaties), natuurlijk kapitaal (grondstoffen en energie) en relationeel kapitaal (relaties met belanghebbenden). Hiermee creëert COVRA waarde voor verschillende stakeholders uit de samenleving: de klanten, de overheid, de omgeving en het publiek. De waardeketen waarin COVRA opereert en het proces van waarde creatie zijn hierna grafisch weergegeven.

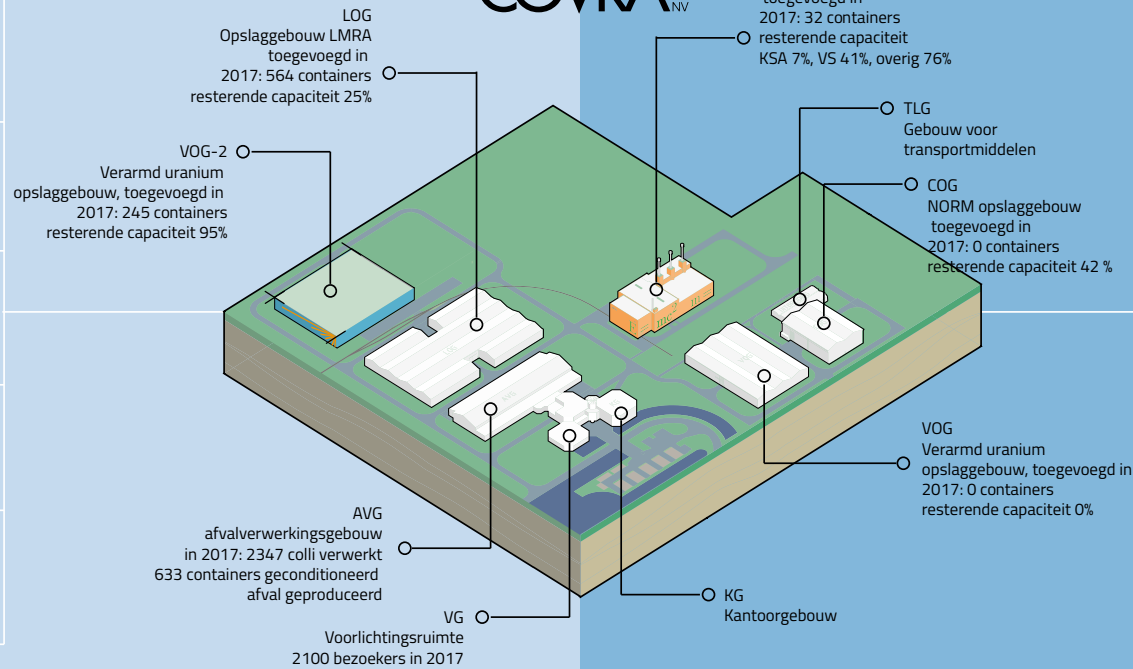
In hoofdstuk 3 wordt dieper ingegaan op de dienstverlening aan de stakeholders.

Waardecreatiemodel 2017

INPUT

OUTPUT

- Kennis**
2,8 Fte Kennis en ontwikkeling
Onderzoeksprogramma Eindberging
Radioactief Afval (OPERA)
- Mensen**
64 medewerkers, >2 % van de tijd &
€ 66 duizend besteed aan opleiding
evaluatie vitaliteit (workshops)
PMO voor alle medewerkers
- Middelen**
20 ha met 6 opslaggebouwen, 1
verwerkingsgebouw, een kantoor en
voorzichtingsruimte en 3 vrachtwagens
- Geld**
€ 0,6 miljoen investeringen
100% staatsaandeelhouderschap
€ 248 miljoen voorzieningen lange
termijn
- Milieu**
8829 GJ gas en restwarmte
gebruikt
953 m³ water gebruikt
66 duizend m³ gas verbruikt
- Stakeholders**
€24 duizend sponsoring, actieve
bijdrage aan internationale netwerken
(2 congressen bij COVRA)

- Kennis**
ontwikkeling van 1° Nederlandse safety case voor eindberging
€0,4 miljoen omzet dienstverlening, o.a. advies aan zusterorganisaties
- Mensen**
gecertificeerde/gediplomeerde medewerkers, ervaren: gemiddeld 15 jaar dienstverband
- Middelen**
in gebruikname nieuw opslaggebouw voor verarmd uranium, nieuwe cementinstallatie en grote revisie persinstallatie.
- Geld**
€21,9 miljoen omzet
€5,3 miljoen bedrijfsresultaat
Normrendement 20%
- Milieu**
2 vervuilingseenheden geloosd, lozing op water < 0,04 % limiet, lozing naar lucht < 2,1% limiet, 390,6 ton CO₂ vermeden.
- Stakeholders**
betrokken bij lokale omgeving, lange-termijn klantrelaties, internationale relaties met zusterorganisaties, EU, OECD en IAEA.

primaire taak

duurzaam zorgen voor het Nederlands radioactief afval om mens en milieu te beschermen

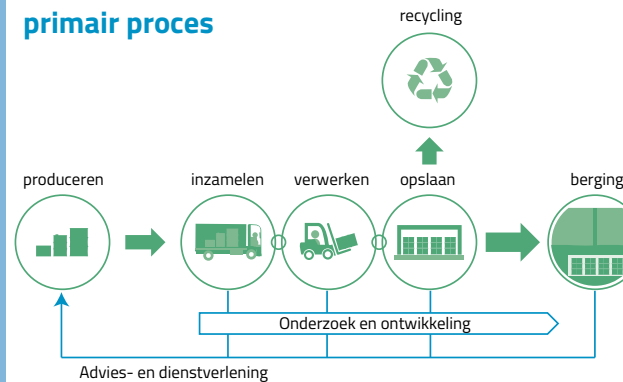
kernwaarden

zorgen openheid voortdurend leren continuïteit

beleidsdoelen

Veiligheid	een zo hoog mogelijk niveau van stralingshygienische en conventionele bescherming
Milieu	voorkomen of beperken van overlast voor omgeving en milieu
Kwaliteit	hoge eisen aan de bedrijfsvoering en voldoen aan wet- en regelgeving en vergunningvereisten
Beveiliging	processen, materialen en apparaten worden niet door onbevoegden beïnvloed.
Beschikbaarheid	een oplossing voor iedere afvalstroom, ontwikkelen van benodigde kennis en technologie
Personeel en gezondheid	een goed werkklimaat, met goede arbeidsomstandigheden en -voorwaarden.
Financiën	ten minste kostendekkend opereren en de tarieven op transparante, objectieve en nietdiscriminerende wijze in rekening brengen
Communicatie	dialogo op basis van feitelijke, objectieve en begrijpelijke informatie over radioactiviteit en radioactief afval, ethiek en emotie

primaire proces

Overheid:
COVRA is een staatsdeelneming, voert het Nederlands beleid uit en is verantwoordelijk voor de afvalstrategie, van inzameling tot eindberging.

Klanten:
COVRA helpt haar klanten om zich op betaalbare, veilige en verantwoordelijke manier van hun radioactief afval te ontdoen.

Medewerkers:
COVRA is een betrouwbaar bedrijf waar veilig en gedreven aan de zorg voor radioactief afval en schone leefomgeving wordt gewerkt.

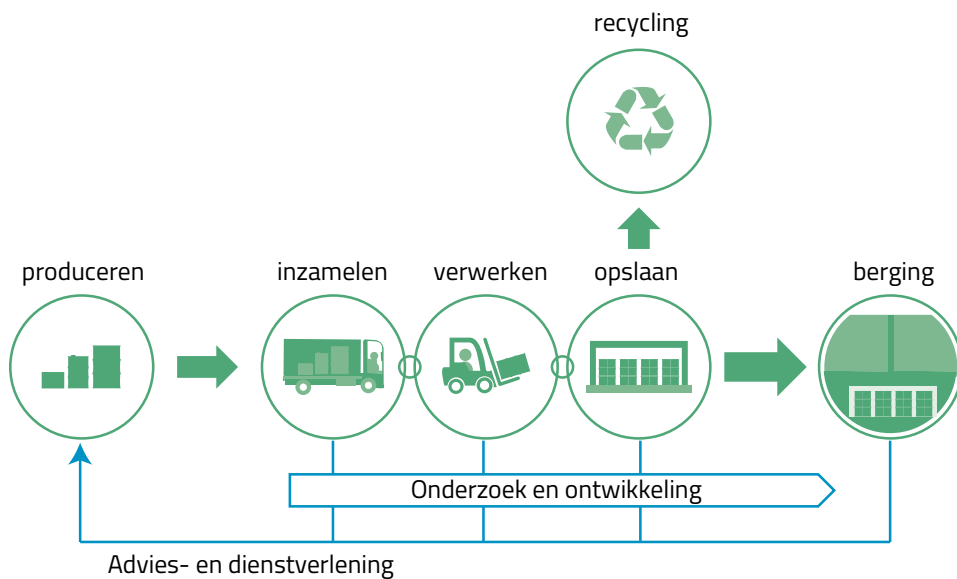
Omgeving:
COVRA is een kenniscentrum voor radioactief afval en maakt de zorg voor radioactief afval voor iedereen toegankelijk en begrijpelijk.

1.3 Strategie en beleid

Strategische lange termijndoelstelling

In 1984 is bij het formuleren van het radioactief afvalbeleid door de regering geen definitieve keuze voor een eindbergingsfaciliteit gemaakt, maar is ervoor gekozen om een lange tijd, ten minste honderd jaar, te nemen om tot een besluit te komen. Dit beleid is in 2016 met het Nationale Programma radioactief afval herbevestigd. COVRA is enige in Nederland aangewezen organisatie die dit afvalbeleid vormgeeft en uitvoert. De periode van ten minste honderd jaar is vastgelegd met het oog op verschillende factoren, zoals de beperkte hoeveelheid radioactief afval in Nederland, de benodigde afkoeling door radioactief verval en de benodigde tijd om voldoende financiële middelen te sparen voor de financiering van de eindberging. Ook kost het tijd om te onderzoeken op welke manier veilige eindberging in Nederland technisch realiseerbaar en tegelijk maatschappelijk aanvaardbaar is. Daarbij is het van belang dat kennis beschikbaar wordt gemaakt om toekomstige ontwikkelingen en eisen (voor zover mogelijk) te vertalen naar een prudente uitvoering vandaag. Tevens zal de technologie zich in de loop der jaren ontwikkelen, wat mogelijk nieuwe oplossingen voor afvalverwerking en –opslag met zich meebrengt. Tenslotte schept de periode ruimte om mogelijkheden in internationale samenwerking te onderzoeken en te ontwikkelen.

Figuur 1.2 COVRA Primair proces

De langetermijnstrategie van COVRA is erop gericht het afval gedurende een lange periode bovengronds op te slaan, op een centrale plaats waar het beheerd en gecontroleerd kan worden zodat de veiligheid over die lange periode gegarandeerd blijft (IBC principe¹), met als doel het realiseren van een definitieve oplossing voor het afval.

Daarbij moet zorg gedragen worden voor financiële middelen om dit te kunnen realiseren en de opbouw van kennis. Kennis, om enerzijds de opslag en eindberging veilig en effectief te kunnen realiseren en anderzijds kennis van de eindoplossing beschikbaar maken voor de beheersing van het afval vandaag.

Dit alles betekent dat aan de ene kant COVRA als organisatie moet beschikken over voldoende flexibiliteit en lerend vermogen. Aan de andere kant wordt gevraagd om continuïteit en consistentie, zoals een gedegen beleid voor eindberging en consistente en vastgelegde werkwijzen ("requirement management").

Trends en ontwikkelingen

De vraag om openheid en transparantie staat steeds vaker op gespannen voet met toenemende aandacht voor (cyber)security. De wens van de samenleving om operationele risico's uit te sluiten leidt tot meer regelgeving en toezicht. Waar radioactief afvalbeheer decennialang voornamelijk een nationale aangelegenheid was, is langzamerhand een voorzichtige opening ontstaan om internationale samenwerking bespreekbaar te maken.

Herijking van overheidsvisie op de nucleaire sector

In 2017 heeft een hoogambtelijke werkgroep (HAW), samengesteld uit vertegenwoordigers van alle betrokken ministeries, de gehele nucleaire sector doorgelicht. Het kabinet heeft dit rapport aan de Tweede Kamer gestuurd. Risico's en kansen zijn in een 3-tal scenario's geëvalueerd: intensivering, een bestendiging en een afbouwscenario. Waarbij de keuze voor een scenario aan de politiek gelaten is. De HAW is vervolgens gevraagd een verdieping aan te brengen in de analyse van de stand van zaken rond het historisch afval in Petten en de business case van Pallas. Deze verdieping zal medio 2018 afgerond worden.

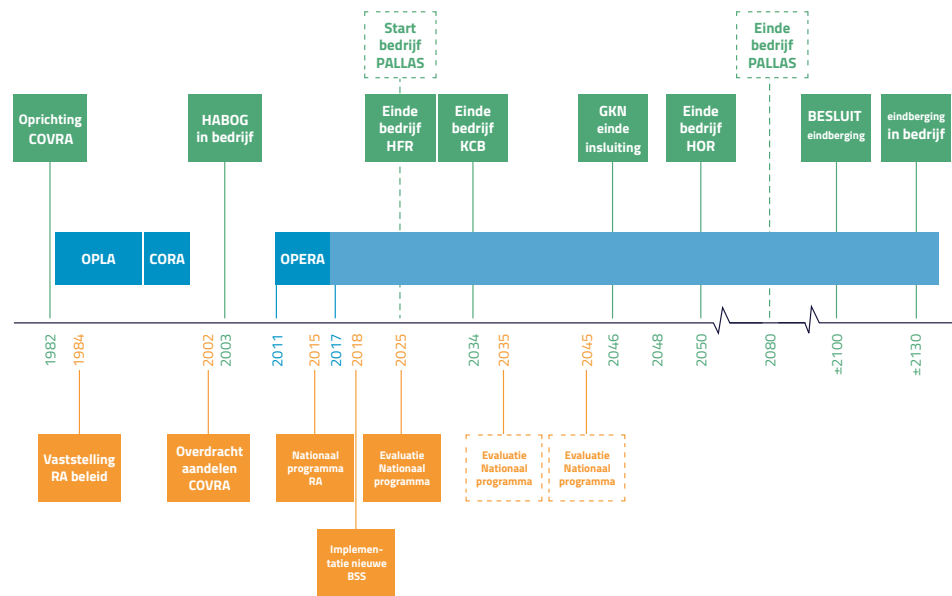
Veranderend afval

De tijdlijn (zie figuur 1.3) geeft de belangrijke mijlpalen voor COVRA weer van 1982 tot en met 2130. Hierin zijn naast meer operationele mijlpalen ook belangrijke elementen uit het gevoerde beleid en de wet- en regelgeving weergegeven. Deze hebben zowel invloed op de wijze waarop

1. Het IBC principe: Isolatie van het afval uit de leefomgeving (centrale opslag op één plaats in Nederland), Beheer van het afval zodanig dat het afval geconditioneerd en gekarakteriseerd wordt zodat het geschikt is voor de lange termijn opslag en Controle van het afval gedurende de lange opslag periode.

radioactief afvalbeheer door COVRA wordt uitgevoerd, alsook op het afvalaanbod. Wet- en regelgeving bepalen namelijk welk afval als radioactief afval wordt aangemerkt. Bij wijzigingen hierin, bijvoorbeeld door implementatie van nieuwe vrijgave grenzen, zoals voorzien in 2018, verandert mogelijk ook het aanbod van radioactief afval. Dit betekent dat COVRA mogelijk voor de grotere stromen van relatief laagradioactief afval nieuwe kosteneffectieve oplossingen zal ontwikkelen.

Omstreeks 2040 zal de levering van hoogradioactief opwerkingsafval vanuit de kerncentrale Borssele (KCB) eindigen. De opslagcapaciteit van het hoogradioactief afval behandelings- en opslaggebouw (HABOG) met de geplande twee extra modules is daarvoor toereikend. Binnen het PALLAS-project wordt gewerkt aan een mogelijke opvolger voor de Hoge Flux Reactor (HFR) in Petten. Wanneer dit project doorgaat, zal de levering van gebruikte spijstof na 2025 gecontinueerd worden en wordt de productie van medische isotopen in Nederland voortgezet. Voor de verwerking en opslag van de daarbij vrijkomende verschillende soorten afval is bij COVRA, met de geplande uitbreidingen, vooralsnog voldoende capaciteit en uitbreidingsmogelijkheden.

Figuur 1.3 Mogelijke tijlijn voor de komende honderd jaar met huidige beleid en voorziene gebeurtenissen.

Ontmanteling nucleaire faciliteiten

Een optimale planning van ontmantelingsactiviteiten in Nederland is gewenst. In de komende decennia zijn de ontmantelingen van de kerncentrale Dodewaard (start 2040), de HFR in Petten (na 2025) en de KCB (na 2034) voorzien. Het ontmantelen van kerncentrales is complex. Uit het oogpunt van kennisontwikkeling en beschikbare capaciteit voor ontmanteling zou het wenselijk zijn te beginnen met het kleinste project, Dodewaard, gevolgd door de HFR en tot slot de meest complexe installatie, de KCB. Parallel hieraan zullen regelmatig nucleaire laboratoria, cyclotron faciliteiten en dergelijke ontmanteld worden. COVRA zal hiervoor veilige, efficiënte en kosteneffectieve afval concepten ontwikkelen en aanbieden.

Daarnaast ziet COVRA het als een logische voortzetting van haar taak de hiervoor benodigde kennis, kunde en regiecapaciteiten (best practice verzameling, technieken, projectmanagement, kosteninzicht) te ontwikkelen voor het gehele ontmantelingsproces. De inzet van deze centraal geborgde kennis zal naar verwachting tot een optimaal gebruik van ervaring en kostenreductie leiden. COVRA ziet voor zichzelf een mogelijke betrokkenheid bij de ontmanteling van de kerncentrale Dodewaard.

Eindberging

Uit wetenschappelijk/technisch onderzoek is het concept van geologische eindberging ontwikkeld om radioactief afval langer dan honderdduizenden jaren uit de biosfeer van de mens te houden. In een al vele miljoenen jaren stabiele ondergrondse aardlaag (bv. klei, zout of graniet) wordt een speciaal daarvoor ontworpen bergingsinstallatie gemaakt, waarin het afval wordt opgeborgen. Na verloop van tijd (enkele jaren nadat al het afval in de berging is gebracht of, indien het afval terugneembaar moet zijn, na enkele honderden jaren, de afgesproken periode van terugneembaarheid), wordt de berging hermetisch afgesloten. Naar verwachting blijft het afval op deze wijze tienduizenden jaren uit de biosfeer van de mens. Na die tijd is de radioactiviteit van het afval gedaald tot natuurlijke waarden. Wereldwijd is er één diepe ondergrondse eindberging in bedrijf: Waste Isolation Pilot Plant (WIPP) in New Mexico, de Verenigde Staten. Deze is alleen bedoeld voor militair radioactief afval. Het Nederlands beleid gaat uit van een beslissing over een eindberging rond 2100. Ondertussen zijn er concrete initiatieven ten aanzien van eindberging in landen als Frankrijk, Zweden, Finland en ook Canada. De ontwikkelingen in Australië zijn eveneens interessant, waar de mogelijkheden van de eindberging van buitenlands afval wordt onderzocht.

Veranderingen in de nucleaire sector beïnvloeden dus niet alleen afvalproductie, maar ook de nucleaire kennisinfrastructuur in Nederland. Deze kennis is essentieel voor het uiteindelijk veilig eindbergen van het radioactief afval.

Management Agenda 2018 - Richting 2020

Aansluitend op de hierboven beschreven algemene trends dienen zich concrete ontwikkelingen aan waar op korte termijn op ingespeeld zal gaan worden. Ontwikkelingen waarin COVRA, vanuit de publieke taak en op grond van de reputatie verwacht mag worden, een rol gaat spelen. Ontwikkelingen die versterking brengen van onze functie als nationaal kenniscentrum voor radioactief afval, ontwikkelingen die onze organisatie robuuster maken en ontwikkelingen die financieel interessant zijn.

Drie pijlers		
<p>Doorgaan met ingezette professionalisering van de huidige organisatie.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Veiligheidscultuur ▪ Organisatie fitheid ▪ Requirements management ▪ Disposability ▪ Financieel gezond 	<p>Selectief kansen omarmen.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Historisch afval ▪ Coördinator Ontmanteling ▪ Dodewaard ▪ Container systemen plasmaoven ▪ NORM 	<p>Proactief investeren in competenties en talent.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Technologie ▪ Projectmanagement ▪ Kwaliteitswaarborging (procesvoering, karakterisatie)
Versterken van de kritische management systemen		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Afvalbeheersystemen ▪ Financiële administratie (budget control) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ IMS (integraal management systeem, compliance) ▪ Assetmanagement-systeem 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kennisbeheersysteem ▪ Competentiemanagement systeem

Figuur 1.4 Management Agenda 2018 – Richting 2020

Dit heeft geleid tot een Agenda 2018 - Richting 2020 programma dat rust op drie pijlers:

- **Pijler 1) Doorgaan met de ingezette professionalisering van de huidige organisatie:**
Deze pijler betreft de continue doorontwikkeling van de veiligheidscultuur, werken aan de organisatie fitheid (technisch en organisatorisch), uitwerken van het "requirement management", de eindberging ("disposability") van het afval en het waarborgen van de financiële gezondheid van de organisatie middels een prudent prijs- en beleggingsbeleid.
- **Pijler 2) Selectief kansen omarmen:**
Te denken valt aan een rol bij het opruimen van het historisch afval in Petten, een rol bij het beheer en de finale ontmanteling van de kerncentrale in Dodewaard, nieuwe diensten opzetten voor zeer laag gecontamineerd (NORM) radioactief afval en internationale dienstverlening.

- **Pijler 3) Proactief investeren in competenties en talent:**

Talenten en competenties op het gebied van technologie, projectmanagement en kwaliteitsborging (procesvoering en karakterisatie).

De pijlers rusten voorts op het versterken van een fundament van kritische management-systemen zoals het afvalbeheersysteem, de financiële administratie, het integraal managementsysteem (IMS), het assetmanagementsysteem (lange termijn onderhoudsplan) en de ontwikkeling van expliciete kennis en een competentie managementsysteem.

Dilemma's

COVRA heeft te maken met belangen van verschillende maatschappelijke stakeholders. COVRA probeert tegemoet te komen aan deze belangen, maar heeft hierbij te maken met bepaalde dilemma's. De belangrijkste dilemma's zijn hieronder toegelicht.

Lange termijn onzekerheid versus korte termijn behoefte

Naar de huidige stand van de wetenschap en technologie is eindberging in stabiele geologische aardlagen de beste lange termijn oplossing voor het opslaan van radioactief afval. Voor het lange termijn beheer moet COVRA haar diensten laten aansluiten op de veranderende markt, die steeds andere soorten en hoeveelheden radioactief afval aanbiedt. Doordat COVRA verantwoordelijk is voor de hele afvalbeheerketen kan zij bij de inzameling en verwerking al rekening houden met de eisen die aan de eindberging van het radioactief afval worden gesteld. Nu al wordt er gespaard voor en nagedacht over activiteiten die pas ver in de toekomst zullen plaatsvinden. Daarvoor is doorlopend onderzoek naar de eindberging nodig. Omgekeerd wordt nu informatie en kennis opgedaan die nodig is om die toekomstige activiteiten goed uit te kunnen voeren. Radioactief afval vraagt om een voortdurende afweging tussen korte en lange termijn belangen.

Geslotenheid voor beveiliging versus openheid voor begrip

Voor COVRA is transparantie en openheid een belangrijk aspect. Afscherming en geheimhouding zouden het gevoel van onbehagen bij stakeholders over de nucleaire sector kunnen aanmoedigen. Om dat te voorkomen brengt COVRA haar stakeholders op de hoogte van haar bedrijfsactiviteiten en haar radioactief afvalbeleid. Beveiliging van de activiteiten, informatie, materialen en systemen tegen bewuste en onbewuste schades is een nog belangrijker onderdeel om de doelstelling van COVRA te behalen. Het vinden van de juiste balans tussen veiligheid en transparantie is een bijzonder dilemma waar COVRA regelmatig mee te maken heeft. In paragraaf 3.3 Transparantie en communicatie en in paragraaf 3.6 Beveiliging komen beide onderdelen uitgebreid aan de orde.

William Verstraeten werkt de belijning van VOG-2 bij.

Praktisch afvalbedrijf versus researchinstituut

Nadat in 1982 voor het laatst radioactief afval in zee gedumpt werd, is COVRA opgericht om voor een praktische en integrale oplossing voor het radioactief afval te zorgen. Er zijn destijds faciliteiten voor de verwerking en opslag van alle soorten radioactief afval gebouwd en in gebruik genomen. Over de jaren heeft zich een stabiele en deskundige organisatie gevormd. Door de zorgvuldige en pragmatische werkwijze wordt COVRA vandaag de dag gezien als een "best practice" in radioactief afvalbeheer.

COVRA ontvangt met enige regelmaat internationale collega's en specialisten die het radioactief afvalbeheer met eigen ogen willen aanschouwen. Daarnaast geven de specialisten van COVRA ook presentaties op internationale symposia en ondersteunt COVRA Europese projecten met haar kennis en ervaring.

Langzamerhand ontstaat meer inzicht in de randvoorwaarden van de eindberging en de effecten van lange termijn opslag. COVRA moet steeds meer aandacht bieden aan fundamenteel onderzoek en "requirement management": de onderbouwing van operationele

werkwijzen, systemen en gehanteerde criteria. Juist omdat radioactief afval een heterogeen product is zal een te theoretische benadering hierin geen effect hebben. Er moet een balans gevonden worden tussen detaillering en toepasbaarheid.

Anti-corruptie en mensenrechten

Het beleid dat COVRA voert ten aanzien van anticorruptie, omkoping en mensenrechten is vastgelegd in de interne procedurebeschrijving B37 Gedragscodes en ethische waarden (hierna: gedragscode), welke op de website van COVRA beschikbaar is (www.covra.nl).

Deze gedragscode is geïnspireerd op de wereldwijde richtlijnen omtrent anticorruptie en mensenrechten. Een voorbeeld van wereldwijde richtlijnen is de UN Guiding Principles on Business and Human Rights. In de gedragscode is onder meer een regeling klachtenbehandeling inzake (seksuele) intimidatie, agressie en geweld, racisme en discriminatie opgenomen. Ten aanzien van anti-corruptie en omkoping is onder andere in de gedragscode beschreven dat het accepteren van cadeaus of goederen van een bedrag hoger dan € 35,- bij het inkopen van goederen ten behoeve van COVRA niet geoorloofd is.

Indien onverhoopt toch sprake is van ongeoorloofd gedrag kunnen maatregelen worden getroffen volgens het sanctiebeleid welke eveneens is opgenomen in de gedragscode. Voorts vinden de activiteiten van COVRA uitsluitend in Nederland plaats waar de mensenrechten zijn geborgd in nationale wet- en regelgeving. COVRA opereert dus niet in gebieden waar de bescherming van de mensenrechten (kinderarbeid en gedwongen arbeid en dergelijke) in het geding is. Er zijn geen incidenten geconstateerd in het kader van corruptie of omkoping dan wel situaties gesignaleerd waarbij mensenrechten in het geding zijn.

1.4 De onderneming

Juridische structuur en zetel

COVRA is in 1982 opgericht als een naamloze vennootschap. Sinds 2002 zijn alle aandelen in handen van de Staat en ondergebracht bij het Ministerie van Financiën die de rol van aandeelhouder vervult. COVRA is statutair gevestigd in Middelburg en ingeschreven in het handelsregister te Middelburg onder nummer 22029665. COVRA heeft een beperkte resultaatdoelstelling en werkt zo kosteneffectief mogelijk. Er is geen financiële ondersteuning door de overheid.

Corporate governance

Als staatsdeelneming heeft COVRA de taak om blijvend te zorgen voor het Nederlands radioactief afval om mens en milieu te beschermen. Het is daarom vanzelfsprekend dat COVRA inzicht en openheid van zaken geeft over de manier waarop dat gebeurt. Het dagelijks bestuur van COVRA berust bij de directie, onder toezicht van de raad van commissarissen (RvC). De aandeelhouder heeft invloed middels de wettelijke en statutaire bevoegdheden die zijn toegekend aan de Algemene Vergadering. De onderlinge samenwerking is weergegeven in figuur 1.5. De statuten van de vennootschap beschrijven het juridisch kader waarin de besluitvormingsprocedure voor bepaalde beslissingen van de directie zijn vastgelegd. De statuten zijn in 2016 herzien en aangepast conform de voor Staatsdeelnemingen gebruikelijke opzet. De statuten zijn in te zien op de website, www.covra.nl.

Bestuurscode

Hoewel COVRA niet beursgenoteerd is, voldoet de inrichting van haar bestuursmodel, voor zover van toepassing, aan de Nederlandse Corporate Governance Code, versie 2017 (hierna: de Code) en de daarin opgenomen "best practices" bepalingen. Naast een reglement voor de directie en de commissarissen dat hieraan invulling geeft, gaat het onder andere om "best practices" ten aanzien van het overzicht van de remuneratie, de samenstelling van de raad van commissarissen, het vermijden van (de schijn van) belangenverstrengeling en het instellen van een klokkenluidersregeling. Zo beschikt COVRA over een klokkenluidersregeling, een klachten-

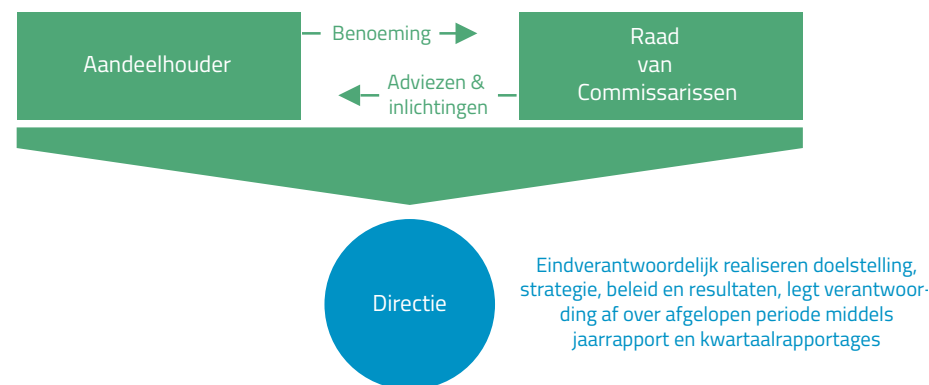
regeling en een vertrouwenspersoon. Het bezoldigingsbeleid is in 2016, op aanraken van de RvC, door de aandeelhouder opnieuw vastgesteld.

Een volledig overzicht van de wijze waarop de Code door COVRA gehanteerd wordt is in te zien op de website (www.covra.nl). COVRA kijkt beperkt af van de Code. De afwijkingen zijn conform het "pas toe, of leg uit"-principe nader toegelicht.

Gezien de beperkte omvang van de organisatie en de RvC kent zij geen aparte kerncommissies. Deze rol wordt ingevuld door de commissarissen gezamenlijk en in het bijzonder door de commissaris met specifieke expertise in het betreffende veld. De onderneming, de RvC en de aandeelhouder streven naar een evenwichtige samenstelling van bestuur en RvC. Het wettelijk streven van diversiteit naar geslacht is (nog) niet gerealiseerd, maar is een belangrijke overweging die meespeelt bij alle toekomstige benoemingen, zoals uitgewerkt in de profielschets van de RvC.

Voert aandeelhouderschap uit conform Nota Deelnemingenbeleid en Rijksoverheid 2013, beslissingsbevoegd inzake belangrijke thema's, stelt jaarrekening vast

Toezichthouder op beleid en dagelijks bestuur, stuurt bij indien van toepassing, autoriseert belangrijke thema's, brengt adviezen uit, keurt jaarverslag goed

Figuur 1.5 Corporate governance

Directie

De directie vormt het bestuur van de onderneming. Er is een éénhoofdige directie met een functionele adjunct-directeur. De directie is, naast het dagelijks besturen van de onderneming, eindverantwoordelijk voor de realisering van de doelstelling van de vennootschap, de strategie,

het beleid en de daaruit voortvloeiende resultaten. De directie richt zich daarbij op het belang van de vennootschap. Zij weegt daarbij de gerechtvaardigde belangen van de betrokkenen en legt verantwoording af aan de RvC en de Algemene Vergadering.

Raad van Commissarissen

De RvC heeft als taak het toezicht houden op het beleid en op het dagelijks bestuur waarbij het belang van de vennootschap voorop staat. Daarnaast heeft de RvC een adviserende rol ter ondersteuning van de directie. De verantwoordelijkheden, taken en procedures van de RvC zijn vastgelegd in de statuten en in het reglement van de RvC. Om deze taken uit te voeren legt de directie verantwoording af over de strategie, beleidsthema's en de resultaten. Naast de verantwoording over afgelopen perioden (kwartaalrapportages en jaarrapporten) zijn de strategie, beleid en doelstellingen voor de jaren 2016 tot en met 2020 in een beleidsplan uitgewerkt.

De RvC en de directie komen ieder kwartaal samen om de belangrijkste thema's inzake het beleid, dagelijks bestuur, resultaten en eventuele andere bijzonderheden te bespreken, te autoriseren en indien van toepassing bij te sturen. Daarnaast onderhoudt de RvC contacten met de ondernemingsraad (OR) en houdt ze zich door middel van diverse informatiebronnen en bedrijfsbezoeken op de hoogte van essentiële onderwerpen.

Aandeelhouder

De aandeelhouder wordt vroegtijdig betrokken bij belangrijke thema's inzake beleid, bestuur en eventuele andere bijzonderheden waarvoor autorisatie van de aandeelhouder nodig is, dan wel waarvan de aandeelhouder vroegtijdig van op de hoogte dient te worden gebracht.

Ontvangst van bezoekers tijdens de open dag van COVRA.

2. Maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO)

2.1 Inleiding

Om te voldoen aan de informatiebehoefte van de belanghebbenden van COVRA is het essentieel dat maatschappelijk verantwoord ondernemen een belangrijke positie heeft binnen het beleid van COVRA. Een helder en volledig MVO-beleid draagt bij aan het primaire proces en maakt het mogelijk om de uitgesproken ambities succesvol te verwezenlijken. De dialoog die de directie en de medewerkers van COVRA voeren met belanghebbenden (stakeholders) heeft geleid tot een beleid en verslaglegging die bijdraagt aan het gemeenschappelijk begrip voor COVRA's rol en activiteiten. Een belangrijk onderdeel hiervan is het duidelijk maken van de richting waarin de organisatie zich wil ontwikkelen. De visie van COVRA is vastgelegd in het Blauwe Boekje, welke is bedoeld voor een brede groep stakeholders en beschikbaar is via de website (www.covra.nl). Daarnaast doet COVRA er veel aan om transparant te zijn en het publiek voor te lichten over nucleair afval. COVRA waardeert haar stakeholders, waaronder ook de lokale regio. De beschreven beleidsplannen en ambities zijn getoetst aan de hand van de daarin geformuleerde doelen:

- COVRA is trots op wat zij doet en laat dat zien. COVRA is open en transparant in al haar activiteiten. Zij is een onderdeel van de lokale leefomgeving.
- COVRA is een professionele organisatie. COVRA is fit, betrokken, effectief en servicegericht. Het is de ambitie om dit waar mogelijk verder te verbeteren.
- COVRA is hét loket voor Nederlands radioactief afval. COVRA is een kenniscentrum, zij doet onderzoek, ontwikkelt en deelt haar kennis en monitort het kennisniveau omtrent radioactief afval, waardoor zij waarde toevoegt. De organisatie richt zich op praktische oplossingen voor de klant.
- COVRA draagt bij aan de vorming van de Nederlandse spelregels voor radioactief afval. COVRA vindt het belangrijk om haar kennis en kunde in te zetten, ook waar het gaat om (inter)nationale wet- en regelgeving rondom radioactief afval.

2.2 Materialiteitsanalyse

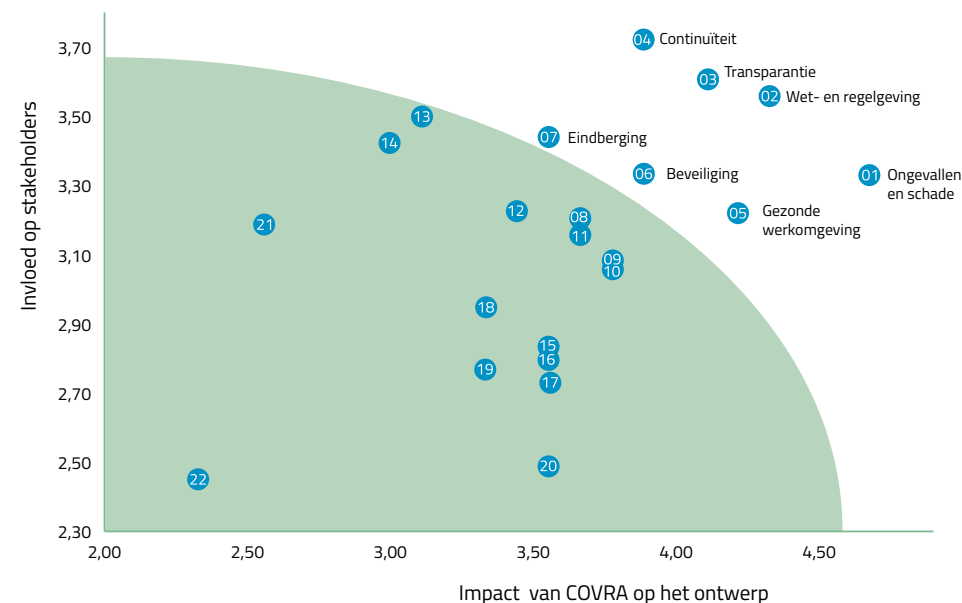
Teneinde te bepalen welke (maatschappelijke) onderwerpen belanghebbenden relevant vinden, en welke onderwerpen nader belicht moeten zijn in dit jaarrapport, is een materialiteitsanalyse uitgevoerd. De materialiteitsanalyse is primair een middel om te toetsen of het huidige beleid nog actueel is en toekomt aan issues die spelen in haar omgeving. Eind 2017/begin 2018 heeft COVRA een herijking van de bestaande materialiteitsanalyse uitgevoerd, waarbij de belangen van interne en externe stakeholders zijn meegenomen.

De stakeholders zijn geïdentificeerd op basis van impact en invloed op de organisatie en andersom en zijn gegroepeerd in de categorieën: RvC, aandeelhouder, toezichthouder, omgeving (industrie), klanten en medewerkers.

Proces van materialiteitsbepaling

De materialiteitsbepaling betreft een herijking van de analyse uit 2015/2016. Omdat het om een actualisatie gaat, is de selectie van materiële onderwerpen in eerste instantie gelijk gehouden. Om te zien of er in het afgelopen jaar nieuwe onderwerpen relevant zijn geworden is een media-analyse uitgevoerd. Aan de hand hiervan is besloten om 'diversiteit medewerkers' toe te voegen aan de lijst met onderwerpen.

Vervolgens zijn via een documentenanalyse de belangen en prioriteiten van externe stakeholders in kaart gebracht. Samen met de resultaten van de materialiteitsbepaling uit 2015 vormt dit de score op de externe materialiteit. De interne materialiteit is bepaald door een enquête, uitgestuurd aan afdelingshoofden en de directie van COVRA welke representatief worden geacht voor alle medewerkers. In het volgende hoofdstuk wordt nader ingegaan op de stakeholdersdialoog. De uitkomsten zijn geplott in onderstaande materialiteitsmatrix. De eerste zes onderwerpen zijn als meest materieel verklaard. In vergelijking met voorgaand jaar zijn de vorige materiële onderwerpen nog steeds materieel echter het thema "Gezonde werkomgeving" is hier additioneel als materieel onderwerp aan toegevoegd. De materialiteitsanalyse is uiteindelijk gevalideerd door de directie. De materialiteitsbepaling heeft effect op het jaarrapport zoals toegelicht in de volgende paragraaf. De onderwerpen zijn volgens GRI gerapporteerd in hoofdstuk 3.

Nr.	Onderwerp	Nr.	Onderwerp
01	Ongevallen en schade	12	Innovatie
02	Voldoen aan wet- en regelgeving	13	Lozingen naar lucht en water
03	Transparantie	14	Stralingsniveau buiten het COVRA terrein
04	Continuïteit bovengrondse opslag	15	Governance
05	Gezonde en veilige werkomgeving	16	Opleiding en ontwikkeling medewerkers
06	Beveiliging bedrijfslocatie	17	Ketenbeheer
07	Financiële waarborging eindberging	18	Maatschappelijke betrokkenheid
08	Financiële stabiliteit	19	Internationale samenwerking
09	Voorlichtingsactiviteiten & kenniscentrum	20	Werknemerstevredenheid
10	Opslagcapaciteit	21	Diversiteit medewerkers
11	Onderhoud	22	Biodiversiteit en natuurgebieden

Figuur 2.1: Materialiteitsmatrix met de onderwerpen gerangschikt naar relevantie

2.3 Stakeholdersdialoog

Naast de genoemde documentenanalyse en de gehouden enquête is COVRA voortdurend in contact met haar stakeholders. In onderstaande tabel is samengevat hoe COVRA haar stakeholders actief betreft bij haar beleid en wat de effecten zijn op haar beleid.

Daarnaast zijn in het boek "VOG-2 De schaduw van de tijd", welke in het kader van het nieuwe opslaggebouw VOG-2 is gemaakt, diverse dialogen opgenomen met belangrijke stakeholders van COVRA.

Stakeholders	Hoe COVRA de stakeholders actief betreft	Beleidsthema's	Verwachtingen	Effect op beleid COVRA
Werknemers	Dagelijks contact, opleidingen, OR, vakbond, vertrouwenspersoon, personeelsbijeenkomsten	Gezondheid, personeel en organisatie, veiligheid, voldoen aan wet- en regelgeving, onderzoek en ontwikkeling	Veilige werkplek, baanzekerheid, ontwikkelingsmogelijkheden, goede arbeidsomstandigheden en –voorwaarden	Tevredenheidsonderzoeken, beoordelings-programma, Blauwe Boekje, organisatie-model
Klanten	Dagelijks contact, workshops	Continuïteit en beschikbaarheid, transparantie en communicatie, voldoen aan wet- en regelgeving, veiligheid, beveiliging	Voldoende beschikbare opslag, verantwoordelijke opslag, kostenefficiëntie	Bouw nieuwe opslaggebouwen, nieuwe contracten met grootste klanten, ontwikkeling nieuwe afvalroutes en –mogelijkheden, OPERA-programma
Omgeving	Dagelijkse contacten, bezoeken en bijeenkomsten, lokale media	Voldoen aan wet- en regelgeving, veiligheid, beveiliging, transparantie en communicatie	Verantwoord ondernemen, betrokkenheid, veilige omgeving	Bijdrage aan culturele activiteiten, faciliteren van onderwijs, openstellen van ruimtes voor bijeenkomsten
Aandeelhouder	Wekelijkse correspondentie, periodieke informatie-aanlevering, twee – maandelijks bijeenkomsten	Financiën, voldoen aan wet- en regelgeving, veiligheid, beveiliging, transparantie en communicatie	Continuïteit, beleggingsmandaat, normrendement, verantwoord ondernemen, veilig ondernemerschap	Transparantie, verslaglegging volgens GRI, inhoud geven aan het deelnemingenbeleid, normrendement
Toezichthouders	Gezamenlijke deelname aan internationale conferenties, halfjaarlijks overleg op beleids- en directieniveau, kennisondersteuning	Voldoen aan wet- en regelgeving, veiligheid, beveiliging, transparantie en communicatie	Transparantie over activiteiten, betrokkenheid, veilig ondernemerschap	Kwartaalrapportages volgens vergunning, inpassen van beleid en regelgeving in intern organisatiestructuur, OPERA-programma
Raad van commissarissen	Minimaal 4 keer per jaar overleg, periodieke informatie-aanlevering	Financiën, voldoen aan wet- en regelgeving, veiligheid, beveiliging, transparantie en communicatie, kennismanagement /onderzoek & ontwikkeling, gezondheid/personeel/ organisatie	Continuïteit, voldoende beschikbare opslag, verantwoord ondernemen, kostenefficiëntie, transparantie over activiteiten, veilig ondernemerschap	Beleidsplan 2015-2020, Blauwe Boekje, jaarlijks ondernemingsplan

Tabel 2.1: Stakeholdersdialoog

Uitspraken stakeholders uit boek "VOG-2 De schaduw van de tijd"

Enkele uitspraken van stakeholders zijn hierna opgenomen.

Gerard Rooijackers (*Cultuurhistoricus*)

"Afval is een kenmerk van menselijke aanwezigheid, tot in de ruimte aan toe. Wij worden niet graag aan ons afval herinnerd. Opruimen is hier het devies. Maar wat te doen als afval niet vergeten mag worden? Kenmerk van radioactiviteit is dat deze met het verstrijken van de tijd tot nul vervalst. Maar dan moet je wel de tijd nemen. Uranium en zeker het beheren van de verarmde reststof, gaat over tijd. In feite slaan we in de VOG-2 een klok op die tijd aftelt. Evenzeer is de zonnewijzer op het depot VOG-2 goed op zijn plaats als verwijzing naar de eindtijd van verarmd uranium. Een klok die onderhoudsarm blijft functioneren volgens de principes van de natuur. Maar hoe te communiceren over de status van het afval, dat in feite erfgoed is. Best practices uit het verleden leren ons dat dit het beste op een monumentale wijze, kan gescheiden in de vorm van piramiden, tempels of hunebedden – de oudste bouwwerken ter wereld. En laat de VOG-2 nu juist die communicatieve monumentale verbeeldingskracht bezitten. Kortom een depot om in alle opzichten u tegen te zeggen."

Jaap Gelok (*oud-burgemeester gemeente Borsele*)

"Mensen werken voor EPZ en COVRA, maar ook voor andere ondernemingen op ons industrieterrein. We informeren onze burgers door middel van nieuwsbrieven, bijeenkomsten en we bezoeken de dorpsraden. De COVRA ziet communicatie als het middel om hun bedrijfsactiviteiten te delen en stelt zich open en transparant op."

Marco Brugmans (*plaatsvervangend bestuursvoorzitter van de Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming (ANVS)*)

"In januari 2015 werd de revisievergunning voor de bouw van VOG-2 verleend. De taak van de ANVS houdt natuurlijk niet op bij de vergunningverlening. Tijdens de bouw zag de autoriteit toe op de uitvoering van de werkzaamheden en ook na de oplevering en ingebruikname van het VOG-2 blijft de autoriteit toezicht houden op veiligheid en naleving van wet- en regelgeving. Het VOG-2 is een markant gebouw geworden. Brugmans waardeert dat de COVRA contact zoekt met stakeholders en omgeving. "Openheid en transparantie dragen bij aan het maatschappelijk vertrouwen."

Pieter van Geel (*lid Raad van Commissarissen*)

"Het VOG-2 straalt Zeeuwse nuchterheid uit. Het werken met radioactieve stoffen is een 'fact of life'. Dus dan kan je beter maar laten zien wat je doet. En dat doet de COVRA heel goed."

Ad Louter (*managing director van URENCO Nederland te Almelo*)

"Ik heb bewondering voor de directeuren bij de COVRA die zich sterk hebben gemaakt om van het VOG-2 een publiekstrekker te maken. Ik stel vast dat de COVRA brede maatschappelijke erkenning geniet. Het is niet voor niets dat prinses Beatrix bij de opening van het VOG-2 aanwezig zal zijn." Extra aandacht gaat uit naar het wekken van interesse bij meisjes voor

bètavakken en nucleaire technologie. "Slechts tien procent van de technische functies wordt bij ons door vrouwen vervuld. Dat moet eigenlijk veel hoger."

De interviews van deze stakeholders welke in het boek VOG-2 zijn opgenomen, zijn eveneens meegenomen in de documentenanalyse van de materialiteitsbepaling.

2.4 Beleid en materialiteit als afbakening van het verslag

De afbakening en reikwijdte van dit verslag zijn gebaseerd op de uitkomsten van de materialiteitsanalyse en de acht beleidsthema's die primair in het beleid en de strategie van COVRA zijn uitgewerkt en verweven: het Blauwe Boekje (zie hoofdstuk 2.2 Materialiteitsanalyse) en het Beleidsplan 2015-2020. De acht beleidsthema's zijn:

1. Veiligheid
2. Milieu
3. Kwaliteit
4. Communicatie
5. Beschikbaarheid
6. Gezondheid en personeel
7. Beveiliging
8. Financiën

Het beleidsplan is voor intern gebruik bedoeld. Het vormt een leidraad voor de RvC, de directie, het managementteam en de afdelingshoofden van COVRA. Voor de OR geeft dit plan inzicht in de toekomstige ontwikkelingen. De informatie is voorts van belang voor de aandeelhouder. Het beleid is niet gewijzigd ten opzichte van voorgaand jaar. Wel is, zoals in voorgaande paragraaf is aangegeven, een materieel thema toegevoegd. 'Gezonde en veilige werkomgeving was reeds onderdeel van het beleid en derhalve bestonden er al indicatoren en resultaten. De onderliggende doelstellingen op de (materiële) beleidsthema's zijn dan ook gelijk gebleven.

De materialiteitsanalyse is een middel om te toetsen of het huidige beleid nog actueel en relevant is voor stakeholders. Op basis van de uitkomsten van de materialiteitsanalyse is een top 6 van materiële onderwerpen vastgesteld. In de onderstaande tabel (tabel 2.2) wordt weergegeven hoe de onderwerpen samenhangen met de acht beleidsthema's en wat de onderwerpen voor COVRA betekenen. In de paragrafen van hoofdstuk 3 wordt uitgebreid ingegaan op de managementbenadering van elk materieel onderwerp. De toelichting bevat een terugblik, een verklaring van de prestaties en een vooruitzicht naar 2018. Voor de financiële prestaties verwijzen we naar hoofdstuk 3.8 Financiën en naar de jaarrekening (deel C van dit rapport). De niet-financiële prestaties van COVRA zijn integraal onderdeel van de strategie en worden in hoofdstuk 3 behandeld.

	Materieel onderwerp	Beleidsthema	Wat betekent dit voor COVRA?	Paragraaf
1	Ongevallen en schade	Veiligheid	COVRA streeft naar een zo laag mogelijke stralingsdosis en het voorkomen van besmetting met radioactiviteit, waaronder persoonlijke ongevallen en materiële schade. Indien toch een ongeval plaatsvindt, beperken meervoudige veiligheidsvoorzieningen de gevolgen.	3.1
2	Voldoen aan wet- en regelgeving	Milieu	COVRA heeft een grote verantwoordelijkheid naar haar omgeving. Risico's worden beperkt tot een minimum, zowel bij COVRA zelf als bij afvalproducenten in de keten. De lozingen aan lucht en water van COVRA blijven binnen wettelijke minima.	3.2
		Kwaliteit	COVRA houdt nauwlettend in de gaten dat zij voldoet aan alle wet- en regelgeving en de voorschriften uit haar vergunning en de zelf gestelde kwaliteitseisen. Kwaliteit in de keten beheert COVRA via duidelijke en effectieve criteria, richtlijnen en procedures.	
3	Transparantie	Communicatie	COVRA draagt actief bij aan de dialoog over radioactief afval. In het voorlichtingscentrum worden bezoekers rondgeleid en worden belanghebbenden op een eerlijke manier over de bedrijfsvoering geïnformeerd. Ook naar medewerkers toe communiceert COVRA open en transparant.	3.3
4	Continuïteit bovengrondse opslag	Beschikbaarheid	COVRA's missie is om meer dan 100 jaar te zorgen voor de bovengrondse opslag van Nederlands radioactief afval. Dat betekent dat zij de verwerkings- en opslaggebouwen goed onderhoudt en financiële middelen beheert om dit op lange termijn te garanderen.	3.4
5	Gezonde en veilige werkomgeving	Gezondheid en personeel, Veiligheid	COVRA streeft naar een gezonde en veilige werkomgeving met stimulerende arbeidsvoorwaarden. Bij de ontwikkeling van nieuwe en ervaren medewerkers stuurt zij op kennis en competenties.	3.5
6	Beveiliging bedrijfslocatie	Beveiliging	De beveiliging bij COVRA voorkomt dat radioactief materiaal gebruikt kan worden om schade aan te richten, bewust of onbewust. COVRA bewaakt de integriteit, beschikbaarheid en exclusiviteit van informatie, informatiedragers en –systemen.	3.6

Tabel 2.2: Samenhang tussen materiële onderwerpen en beleidsthema's

Aanvullend op de zes materiële onderwerpen worden ook de volgende beleidsthema's behandeld in aparte paragrafen.

- Kennismanagement en onderzoek & ontwikkeling paragraaf 3.7
- Financiën paragraaf 3.8
- Internationale ontwikkelingen en samenwerkingen paragraaf 3.9

Daarnaast is in hoofdstuk 3.10 een tabel Managementbenadering opgenomen waarbij wordt ingegaan op managing- en sturingsmechanismen ter beheersing van de doelen per materieel beleidsthema.

2.5 COVRA en de Sustainable Development Goals

In 2015 hebben 193 landen, waaronder Nederland, zich gecommitteerd aan de Verenigde Naties Duurzame ontwikkelingsdoelen, de Sustainable Development Goals (SDG's). Deze doelen zijn opgesteld voor overheden, bedrijven en burgers om toe te werken naar een duurzame wereld in 2030. Het is een raamwerk dat de weg naar een schone en eerlijkere wereld mogelijk maakt. Terwijl overheden de doelstelling omzetten in nationaal beleid wordt van organisaties verlangd dat zij hun beleid verankeren in voor hen relevante SDG's. Samenwerking is hierbij het kernwoord. Omdat het mandaat van de SDG's bij bedrijven, maatschappelijke organisaties en overheden ligt, zullen zij gezamenlijk op moeten trekken om de doelstellingen te behalen. Als staatsdeelneming heeft COVRA een duidelijke maatschappelijke doelstelling en daarom erkent zij haar rol in het bijdragen van de SDG's.

Figuur 2.2: De 17 Sustainable Development Goals

COVRA heeft een kerntaak en dat is radioactief afval op een veilige manier voor mens en milieu te verwerken en op te slaan. COVRA behoedt de natuurlijke omgeving en de maatschappij voor schadelijke negatieve impacts en creëert tegelijk een positief effect door haar kennis in te zetten en samen te werken op nationaal en internationaal gebied. COVRA draagt met haar missie het meest bij aan vijf SDG's die in de volgende tabel weergegeven zijn. Per SDG zijn de respectievelijk meest relevante subdoelstellingen weergegeven en de manier waarop COVRA hieraan bijdraagt.

SDG	Subdoelstelling	Hoe draagt COVRA bij?
3 GOOD HEALTH AND WELL-BEING 	3.9 Tegen 2030 in aanzienlijke mate het aantal sterfgevallen en ziekten verminderen als gevolg van gevaarlijke chemicaliën en de vervuiling en besmetting van lucht, water en bodem.	Radioactieve straling vormt een risico voor de mens. De operationele processen bij COVRA worden continu gemonitord en streng beveiligd, zodat radioactief afval veilig opgeslagen blijft. De radioactieve straling blijft binnen de wettelijke normen, en wordt door het beleid van COVRA altijd zo beperkt mogelijk gehouden. Op die manier draagt COVRA bij aan het uitsluiten van sterfgevallen en ziekten door radioactief materiaal in Nederland.
12 RESPONSIBLE CONSUMPTION AND PRODUCTION 	12.4 Tegen 2020 komen tot milieuvriendelijk beheer van chemicaliën en schadelijk afval volgens nationale wetgeving en de emissies naar water en lucht aanzienlijk beperken. 12.5 Tegen 2030 de afvalproductie beperken via preventie, vermindering, recyclage en hergebruik.	COVRA draagt met haar beleid bij aan een veilige verwerking en opslag van het radioactief afval van Nederland. Hiermee wordt voorkomen dat door radioactieve straling milieuschade kan optreden. De radioactieve straling blijft binnen de wettelijke normen, en wordt door het beleid van COVRA altijd zo beperkt mogelijk gehouden. Daarnaast is COVRA aangesloten op het warmtenet om de eigen CO2 footprint te reduceren. Als afvalverwerker heeft COVRA indirecte invloed op afvalproducenten. COVRA zet haar positie en kennis in om de productie van nucleair afval zoveel mogelijk te reduceren.

2. Beschikbaar op de COVRA website (www.covra.nl) per 1 juni 2018

<p>14 LIFE BELOW WATER</p> 	<p>14.1 Tegen 2025 de vervuiling van de zee voorkomen en in aanzienlijke mate verminderen, in het bijzonder als gevolg van activiteiten op het land, met inbegrip van vervuiling door rondsrijvend afval en voedingsstoffen.</p>	<p>Een aantal decennia terug, voor de oprichting van COVRA, werd radioactief afval in zee gedumpt. COVRA draagt zorg voor een veilige verwerking en opslag van radioactief afval. De lozingen die COVRA doet op de Westerschelde zijn binnen de wettelijke veiligheidsnormen en worden zonder uitzondering in dit jaarrapport verantwoord.</p>
<p>15 LIFE ON LAND</p> 	<p>15.5 Dringende en doortastende actie ondernemen om de aftakeling in te perken van natuurlijke leefgebieden, het verlies van biodiversiteit een halt toe te roepen en, tegen 2020, de met uitsterven bedreigde soorten te beschermen en hun uitsterven te voorkomen.</p>	<p>COVRA draagt met haar beleid bij aan een veilige verwerking en opslag van het radioactief afval van Nederland. Hiermee wordt voorkomen dat door radioactieve straling milieuschade kan optreden. De radioactieve straling blijft binnen de wettelijke normen, en wordt door het beleid van COVRA altijd zo beperkt mogelijk gehouden. Voorts ligt het COVRA-terrein nabij een beschermd natuurgebied ('t Sloe), dat COVRA actief sponsort.</p>
<p>17 PARTNERSHIPS FOR THE GOALS</p> 	<p>17.6 Versterken van internationale samenwerking inzake wetenschap, technologie en innovatie en het vergemakkelijken van de toegang daartoe. 17.7 De ontwikkeling, overdracht en verspreiding van milieuvriendelijke technologieën aan ontwikkelingslanden volgens gunstige voorwaarden.</p>	<p>COVRA werkt internationaal samen om kennis uit te wisselen tussen zusterorganisaties, overheden en afvalproducten. De samenwerking vindt grotendeels tussen Europese landen plaats. COVRA richt zich in haar internationale samenwerking onder meer op het toepasbaar en beschikbaar maken van veilige verwerkingsroutes en –methodes voor landen (zoals Oekraïne) waar de veilige opslagmethoden nog minder ontwikkeld zijn.</p>

2.6 Verslaggevingscriteria, dataverzameling en verificatie

Verslaggevingsrichtlijnen

COVRA rapporteert met dit jaarrapport in overeenstemming met de GRI Standards (optie core). Voor de rapportagecyclus wordt het kalenderjaar aangehouden. De inhoud van het jaarrapport sluit aan op de behoeften van de belanghebbenden van COVRA, die voortkomen uit de materialiteitsanalyse die eind 2017 / begin 2018 is uitgevoerd (zie hoofdstuk 2.2 Materialiteitsanalyse). De data voor de verslaggeving over 2017 is voor een deel afkomstig uit de dossiers die bijgehouden worden in het kader van de Kernenergiewet (Kew)-vergunning en die worden gecontroleerd door nationale en internationale instanties: de Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming (ANVS), het Internationaal Atoom Energie Agentschap (IAEA) en Euratom. Een uitgebreidere rapportage over de Milieu- en Arbo-effecten komt beschikbaar in het Kwaliteits-, Arbo- en Milieuzorg (KAM) jaarverslag 2017².

COVRA rapporteert in dit jaarrapport voor het eerst volgens de nieuwe GRI Standards. Ook voldoet COVRA met dit rapport aan de Nederlandse implementatie van de EU-richtlijn over het rapporteren van niet-financiële informatie. Deze richtlijn vraagt informatie over beleid, risico's, indicatoren en resultaten op het gebied van milieu, sociale en personeelszaken, mensenrechten, anti-corruptie en -omkoping en diversiteit in de directie en de RvC. Deze informatie is verspreid over het verslag weergegeven.

Proces van dataverzameling

De meeste gerapporteerde kwantitatieve niet-financiële gegevens in dit verslag worden geteld en geadmistreerd volgens de richtlijnen opgenomen in het KAM-systeem. COVRA is bezig om het KAM-systeem om te zetten naar een integraal managementsysteem (IMS), zie voorts hoofdstuk 3.2 Voldoen aan wet- en regelgeving- kwaliteit en milieu. De niet-financiële gegevens zullen in de toekomst hierin worden beheerd. Relevante personeelsgegevens worden bijgehouden door de afdeling Administratie en Financiën. Emissies en het stralingsniveau op het terrein worden gemeten en door een onafhankelijke toezichthouder geverifieerd, het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM). Omdat COVRA over de lange termijn radioactief afval veilig zal moeten beheren, zijn bepaalde financiële gegevens, zoals toekomstige uitgaven en benodigde voorzieningen, gebaseerd op schattingen. De gebruikte systematiek en uitgangspunten voor het bepalen van de voorzieningen zijn afgestemd met de RvC en de accountant. COVRA bestaat uit één entiteit, waardoor geen noodzaak is tot consolidatie. COVRA rapporteert dus over haar eigen organisatie.

Tabel 2.3: COVRA's bijdrage aan de SDG's

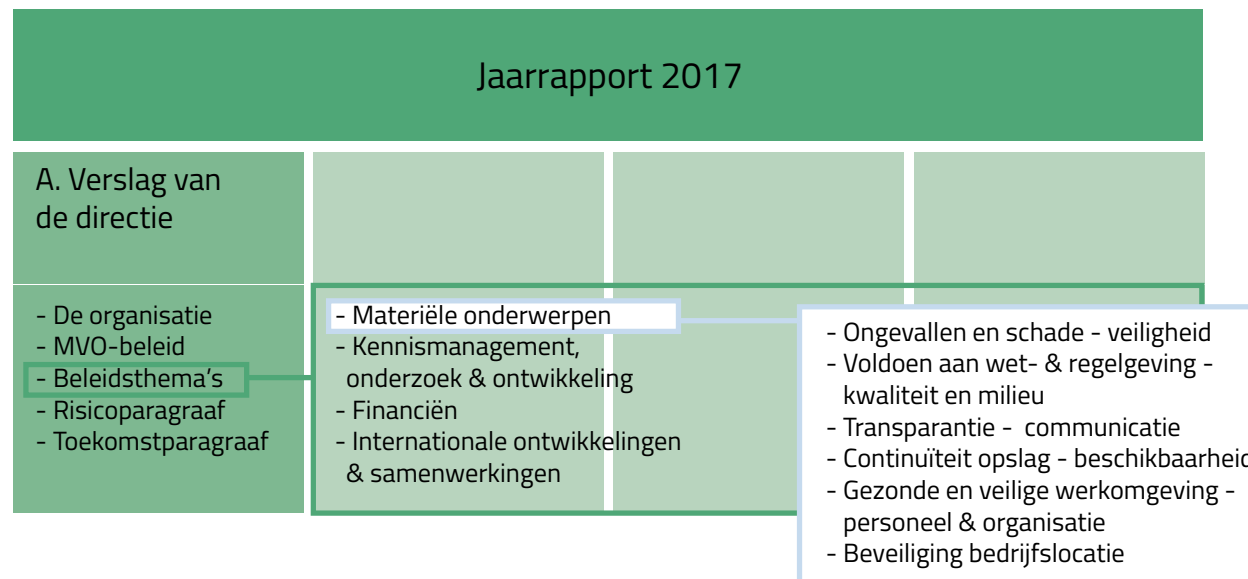
2. Beschikbaar op de COVRA website (www.covra.nl) per 1 juni 2018

Verificatie van niet-financiële informatie

PricewaterhouseCoopers Accountants NV (PwC) heeft naast een controle op de jaarrekening 2017 tevens beoordeeld of het MVO-verslag is opgesteld in overeenstemming met de GRI Standards. Hierbij is een assurance-rapport (jaarrapport deel D) afgegeven met een beperkte mate van zekerheid bij de hoofdstukken 1 tot en met 3. Deze beoordeling door PwC heeft COVRA met name laten verrichten omdat COVRA eerlijk en transparant communiceert met de belanghebbenden. In bijlage 5 is de GRI-tabel met verwijzingen opgenomen.

2.7 Structuur van het jaarrapport

Hieronder is de indeling van het jaarrapport grafisch weergegeven.

Figuur 2.3 Indeling verslag van de directie

Het testen van de uranusblauwe verf op VOG-2.

3. Beleidsthema's

Dit hoofdstuk behandelt de in hoofdstuk 2 geïdentificeerde materiële onderwerpen en de overige beleidsthema's. Per onderwerp wordt ingegaan op ontwikkelingen, trends, vooraf bepaalde doelstellingen en over 2017 behaalde resultaten. Voorts wordt een verwachting uitgesproken voor 2018. Het hoofdstuk wordt afgesloten met een tabel waarin de managementbenadering per materieel onderwerp is samengevat (3.10 Managementbenadering per materieel onderwerp).

3.1 Ongevallen en schade - veiligheid

COVRA streeft naar een zo laag mogelijke stralingsdosis en het voorkomen van besmetting met radioactiviteit. Het voorkomen van persoonlijke ongevallen en materiële schade is daar een onderdeel van. Wanneer er onverhoopt toch een ongeval plaatsvindt, blijven de gevolgen beperkt door de toepassing van actieve en passieve meervoudige veiligheidsvoorzieningen. In 2017 hebben geen incidenten met een nucleair veiligheidsbelang plaatsgevonden op basis van de INES-klassering (International Nuclear and Radiological Event Scale) van de IAEA.

Wel was er één ongeval met een externe medewerker met verzuim te betreuren: een scheenbeenbreuk bij de verplaatsing van een kast.

Ontwikkelingen en trends

De stralingsbescherming bij COVRA is al jaren van een zeer hoog niveau. Om dit te handhaven wordt er zorgvuldig gewerkt en zijn de werkruimtes georganiseerd en opgeruimd. Om op de hoogte te blijven van ontwikkelingen en om ervaringen uit te wisselen neemt COVRA deel aan het internationaal veiligheids- en storingsoverleg (IOSO) met Europese zusterorganisaties. Daarnaast zoekt COVRA aansluiting bij de omringende (chemische) industrieën, omdat de Nederlandse chemische industrie een zeer hoog niveau van operationele veiligheid heeft. Het is voor COVRA als lerende organisatie belangrijk hiervoor open te staan. In 2017 is de werkvergunningssystematiek intern geëvalueerd en verbeterd en in 2018 zal een externe evaluatie worden gedaan.

Veiligheidscultuur ontwikkeling

De continue ontwikkeling van de Veiligheidscultuur³ binnen COVRA is zeer belangrijk. Hierbij zijn de kaders en aanbevelingen van de IAEA-documenten GRS-part 2 richtinggevend. In 2017 zijn de eerste documenten over veilig werken, informatiebeveiliging, incidenten en ongevallenregeling en veiligheid technische specificaties van het IMS opnieuw uitgebracht.

Per 1 januari 2018 wordt een start gemaakt met taak risicoanalyse (TRA) van werkzaamheden die risico's inhouden met betrekking tot de veiligheid voor personeel, bezoekers en/of omgeving.

Het meldingssysteem van incidenten en (bijna) ongevallen is in 2017 onder de loep genomen door het Operationele Storingen Overleg (OSO). Er zijn met name in het terug rapporteren van de afhandeling van de melding aan de melder verbeteringen doorgevoerd die de veiligheidscultuur verhogen.

In 2017 zijn de eerste risico-inventarisatie en -evaluatie (RIE) conform de leidraad risicoanalyse van stralingstoepassingen voor het VOG-2 en voor de MCI opgezet. In 2018 zullen de overige installaties in het AVG en het LOG geëvalueerd worden.

Terugblik 2016, realisatie 2017 en verwachting 2018

In onderstaande tabel zijn de onderwerpen weergegeven waarvan in 2016 verwachtingen zijn uitgesproken over 2017, alsmede de realisatie ervan in 2017 en de verwachting voor 2018.

Onderwerp	Toelichting	In 2016 uitgesproken verwachting voor 2017	Realisatie 2017	Verwachting 2018
Veiligheidscultuur	Veiligheid voor mens en milieu kan in sterke mate worden bevorderd door technische maatregelen. De menselijke factor blijft echter doorslaggevend. Hierdoor is een voortdurende aandacht voor de culturele aspecten noodzakelijk. In COVRA's visie is de veiligheidscultuur synoniem met de bedrijfscultuur.	1) Opvolging aanbevelingen vitaliteit workshops. 2) Externe consultatie op het ingevoerde werkvergunningen systeem. 3) Herhalingstoets stand van zaken veiligheidscultuur.	De aanbevelingen uit de vitaliteitsworkshops zijn opgevolgd. Zie verder hst 3.5 Gezonde en veilige werkomgeving - personeel & organisatie Er is een keuze gemaakt voor een externe consultant met ruime ervaring in werkvergunningssystemen.	Externe consultatie op het ingevoerde werkvergunningen systeem. Afronden van risico-inventarisatie en evaluaties gebouwen en installaties. De veiligheidscultuur zal worden geëvalueerd als onderdeel van het bredere medewerkers tevredenheidsonderzoek medio 2018.

Tabel 3.1 Terugblik, realisatie, verwachting – Ongevallen en schade - veiligheid

3. Veiligheidscultuur (Safety Culture): Na de grote nucleaire incidenten in Three Mile Island, Tsjernobyl en later Fukushima, is het beseft gekomen dat veiligheid niet alleen geborgd wordt door technische systemen maar dat de menselijke factor minstens zo belangrijk is. Waarbij dan gedacht moet worden aan commitment, waarden, gedrag, percepties etc. Safety is in deze context een breder begrip dan "Arbo" veiligheid. Het gaat hierbij om alle aspecten van de bedrijfsvoering die bijdragen aan veiligheid: opleiding, cultuur, werkdruk, systemen, procedures, financiële middelen, goed governance etc.

De volgende KPI's zijn geformuleerd en gerealiseerd:

KPI	Doelstelling	Realisatie 2017	Toelichting
Aantal toolboxes (presentatie over veiligheids-gerelateerde onderwerpen) per jaar.	5 toolboxes per jaar.	Er hebben 4 toolboxes plaatsgevonden.	De geplande toolbox nr 5 aan eind 2017 kon wegens omstandigheden niet plaatsvinden en is verschoven naar begin 2018. In 2018 zullen daarom minimaal 6 toolbox-bijeenkomsten georganiseerd worden.
Dosis per medewerker in mSv per jaar.	Dosis per medewerker < 6 mSv per jaar.	De maximaal opgelopen individuele dosis in 2017 bedroeg 2,2 mSv. De gemiddelde dosis van de COVRA medewerkers bedroeg 0.5 mSv per jaar.	De stralingsdosis die bij de werkzaamheden is opgelopen door COVRA medewerkers en derden is ruim onder de interne grenswaarden gebleven. Het wettelijk toege-stane niveau voor radiologische werkers (A) bedraagt 20 mSv per jaar.

Tabel 3.2 KPI's Ongevallen en schade - veiligheid

3.2 Voldoen aan wet- en regelgeving - kwaliteit en milieu

De zorg voor radioactief afval is aan strenge regels gebonden. Die regels zijn vastgelegd in de Kew en de daarvan afgeleide Ministeriële Besluiten en Regelingen. COVRA houdt nauwlettend in de gaten dat ze voldoet aan alle wet- en regelgeving en de voorschriften uit haar vergunning. De afdeling Controle & Zorg ziet toe op het beheren, monitoren, controleren en evalueren van eisen die voortkomen uit de Kernenergiewet en andere wetten en regels.

Waar mogelijk komt COVRA tegemoet aan de behoeftes van klanten. Om aan alle eisen en voorschriften te voldoen heeft COVRA duidelijke, effectieve en herkenbare criteria, richtlijnen en procedures.

De organisatie probeert haar milieulast ("footprint") te minimaliseren, door haar milieurisico's zoveel mogelijk te beperken. Daarbij past COVRA het "As Low As Reasonably Achievable"-principe (ALARA) toe. Ook bij het inkopen en verwijderen van materialen probeert COVRA de milieuoverlast in de keten zoveel mogelijk te reduceren.

Ontwikkelingen en trends

Naar aanleiding van de gebeurtenissen in Fukushima zijn alle Europese nucleaire installaties aan een robuustheidstest onderworpen. Uit de robuustheidstest voor het HABOG kwamen

enkele kleine verbeterpunten voort die direct zijn geïmplementeerd. De robuustheidstest voor de overige gebouwen is in 2016 verricht en akkoord bevonden door de ANVS. Ook hieruit volgden enkele kleinere verbeterpunten waarvan de implementatie in 2017 is afgerond.

Milieu

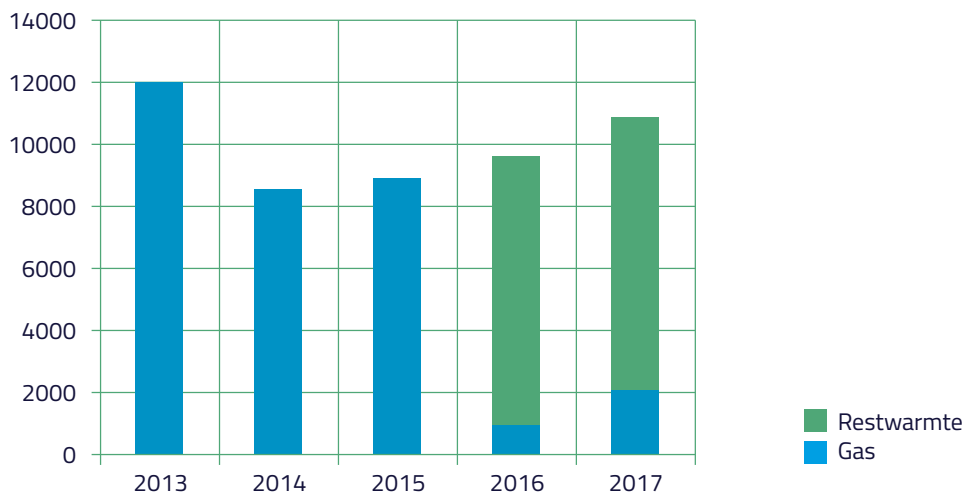
COVRA streeft ernaar de milieubelasting zo laag als redelijkerwijs mogelijk te houden, zowel voor stralingsemissies aan haar terreingrens als voor conventionele lozingen. Alle emissies van radiologische aard zijn lager dan de vergunde limieten. Buiten het COVRA-terrein zijn geen radiologische besmettingen meetbaar sinds het begin van de COVRA-activiteiten. De stralingsniveaus aan de terreingrens zijn dermate laag dat er geen milieueffecten uit voortkomen.

Er waren in 2017 (of eerder) geen incidenten met een nucleair veiligheidsbelang. Zorgen dat het omgevingseffect zo laag mogelijk is, is uiteraard een belangrijke doelstelling voor COVRA. Daarbij houdt COVRA rekening met omliggende beschermde natuurgebieden, zoals de Westerschelde, die een onderdeel zijn van Natura-2000.

COVRA is één van de "founding partners" van Sloewarmte, een warmtenet in het Sloegebied waarmee restwarmte van Zeeland Refinery wordt gebruikt voor de verwarming van omliggende industrieën. In 2017 heeft COVRA enkel nog aardgas hoeven te gebruiken om haar gebouwen te verwarmen gedurende onderhoud en storting van de restwarmtevoorziening

(in 2017 ca. 20%). In de volgende figuur is het gasverbruik in combinatie met restwarmte van de afgelopen vijf jaar weergegeven waarbij is gerekend met 31,65 MJ/m³ aardgas. Ten opzichte van 2015 is er circa 217.000 m³ (77%) minder gas verbruikt, overeenkomstig met een besparing van 390.600 kg CO₂-uitstoot uitgaande van 1,8 kg CO₂/ m³ aardgas. De besparing van 390,6 ton CO₂ vertegenwoordigt een maatschappelijke waarde van €19.530 aan vermeden kosten, bij een waarde van €50⁴ per ton CO₂.

Energieverbruik voor warmte

Figuur 3.1: Energieverbruik voor verwarming

In bijlage 2 is voorts een toelichting opgenomen over afvalstromen en emissies. Er zijn geen sancties of boetes geweest (monetaire waarde EUR 0).

Acceptatievoorwaarden

In 2015 organiseerde COVRA een workshop met klanten om de acceptatievoorwaarden voor radioactief afval inzichtelijker en eenduidiger te maken en de servicebehoeften in kaart te brengen. Mede naar aanleiding hiervan is in 2016 een Oranje Boekje opgesteld dat de verschil-

4. Rapport CE Delft 'Handboek Schaduwprijzen: Waardering en weging van emissies en milieueffecten, (2010). Dit rapport is geschreven in opdracht van het Planbureau voor de Leefomgeving. Hierin wordt gerekend met schaduwprijzen van €0,02 tot €0,05 per kgCO₂. De bovengrens van €0,05 per kg CO₂ is de veiligste inschatting (= sociale kosten). dragen aan veiligheid: opleiding, cultuur, werkdruk, systemen, procedures, financiële middelen, goed governance etc.

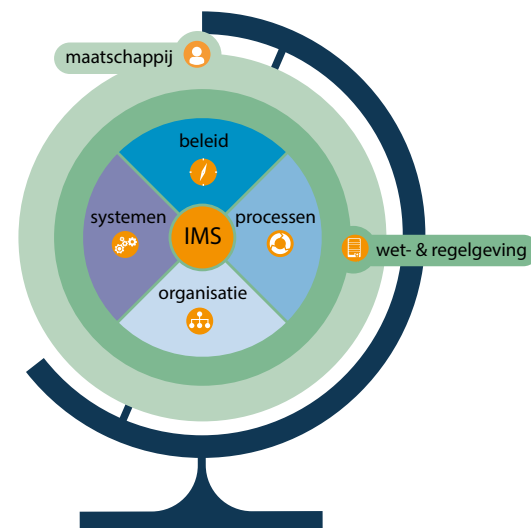
lende afvalstromen, mogelijke verpakkingwijzen, de acceptatievoorwaarden en onderliggende systematiek beschrijft. Het Oranje Boekje is begin 2017 uitgegeven aan klanten en is te downloaden van de website (www.covra.nl).

Afval dat voldoet aan de gestelde acceptatievoorwaarden wordt door COVRA tegen finale kwijting geaccepteerd. COVRA neemt het juridische en economische eigendom volledig over. Indien bij ontvangst of bij analyse blijkt dat niet voldaan wordt aan de acceptatievoorwaarden, wordt contact opgenomen met de klant en in overleg met de klant een oplossing en vervolgstappen bedacht.

Inzet en afronding Integraal Management Systeem

In 2017 is veel aandacht besteed aan de omvorming van het KAM-systeem naar een IMS-systeem op basis van IAEA-richtlijnen (GSR-3). Naar verwachting wordt deze omzetting in 2018 afgerond. Dit systeem werkt toe naar een volledige integratie van kwaliteitszorg, arbozorg, milieuzorg, maatschappelijke verantwoording en financieel-economische zorg in één allesomvattend managementsysteem.

Het IMS is georganiseerd vanuit een procesbenadering met daarin functionele scheiding tussen beleid, systemen, processen en organisatie. Dit is fundamenteel anders dan het huidige KAM-systeem, dat meer vanuit een functioneel document beheer systematiek is opgezet. De ANVS is bezig de IAEA-richtlijnen in een leidraad te vertalen naar Nederlandse. Het IMS zal te zijner tijd hierop worden aangepast. De leidraad in opzet is het waarborgen van nucleaire veiligheid.

Figuur 3.2: Integraal Management Systeem

Inspelen op overheidsontwikkelingen

In de nucleaire beleidssector worden richtlijnen voor niet-reactorfaciliteiten, waartoe COVRA behoort, afgeleid van de richtlijnen voor vermogensreactoren op basis van het "graded approach" principe. In de praktijk betekent dit dat de strengste regels toegepast worden, tenzij men expliciet kan aantonen dat deze niet van toepassing zijn. Het onderscheid tussen regels, richtlijnen, aanbevelingen en handreikingen is in ontwikkeling. Dit zou kunnen leiden tot extra eisen en toezichtdruk. COVRA neemt deel aan het overleg bij de IAEA, Organisation for Economic Co-operation and Development – Nuclear Energy Agency (OECD-NEA) en Euratom om richtlijnen realistischer aan te laten sluiten op nucleaire installaties zonder reactor.

Veranderende vrijgavegrenzen

Er wordt op dit moment bij de ANVS gewerkt aan de implementatie 2013/59/Euratom richtlijn

voor een aanpassing in de vrijgavegrenzen van voornamelijk NORM-materiaal ("naturally occurring radioactive material"). Een strikte toepassing van de richtlijnen zou betekenen dat veel laag tot zeer laagradioactief materiaal afkomstig van de olie- en gasexploratie en erts-verwerkende industrie naar COVRA afgevoerd zou moeten worden. Dit zou ook beperkt effect kunnen hebben op de hoeveelheden ziekenhuisafval die naar COVRA afgevoerd worden. Mocht dit materialiseren dan zal COVRA passende voorzieningen treffen en die tegen een passend tarief aanbieden zonder in te boeten op haar kwaliteitsstandaarden. Het beleid wordt bepaald door het Ministerie van I&W. COVRA neemt deel aan een werkgroep waarin de invulling van het beleid wordt besproken tussen ANVS en vergunninghouders.

Terugblik 2016, realisatie 2017 en verwachting 2018

In onderstaande tabel zijn de onderwerpen weergegeven waarvan in 2016 verwachtingen zijn uitgesproken over 2017, alsmede de realisatie ervan in 2017 en de verwachting voor 2018.

Onderwerp	Toelichting	In 2016 uitgesproken verwachting voor 2017	Realisatie 2017	Verwachting 2018
Integrated Management Systeem	Het kwaliteitssysteem van COVRA wordt de komende jaren omgezet tot een IMS. In het IMS zal veiligheid de schakel zijn tussen de verschillende beleidsterreinen.	Uitwerking van de structuur en invulling van de elementen. Afronding IMS-project.	In 2017 is de nieuwe structuur van het IMS vastgesteld waarna gestart is met het opstellen van het handboek, de beleidsdocumenten en procedures	Oplevering van het IMS. Geschikt voor externe auditing.
Kew-vergunning	Aanvraag en invoering van de nieuwe Kew-vergunning voor de gehele inrichting.	De nieuwe revisie van de Kew-vergunning is definitief vastgesteld. Veel aandacht gaat besteed worden aan het opvolgen en implementeren van de nieuwe vergunningsvoorschriften.	De nieuwe revisie van de Kew-vergunning is geïmplementeerd. Er wordt met de nieuwe voorschriften gewerkt.	Uitwerking voltooid

Tabel 3.3 Terugblik, realisatie, verwachting – Kwaliteit en voldoen aan wet- en regelgeving

De volgende KPI's zijn geformuleerd en gerealiseerd.

KPI	Doelstelling	Realisatie 2017	Toelichting
Tijd tussen revisies procedure	< 5 jaar	Van 22 procedures (= 58%) is de laatste revisie ouder dan 5 jaar.	Omdat de structuur van het IMS wezenlijk gaat afwijken van het bestaande KAM-systeem is besloten alleen de essentiële procedures aan te passen. Met de introductie van IMS wil COVRA een inhaalslag te maken in de reductie van de tijd tussen revisies. 9 procedures zijn gerevisieerd en gereed voor implementatie wanneer het IMS van kracht wordt.
Aantal Operationele Storings Overleggen (OSO's)	20 per jaar	Er hebben 18 OSO's plaatsgevonden en 1 IOSO.	In 2017 is het internationaal storsingsoverleg, waar de Europese afvalorganisaties ervaringen uitwisselen, door Belgoproces georganiseerd.

Tabel 3.2 KPI's Ongevallen en schade - veiligheid

3.3 Transparantie - communicatie

COVRA geeft iedere geïnteresseerde feitelijke en objectieve informatie over radioactiviteit en radioactief afval op een transparante wijze. COVRA besteedt veel aandacht aan communicatie met haar stakeholders. Een belangrijk instrument voor informatievoorziening is een rondleiding door de COVRA gebouwen. COVRA wil daarmee een positieve dialoog over radioactief afval stimuleren. Uiteraard bestaat de communicatie daarnaast uit het reageren op wensen, suggesties en aanbevelingen van klanten en vanuit de samenleving. Ook intern communiceert COVRA open en transparant. COVRA streeft ernaar om de medewerkers van alle relevante bedrijfsactiviteiten op de hoogte te houden.

Het communicatiebeleid kent vijf doelstellingen:

- Vertrouwen geven in het veilig beheer van het radioactief afval.
- Waardering creëren voor de maatschappelijke betrokkenheid.
- Meerwaarde bieden bij het ontdoen van radioactief afval.
- Verbinden van medewerkers onderling en bij de verschillende activiteiten van COVRA.
- Balans vinden tussen beveiliging en openheid.

Over de werkzaamheden van COVRA moet, op grond van de Kew, verantwoording worden afgelegd aan de nationale en internationale inspectiediensten. Daarbij wil COVRA, onder andere via dit jaarrapport, ook verantwoording afleggen aan de samenleving. Het jaarrapport beschrijft alle bedrijfsaspecten van COVRA NV. Met het jaarrapport wil COVRA een zo volledig en transparant mogelijk overzicht van de activiteiten geven. Dit jaarrapport is daarom openbaar en wordt op verzoek aan iedere belangstellende verzonden. Het rapport is net als vorige rapporten ook te vinden op de interactieve website van COVRA (www.covra.nl). Het jaarrapport wordt jaarlijks beoordeeld op transparantie. Op de transparantiebenchmark heeft het jaarrapport 2016 (publicatiedatum 29 mei 2017) een goede beoordeling gekregen (187 van 200 punten). COVRA staat daarmee op plaats 22 van in totaal 477 bedrijven en bekleedt een gedeelde eerste positie in de sector 'Dienstverlening'.

Ontwikkelingen en trends

COVRA wil een positieve dialoog met haar bezoekers over radioactief afval blijven aangaan. Belangrijk daarin is het geven van voorlichting en het organiseren van rondleidingen, waarmee geïnteresseerden worden binnengehaald en geïnformeerd over radioactief afval. Tevens draagt COVRA actief bij aan lesprogramma's, congressen en symposia op het gebied van straling en nucleaire techniek. Hierbij is een verrassend uitgangspunt om het gesprek te voeren gekozen: kunst. Dit komt terug in periodieke publieke tentoonstellingen in de ontvangsthallen en in het ontwerp van de gebouwen. In 2017 is het nieuwe opslaggebouw voor verarmd uranium, VOG-2, gebouwd. Net zoals het HABOG is dit gebouw zowel een technisch gebouw als een kunstwerk van William Verstraeten. Ontworpen als de grootste zonnwijzer van Europa wijst het gebouw op het belang van tijd in radioactief afvalbeheer. Voordat het in gebruik genomen

werd, was het gebouw de locatie van een nucleair congres: PIME 2017. Het Public Information & Material Exchange congres werd op 20 en 21 maart 2017 gehouden bij COVRA. Het congres wordt jaarlijks door de European Nuclear Society en Foratom georganiseerd om communicatie-experts van nucleaire organisaties, toezichhouders en internationale organisaties (zoals IAEA) bij elkaar te brengen en kennis, nieuws en ervaringen uit te wisselen. VOG-2 werd op 13 september 2017 door Hare Koninklijke Hoogheid prinses Beatrix in gebruik genomen. Dit was de derde maal dat zij COVRA bezocht. De openingsceremonie bestond daarnaast uit 'Het uur U' een verrassende toespraak van de bekende cultuurhistoricus Gerard Rooijackers en een spannende multimediapresentatie van Nuformer, een Zeeuws bedrijf met wereldfaam en de gelegenheid om vanaf het dak van VOG-2 het uitzicht op de omgeving te bewonderen. Op deze wijze probeert COVRA bijzondere momenten te organiseren om zich naar buiten te presenteren en mensen erop te attenderen hoe in Nederland voor het radioactief afval gezorgd wordt.

Maatschappelijke betrokkenheid in de regio

COVRA vermijdt overlast en draagt in positieve zin bij aan haar omgeving. Zo werden de dag na de officiële opening van VOG-2 mensen uit de regio uitgenodigd voor een open dag met hetzelfde programma als bij de opening door prinses Beatrix. Op die manier werd het nieuwe opslaggebouw aan de regio gepresenteerd. Verder sponsorde COVRA in 2017 een aantal lokale activiteiten in de gemeente Borsele, zoals bijvoorbeeld de padvinderij, het Sinterklaasfeest en de Brandweer Borsele. Daarnaast ondersteunt COVRA een aantal culturele instellingen (zoals de Zeeuwse musea). Dit gebeurt rechtstreeks door sponsoring en door het beschikbaar stellen van depotruimtes en noodopslag. Op het gebied van onderwijs biedt COVRA actief meerdere stageplaatsen en neemt zij deel aan het Techniek-ambassadeursprogramma.

Verbinden van medewerkers

Ook intern communiceert COVRA open en transparant en houdt zij medewerkers zoveel mogelijk op de hoogte van relevante bedrijfsactiviteiten. Dit gebeurt door personeelsbijeenkomsten en een maandelijks memo waarin gebeurtenissen en ontwikkelingen van de laatste periode worden beschreven.

Balans vinden tussen beveiliging en openheid

COVRA heeft een communicatiebeleid waarbij openheid voorop staat. Er heerst namelijk sterk de overtuiging dat afscherming en geheimhouding het gevoel van onbehagen bij de burgers over de nucleaire sector versterkt. Dit betekent dat het streven is de beveiliging te waarborgen zonder de openheid in te perken.

Effectief professionaliseren van de interne organisatie

Om het communicatiebeleid effectief te houden is een aantal aandachtspunten gedefinieerd, die in de planperiode uitgewerkt gaan worden. Zo wordt een nieuwe huisstijl ontwikkeld, die actueler oogt en door gebruik van grote foto's en kleur meer openheid moet uitstralen. Om communicatie te harmoniseren en vast te leggen, wordt in 2018 een stijlguide gemaakt. Ook is er een ontwerp gemaakt voor een nieuwe website, deze wordt in 2018 geïmplementeerd. Er is samengewerkt met andere nucleaire instellingen binnen Nucleair Nederland om gezamenlijk feitelijk informatie te geven over de toepassing van nucleaire technologie.

Terugblik 2016, realisatie 2017 en verwachting 2018

In 2016 heeft COVRA, door middel van verschillende interviews en publicaties, bijdragen geleverd aan de publieke discussie rond het historisch afvaldossier in Petten en de KCB. Interessant om in dit verband te vermelden is dat één van de HAVO-eindexamenvragen in 2016 gebaseerd was op een radiologische kwestie bij COVRA.

In onderstaande tabel zijn de onderwerpen weergegeven waarvan in 2016 verwachtingen zijn uitgesproken over 2017 alsmede de realisatie ervan in 2017 en de verwachting voor 2018.

Onderwerp	Toelichting	In 2016 uitgesproken verwachting voor 2017	Realisatie 2017	Verwachting 2018
Website en sociale media COVRA	Periodiek worden de website en sociale media geëvalueerd.	Verdere professionalisering van het COVRA communicatiebeleid.	Start van de opzet van een nieuw communicatiebeleid en de implementatie strategie in samenwerking met een communicatiebureau.	Afronding en start implementatie van het nieuwe communicatiebeleid en website. Versterking van de afdeling met een senior communicatieadviseur.

Tabel 3.5 Terugblik, realisatie, verwachting – Transparantie - communicatie

De volgende KPI's zijn geformuleerd en gerealiseerd.

KPI	Doelstelling	Realisatie 2017	Toelichting
Voorlichting in aantal bezoekers per jaar	2500 bezoekers ontvangen per jaar.	Er zijn 122 groepen en 2195 bezoekers ontvangen in 2017, waaronder een werkbezoek van oud- Minister van Financiën: de heer Jeroen Dijsselbloem. In deze bezoekersaantallen zijn de bezoekers tijdens de opening van VOG-2 niet meegenomen.	COVRA ziet in bezoekers een unieke manier om haar boodschap aan het publiek duidelijk te maken. Hoewel ten opzichte van 2016 het bezoekersaantal licht is gestegen is ook met de bezoekers van de opening en open dag van VOG-2 de KPI (net) niet gehaald. In 2018 zal worden onderzocht hoe meer bezoekers kunnen worden aangetrokken.
Informereren van medewerkers over bedrijfsactiviteiten in aantal memo's per maand	1 memo per maand	Er zijn 10 memo's uitgegeven in 2017. Tijdens de zomervakantie (de maanden juli en augustus) zijn er geen memo's uitgegeven.	Naast de memo's zijn er tweemaal per jaar personeelsbijeenkomsten waarin de laatste ontwikkelingen besproken worden.

Tabel 3.6 KPI's – Transparantie - communicatie

3.4 Continuïteit opslag - beschikbaarheid

COVRA wil een blijvende oplossing bieden voor iedere radioactieve afvalstroom, onafhankelijk van de grootte en de verwerkingsroute. Dankzij COVRA's specialistische kennis van radioactief afval, klantgerichtheid, kennis van wet- en regelgeving en technieken is ze in staat goed zorg te dragen voor al het Nederlandse radioactieve afval.

COVRA bewaart radioactief afval ten minste honderd jaar. Een langetermijnperspectief gericht op continuïteit is derhalve essentieel. Met het oog daarop kiest COVRA nu en in de toekomst voor eenvoudige, robuuste en bewezen structuren, systemen en componenten.

Voorts schoolt COVRA haar mensen regelmatig, om veroudering van kennis en het verloren gaan van vaardigheden te voorkomen en zodoende de continuïteit en beschikbaarheid van bekwaam personeel te waarborgen.

De afdeling Financiële Analyse & Controle ziet toe op de financiële gezondheid van de organisatie. Zij rapporteert en adviseert hierover periodiek aan de directie. De directie is op haar beurt verantwoordelijk voor sturing van de organisatie en het behoud van de continuïteit. De wijze waarop invulling wordt gegeven aan het financiële beleid is toegelicht in hoofdstuk 3.8 Financiën.

De afdelingen Bedrijfsvoering LMRA (Laag- en middelradioactief afval) en HRA (Hoogradioactief afval) zien toe op het ontvangen en veilig beheren van radioactief afval tot aan de eindberging. Het onderhouden van de infrastructuur, gebouwen, systemen, installaties, machines en overige voorzieningen speelt hierin een belangrijke rol. De verantwoordelijkheid voor het onderhoud is grotendeels ondergebracht bij de afdeling Onderhoud en Systeembeheer (O&S). De afdelingen Bedrijfsvoering LMRA en HRA dienen tevens toe te zien op voldoende opslagcapaciteit.

Ontwikkelingen en trends

Een groot deel van de huidige verwerkingsinstallaties dateert uit begin jaren 1990 toen COVRA zich in Borssele vestigde en is nu circa 25 jaar oud. In de loop der jaren zijn veel verbeteringen en upgrades doorgevoerd, maar het basisontwerp is in wezen niet veranderd. Dat betekent dat COVRA nu geconfronteerd wordt met het feit dat de digitale besturingssystemen snel veranderen en reserveonderdelen moeilijk beschikbaar zijn.

Het voornemen voor uitbreidingen van infrastructuur en upgrades van systemen biedt ook de kans om na te gaan of de huidige verwerkingsprocessen en opslagvoorzieningen nog steeds aansluiten op het afvalaanbod. COVRA heeft tijdens het onderzoek ten behoeve van de afvalinventarisatie in 2014 een eerste verkenning uitgevoerd naar de (veranderende) behoeften van de klanten. Op basis hiervan zijn door COVRA concrete voorstellen ontwikkeld die in 2015 getoetst zijn in een klanten-workshop. In 2016 zijn nieuwe verpakkingen voor (verval) opslag geïntroduceerd. In 2016 zijn tevens de eerste KONRAD TYP II-containers aan een klant

geleverd voor het verpakken en afleveren van ontmantelingsafval. In 2017 zijn de eerste KONRAD TYP II-containers door COVRA in opslag genomen in het Laag- en middelradioactief afval opslaggebouw (LOG). In 2017 zijn ook de eerste 400-litervaten aan klanten geleverd voor zware en grote componenten en vond tevens de eerste aanvoer van dit afval plaats. Het verwerken in het Afvalverwerkingsgebouw voor laag- en middelradioactief afval (AVG) en het opslaan in het LOG van deze 400-litervaten is voorzien in 2018. Het 400-litervat kan tevens gebruikt worden als her-verpakking voor 200-litervaten. Daarnaast is de optie voor vervalopslag in 20-ftcontainers ontwikkeld en in de markt gezet. Van deze optie werd in 2017 nog geen gebruik gemaakt.

In het LOG neemt de vrije ruimte af door de constante aanvoer van afval. In 2016 is gestart met een circa drie jaar durende her-stapelcampagne en een aangepaste efficiëntere stapelwijze waardoor weer ruimte beschikbaar komt. Hierdoor is de noodzaak tot het opstellen van een projectvoorstel voor de bouw van LOG2 verminderd.

De uitbreiding van het opslag gebouw voor hoogradioactief afval (HABOG) vordert en is nu in de grondverbeteringsfase (HABOG+). Er wordt veel tijd en aandacht besteed aan de ontwerp-fase omdat correcties achteraf zeer moeilijk zijn (wanden van 1.70 meter dik beton). Wanneer deze uitbreiding gereed is, zal het opslagvolume voldoende zijn voor de verwachte bedrijfstijd van de KCB, de onderzoeksreactor in Delft, de Hoge Flux Reactor in Petten.

Het nieuwe gebouw voor opslag van verarmd uranium (VOG-2) is in 2017 volgens schema, binnen budget en zonder veiligheidsincidenten afgerond en in gebruik genomen.

Terugblik 2016, realisatie 2017 en verwachting 2018

In de tabel hierna zijn de onderwerpen weergegeven waarvan in 2016 verwachtingen zijn uitgesproken over 2017 alsmede de realisatie ervan in 2017 en de verwachting voor 2018.

Onderwerp	Toelichting	In 2016 uitgesproken verwachting voor 2017	Realisatie 2017	Verwachting 2018
Afvalaanbod (LMRA)	Betreft de trend in het aanbod van LMRA.	Het aanbod 2017 zal in lijn liggen met voorgaande jaren tenzij een aanpassing van de vrijgave-grenzen wordt doorgevoerd. In 2017 zal begonnen worden met de volledige herziening van het besturing en controlesysteem in het AVG.	Aanbod ligt redelijk in lijn met de verwachting. In 2017 is begonnen met de volledige herziening van het besturing en controlesysteem in het AVG.	Geen bijzonderheden tenzij de aanpassing van de vrijgave grenzen zou resulteren in extra afval aanvoer. In 2018 wordt de herziening van het besturing en controle systeem in het AVG afgerond.
Afvalaanbod (HRA)	Betreft de verwachting van het aanbod van HRA.	Er zal in 2017 een transport uit Frankrijk plaatsvinden (CSD-V), drie transporten uit Petten (3 x bestraalde splijtstof en regelstaafdelen) en een vanuit Delft (bestraalde splijtstof en regelstaafdelen).	Alle voor 2017 geplande transporten hebben plaatsgevonden.	Er zijn vijf transporten vanuit Petten voorzien en één transport vanuit Frankrijk gepland.
Historisch afval	Bij ECN/NRG in Petten wordt gewerkt aan de karakterisering en sortering van historisch radioactief afval. Het middel- en hoogradioactief afval zal na bewerking in België aan COVRA aangeboden worden. COVRA onderteunt NRG met haar specifieke kennis van afvalkarakterisering en transport.	In 2017 zullen meerdere colli niet-geconditioneerd historisch afval ontvangen worden.	Er zijn 23 colli niet-geconditioneerd historisch afval ontvangen. De ontwikkeling van het karakterisatie-proces loopt nog.	In de planning voor 2018 zijn meerdere colli niet geconditioneerd historisch afval voorzien. Het definitieve aantal wordt bepaald door de besluitvorming m.b.t. het historische afval van ECN/NRG en de voortgang in Petten.
Molybdeen	Door Curium (voorheen Mallinckrodt) wordt vloeibaar afval aangevoerd afkomstig van de molybdeenproductie en door COVRA verwerkt en opgeslagen. De verwerking bij COVRA gebeurt in een mobiele cementeer installatie. Curium werkt aan de overgang van hoogverrijkt uranium (HEU) naar een grondstof van laag verrijkt uranium (LEU). Dit is een wereldwijde trend ingegeven vanuit een security perspectief. De HEU/LEU overgang is begin 2018 afgerond.	In 2017 vindt de afronding van de inbedrijfstelling van de nieuwe mobiele cementeerinstallatie (MCI) plaats. Aanvoer van gemiddeld 75 stuks vloeistofhouders per jaar. Met uitwerking van de specificaties voor de HEU/LEU-overgang zal in 2017 een start gemaakt worden met de onderhandelingen over een nieuw aanlevercontract met Curium.	De inbedrijfstelling van de mobiele cementeer-installatie heeft plaatsgevonden. De aanvoer in 2017 was conform de verwachting in 2016. De voorbereidingen voor het transport en de verwerking van afval van LEU targets werden vervolgd. De bestaande overeenkomst is verlengd. COVRA heeft extra opslag containers aan Curium beschikbaar gesteld voor tussen opslag in Petten.	Start regulier bedrijf mobiele cementeer-installatie (eerste helft van 2018). In januari 2018 gaat CURIUM/NRG over op LEU targets. Aanvoer van gemiddeld 75 stuks vloeistofhouders per jaar. Mogelijk is dit aantal in 2018 hoger ten gevolge van de HEU/LEU-overgang. Met uitwerking van de specificaties voor de LEU -overgang zal in 2018 een start gemaakt worden met de onderhandelingen over een nieuw aanlevercontract met CURIUM/NRG.

Onderwerp	Toelichting	In 2016 uitgesproken verwachting voor 2017	Realisatie 2017	Verwachting 2018
HABOG+	De huidige basisklanten hebben aangegeven het op prijs te stellen dat het HABOG langer openblijft en uitgebreid wordt naar HABOG+ om afval te kunnen blijven ontvangen in de toekomst.	Vervolg ontwerp van het HABOG+. Basis voor het ontwerp zijn gedetailleerde sterkte- en spanningsanalyses in het bestaande gebouw en de uitbreiding. Afronding van de grondverbetering en start bouw van HABOG+.	Vervolg ontwerp van het HABOG+. Continueren van de grondverbetering.	Na stabilisatie van de voorbelasting zal de civiele bouw van de nieuwe modules starten. De nieuwbouw van HABOG+ zal in 2018 geen impact hebben op de aanvoer en verwerking van HRA.
VOG-2	Voor de aanlevering van verarmd uranium door URENCO wordt de bouw van een nieuw opslaggebouw VOG-2 voorbereid.	Na de oplevering van VOG-2 in 2017 zal niet-actief en actief proefbedrijf plaatsvinden. De verwachting is dat in het 3e kwartaal van 2017 de aanvoer van verarmd uranium zal starten.	De oplevering heeft in maart 2017 plaatsgevonden. In de daarop volgende periode vond het proefbedrijf plaats. In het 3e kwartaal startte de aanvoer van verarmd uranium en werd overgegaan op regulier bedrijf.	Vervolg regulier bedrijf VOG 2 en aanvoer verarmd uranium vanuit Frankrijk.

Tabel 3.7 Terugblik, realisatie, verwachting – Continuïteit opslag - beschikbaarheid

De volgende KPI's zijn geformuleerd en gerealiseerd.

KPI	Doelstelling	Realisatie 2017	Toelichting
Resterende opslagcapaciteit LMRA in aantal jaren	Resterende opslagcapaciteit LMRA > 5 jaar.	LOG 25% beschikbaar. Op basis van het gemiddelde aanbod over de afgelopen 5 jaar, is hiermee opslagcapaciteit voor meer dan 5 jaar beschikbaar. COG 42% beschikbaar. Aangezien de aanvoer van dit type afval stil ligt, is er voldoende capaciteit. Lege emballage afgevoerd. VOG-2 >95% beschikbaar. Hiermee is er weer opslagcapaciteit voor meer dan 15 jaar beschikbaar.	In LOG1 loopt een grote herstelingscampagne en is de stapelwijze aangepast. Hierdoor zal naar verwachting enkele jaren extra opslagcapaciteit worden gerealiseerd, waardoor de bouw van LOG2 enkele jaren kan worden uitgesteld. In 2017 is door de start regulier bedrijf VOG-2 de capaciteit 2,7 x vergroot.
% persbaar afval dat binnen drie maanden tijd is verwerkt (tijd tussen het ontvangst van het afval en de verwerking van het afval)	90% van het persbaar afval moet binnen drie maanden zijn verwerkt.	Het percentage persbaar afval dat binnen drie maanden verwerkt is in 2017 is 98% (2016: 27%).	De toename in effectiviteit is het resultaat van het in 2016 uitgevoerde grootonderhoud aan de afvalpersinstallatie.

Tabel 3.8 KPI's – Continuïteit opslag - beschikbaarheid

3.5 Gezonde en veilige werkomgeving – personeel & organisatie

COVRA streeft naar een goed werkklimaat, met goede arbeidsomstandigheden en arbeidsvoorwaarden. Een open cultuur is daar onderdeel van. Tevreden medewerkers zijn belangrijk; zij zijn cruciaal voor een succesvolle bedrijfsvoering. Om kennis en competenties op een hoog niveau te houden heeft iedere medewerker toegang tot relevante opleidingen en cursussen. Ook het aanname- en promotiebeleid is gericht op deze kennis en competenties. Dat komt onder meer tot uiting in het personeelskwalificatieplan⁵.

COVRA is een compacte en goed geoutilleerde organisatie. Compact betekent dat veel personen meerdere rollen hebben en dat diverse afdelingen uit één of twee mensen bestaan. Dit is aan de ene kant (kosten)efficiënt en biedt de medewerkers een boeiend en breed scala van uitdagingen. Aan de andere kant betekent dit ook meer kwetsbaarheid in geval van ziekte en dient COVRA ervoor te waken dat het niveau van kennis en kunde gewaarborgd blijft, zodat de capaciteit, continuïteit en flexibiliteit van de bedrijfsvoering niet negatief beïnvloed worden.

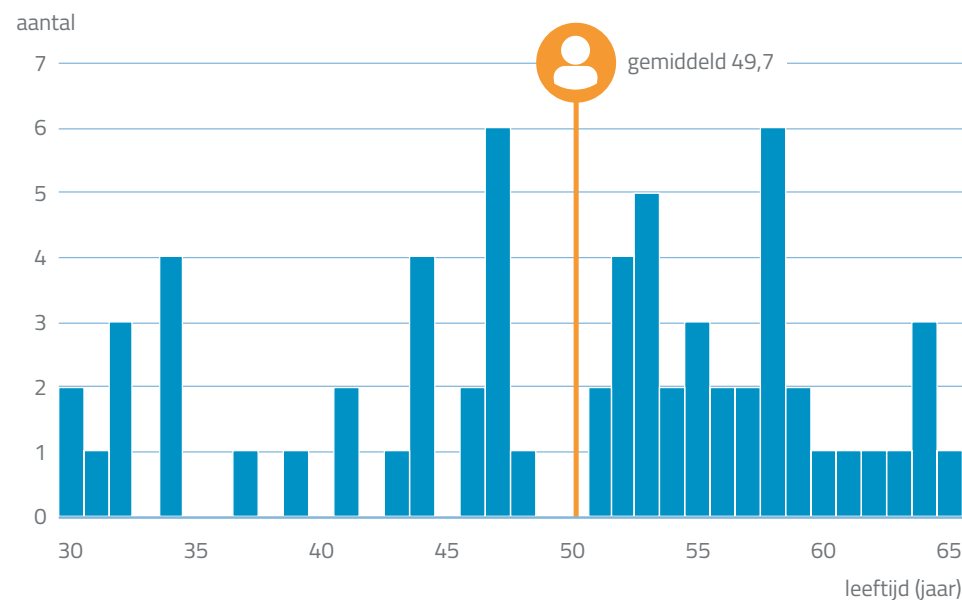
Personele bezetting

Om een veilige inname, opslag en beheer van het radioactief afval te realiseren zijn 64 medewerkers met een arbeidscontract per ultimo 2017 werkzaam bij COVRA. Hiervan hebben 10 medewerkers een parttime dienstverband. Op basis van een 40-urige werkweek zijn er 61,1 formatieplaatsen, waarvan 17% vrouwelijke medewerkers.

Per 31 december 2017 is de gemiddelde leeftijd van de medewerkers 49,7 jaar, en in lijn met 2016 (50,0 jaar). Naar verwachting zal de gemiddelde leeftijd langzaam afnemen doordat oudere werknemers met pensioen gaan en vervangen worden door jongere medewerkers.

De gemiddelde lengte van het dienstverband bij COVRA is vijftien jaar. Eind 2017 was het kortste dienstverband 1 week en het langste dienstverband 32 jaar. In 2017 zijn drie medewerkers uit dienst gegaan, terwijl er één medewerker parttime is gaan werken in verband met ouderschapsverlof. In 2017 traden zes nieuwe medewerkers in dienst. In 2017 vierden veertien medewerkers hun 25-jubileum, in 2018 zullen vier medewerkers hun 25-jarig jubileum bij COVRA vieren.

⁵ In het personeelskwalificatieplan zijn taakomschrijvingen vastgelegd van alle binnen de organisatie voorkomende functies waarbij tevens is aangegeven welke kwalificatie-eisen per functie worden gesteld.

Figuur 3.3: Leeftijdsverdeling personeel COVRA per 31-12-2017

	Aantal / FTE		Verdeling		Parttime		Fulltime	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Mannen	53	51	83%	84%	4%	4%	96%	96%
Vrouwen	11	10	17%	16%	73%	80%	27%	20%
Totaal	64	61						
Aantal FTE's	61,1	58,1						

	Aantal		Verdeling		Mannen		Vrouwen	
	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016
Contract onbepaalde tijd	58	58	91%	95%	84%	83%	16%	17%
Contract bepaalde tijd	6	3	9%	5%	67%	100%	33%	0%
Totaal	64	61						

Tabel 3.9 G4-10+11 Kerncijfers personeelsbestand van personeel met een arbeidscontract

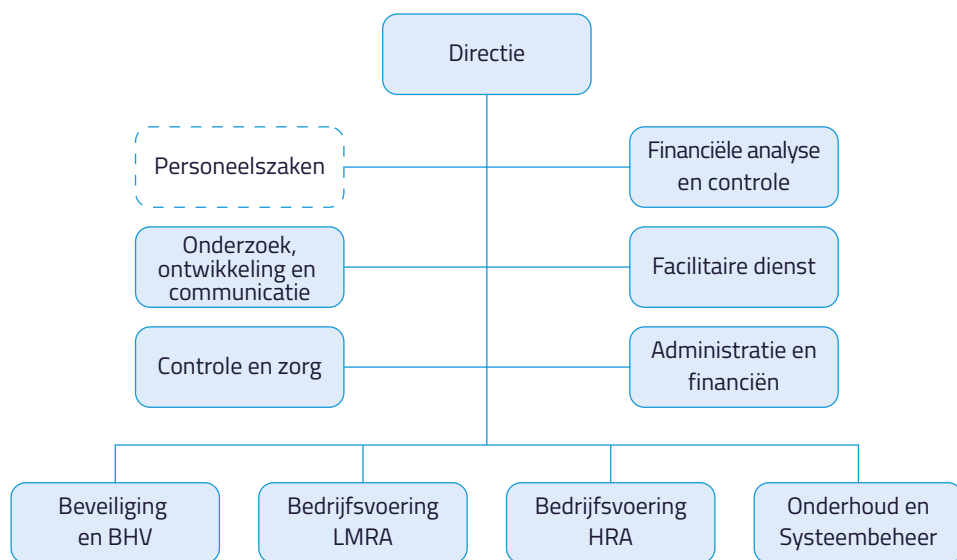
Regio	Verdeling							
	2017	2017	2017	2016	2016	2016	2017	2016
Contractduur	Bepaald	Onbepaald	Totaal	Bepaald	Onbepaald	Totaal		
Zeeland								
Walcheren	3	29,9	32,9	1	31,1	32,1	54%	55%
Zuid-Beveland	2	22,4	24,4	1	22,2	23,2	40%	40%
Zeeuws-Vlaanderen	0	1	1	1	0	1	2%	2%
Schouwen-Duiveland	1	0	1	0	0	0	2%	0%
	6	53,3	59,3	3	53,3	56,3		
Zuid-Holland								
Haaglanden	0	1	1	0	1	1	1%	2%
Holland Rijnland	0	0,8	0,8	0	0,8	0,8	1%	1%
	0	1,8	1,8	0	1,8	1,8		
Totaal	6	55,1	61,1	3	58,1	58,1	100%	100%

Tabel 3.9 vervolg

	Aantal		Verdeling	
	2017	2016	2017	2016
CAO met vakbond	55	52	86%	85%
CAO voor staf/hoofden	8	8	13%	13%
Arbeidsvoorwaarden cf. overleg Directie/RvC	1	1	2%	2%
Totaal	64	61		

Tabel 3.9 vervolg

Het organigram is samengevat in onderstaande figuur weergegeven:

Figuur 3.4 Organigram (de afdeling in stippellijn en wit is extern belegd, niet op de loonlijst)

De opzet van de organisatie sluit goed aan bij de werkzaamheden die nodig zijn om de missie van COVRA uit te voeren. Iedere afdeling heeft een afdelingshoofd die verantwoordelijk is voor het succes van zijn afdeling. Dit succes betreft naast financiële verantwoordelijkheid ook sociale en planningsverantwoordelijkheid. Vanwege de beperkte personele omvang en de gecombineerde functies vormt deze laatste verantwoordelijkheid een extra uitdaging. Daarom is door het management de planningsystematiek in 2016 gewijzigd, waarbij een meer top-down benadering gehanteerd wordt. Door deze systematiek blijft een soepelere planningsinvulling beter gewaarborgd. Het kan echter nog steeds betekenen dat er af en toe prioriteiten gesteld moeten worden. Als leidraad wordt dan prioriteit gegeven aan de voortgang van de dagelijkse bedrijfsvoering boven nieuwe ontwikkelingen.

Ontwikkelingen en trends

Flexibilisering van de arbeidsmarkt

Er is een algemene wens in de samenleving naar verdergaande flexibilisering van arbeidstijden en de mogelijkheid tot thuiswerken. Ook bij COVRA zijn deze ontwikkelingen merkbaar. In de praktijk zijn de mogelijkheden binnen COVRA beperkt door eisen op het gebied van informatiebeveiliging, inzetbaarheid en systemen. In 2017 is overleg met de ondernemingsraad hierover gestart.

Vitaliteit

Een goede werksfeer en de gezondheid van de medewerkers is belangrijk voor het succes van COVRA. Daarom zijn, in samenwerking met de arbodienst, organisatie-brede workshops "vitaliteit" gehouden waarin onderzocht is waar en hoe het welzijn te optimaliseren is. Concreet heeft dit geleid tot het beschikbaar maken van speciale kleedruimtes voor fietsers en een aanscherping van het rookbeleid (het gehele COVRA terrein zal volledig rookvrij zijn medio 2018), waarbij aan iedere werknemer die hier behoefte aan heeft een intensief stoppen-met-roken programma is aangeboden.

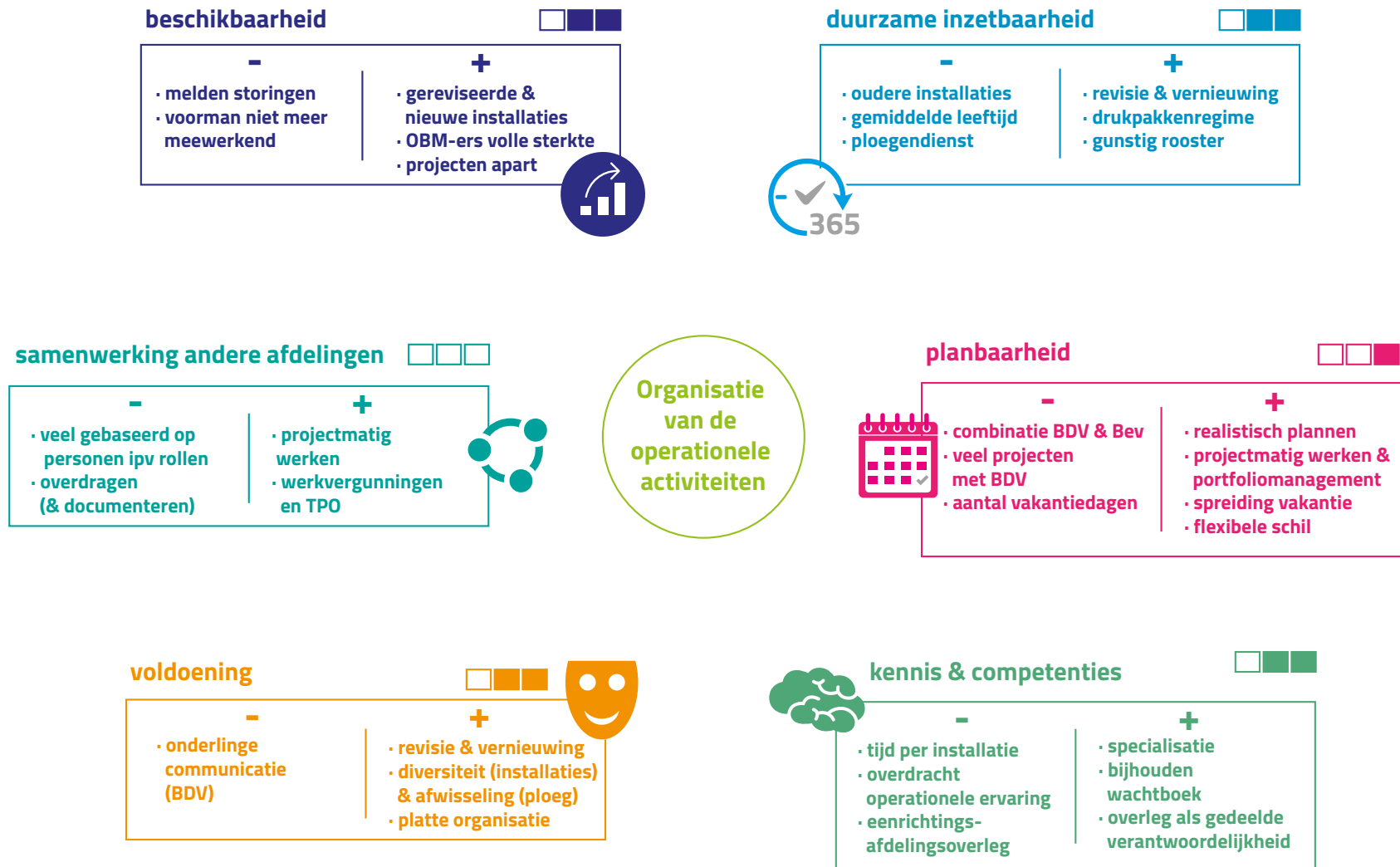
In dit kader heeft COVRA een *ergonomisch onderzoek* uit laten voeren door de arbodienst. Hieruit zijn persoonlijke voorstellen voor de aanpassing van ergonomie rond de werkplek gevolgd, die waar mogelijk ingevuld gaan worden.

Organisatie operationele werkzaamheden

De compacte organisatie komt het best naar voren in de structuur van de afdeling Bedrijfsvoering. Hierin wisselen medewerkers voortdurend van rol tussen operationele werkzaamheden in de dagdienst en beveiliging in een continue rooster. Dit houdt ook in dat de afstemming met de afdeling O&S meer dan normale aandacht behoeft.

Gedurende 2017 heeft een commissie bestaande uit operators, een OR-vertegenwoordiger en een bedrijfsvertegenwoordiger een analyse naar de effectiviteit en beleving van deze wisselende rollen uitgevoerd langs 6 invalshoeken: beschikbaarheid, duurzame inzetbaarheid, samenwerking tussen afdelingen, voldoening in het werk, planbaarheid en kennis en competenties.

De algehele conclusie is dat de medewerkers binnen de operationele afdelingen zeer tevreden zijn met het huidige organisatie-model met enige aandachtspunten voor verbetering. De onderwerpen "samenwerking" en "planbaarheid" hebben de volle management aandacht, als onderdeel van het professionaliseringstraject. Zo is er uitvoerend overleg ingevoerd tussen de voormannen en de lead engineers waarin de dag tot dag planning wordt besproken en de prioriteiten worden vastgesteld voor het oplossen van storingen.

Figuur 3.5 Visualisatie van bevinden uit het onderzoek naar de operationele organisatie. De open blokjes geven het verwachte verbeterpotentiaal aan.

Vergrijzing

Bij COVRA is het personeelsverloop al jaren zeer laag en zijn daarom de dienstverbanden langdurig. Een deel van de huidige medewerkers is 20 jaar geleden nog betrokken geweest bij de opzet van COVRA in Borssele. Zoals reeds toegelicht betreft de gemiddelde leeftijd per ultimo 2017 bijna 50 jaar; hierdoor bestaat het risico dat een hele generatie in korte tijd pensioen-gerechtigd wordt en, zeker in relatie met de compactheid van de organisatie, gaten kan trekken in beschikbaarheid, kennis en kunde. In de komende vijf jaar zullen een vijftal medewerkers de pensioengerechtigde leeftijd bereiken waaronder een aantal sleutelposities op leidinggevend niveau. Deze trend zal zich daarna ook doorzetten. COVRA streeft ernaar dat ervaren werknemers die met pensioen gaan hun kennis gedegen overbrengen aan andere collega's en nieuwe medewerkers. Om deze kennisoverdracht te faciliteren kiest COVRA voor relatief lange inwerkperiodes voor nieuwe werknemers. De relatief hoge leeftijd van de werknemers in het algemeen heeft ook haar weerslag op de inzetbaarheid. Zwaarder fysiek werk, zoals werken in een drukpak en het werken in ploegendienst, zal een probleem kunnen gaan vormen voor vooral oudere werknemers. COVRA zal zich blijven inzetten om oudere werknemers gezond en productief binnen de organisatie te houden. Er zal bijvoorbeeld beoordeeld worden of tijdelijke inzet op meerjarige projecten, eventueel met om- en bijscholing, tot de mogelijkheden behoort.

Beschikbaarheid technisch geschoolde medewerkers

De beschikbaarheid van technische arbeidskrachten is ook landelijk een aandachtspunt. Zo neemt in Zeeland de belangstelling voor technische opleidingen af en dus staan de technische opleidingsinstituten onder druk. Parallel hieraan zijn in recente jaren een aantal grotere (chemische) bedrijven gesloten, waardoor de zichtbaarheid van techniek afgenomen is. Om te zorgen dat Zeeland als aantrekkelijk woon- en werkgebied zal worden ervaren ondersteunt COVRA Zeeuwse techniekopleidingen. Zo biedt COVRA stageplaatsen aan en heeft COVRA techniekambassadeurs. Ook ondersteunt COVRA het initiatief van de provincie en partners om een techniek college op universitair niveau te ontwikkelen om zo een positieve bijdrage aan de beschikbaarheid van technisch geschoolde mensen te geven. Tot op heden is COVRA er nog steeds in geslaagd om open posities in te vullen, door het bieden van een goed arbeidsvoorwaardenpakket, een interessante werkomgeving en de mogelijkheid om met COVRA een belangrijke bijdrage aan de Nederlandse samenleving te geven.

Organisatieontwikkeling

De COVRA-organisatie zal zich aanpassen aan nieuwe technologische ontwikkelingen, veranderingen in de markt en veranderingen in wet- en regelgeving. Dit zal geleidelijk gebeuren, waarbij gebruik gemaakt zal worden van het momentum dat ontstaat bij het toekomstige vertrek (pensioen) van medewerkers op sleutelposities.

Uit recente ervaring blijkt dat de rekrutering van vooral hoger geschoold personeel van buiten de regio relatief veel tijd kost. Daarbij komt dat de opleidingstijd voor medewerkers in de nucleaire sector relatief lang is. Het duurt minimaal een tot twee jaar voordat een nieuwe medewerker volledig zelfstandig inzetbaar is. Om te voorkomen dat COVRA kwetsbaar wordt in termen van bezetting, kennis en kunde zal proactief gestart worden met de werving van nieuwe kandidaten. Relatief gunstige arbeidsvoorwaarden (tijd en geld) ondersteunen dit proces.

In lijn met de Agenda 2018 - Richting 2020 (zie hoofdstuk 1.3 Strategie en beleid) is in 2017 begonnen met de versterking van de technologie- en onderzoekafdeling. Ultimo 2017 is voorzien dat in de komende jaren nieuwe posities op het gebied van onderzoek, communicatie, kwaliteit en onderhoud zullen ontstaan. Dit betekent dat in het personeelsplan rekening gehouden wordt met tijdelijke extra FTE's. De FTE-ontwikkeling van de afgelopen vijf jaren is opgenomen in onderstaande tabel. In hoofdstuk 5.2 Toekomstparagraaf-Personeelsbezetting is de verwachte FTE-ontwikkeling tot 2020 per afdeling opgenomen.

Afdeling	2013	2014	2015	2016	2017
Directie	2	2	1	1	1
Onderzoek, ontwikkeling en communicatie	2	2	2	2,8	5,4
Controle en zorg	11,4	11,5	11,5	11,5	10,7
Administratie en financiën	4,4	4,3	4	4,0	4,2
Facilitaire dienst	3,6	3,6	2,8	2,8	2,8
Bedrijfsvoering LMRA en beveiliging	18	17	18	20	20
Bedrijfsvoering HRA en beveiliging	5	5	5	5	5
Onderhoud en systemen	9	9	9	9	10
Transport en logistiek	2	2	2	2	2
TOTAAL	57,4	56,4	55,3	58,1	61,1

Tabel 3.10 FTE-ontwikkeling 2013-2017

Terugblik 2016, realisatie 2017 en verwachting 2018

In onderstaande tabel zijn de onderwerpen weergegeven waarvan in 2016 verwachtingen zijn uitgesproken over 2017, alsmede de realisatie ervan in 2017 en de verwachting voor 2018.

Onderwerp	Toelichting	In 2016 uitgesproken verwachting voor 2017	Realisatie 2017	Verwachting 2018
Arbeidsvoorwaarden	De CAO loopt op 31 december 2017 af. Het huidige pensioencontract loopt op 31 december 2018 af.	Nvt (In de 2016 rapportage was dit nog geen materieel onderwerp)	Nvt	Onderhandeling om tot nieuwe CAO te komen. Uitwerking en afstemming van een nieuw pensioencontract (ingang 2019).
Bedrijfscultuur	Synoniem aan bedrijfscultuur bij COVRA is de veiligheidscultuur. Zie voorts de toelichting in tabel 3.1.	Nvt	Nvt	Uitvoeren van een organisatie breed medewerkers tevredenheids-onderzoek, waarin begrepen aandacht voor de veiligheidscultuur.
Personeelssystemen	Op 25 mei 2018 treedt de Algemene verordening persoonsgegevens (AVG) in werking.	Nvt	Nvt	Toetsing van compliance aan de AVG.

Tabel 3.11 Terugblik, realisatie, verwachting – Gezonde en veilige werkomgeving – personeel & organisatie

De volgende KPI's zijn geformuleerd en gerealiseerd

KPI	Doelstelling	Realisatie 2017	Toelichting
Percentage werktijd besteed aan opleidingen	2,5%	2,5% (2016: 3,4%)	In lijn met de norm.
Percentage verzuimdagen ten opzichte van werkbare dagen	< 2,5%	6,5% (2016: 4,7%)	Het verzuim percentage in 2017 wordt sterk gedomineerd door een klein aantal langdurig zieken. Kort verzuim: 1,0%; Middel: 1,0%; Lang 4,5%. In 2018 zal beoordeeld worden of de gehanteerde KPI herzien moet worden.

Tabel 3.12 KPI's – Gezonde en veilige werkomgeving – personeel & organisatie

Dilemma

Eerdergenoemde factoren (vergrijzing, compacte organisatie) dragen ertoe bij dat de bedrijfsvoering in de praktijk complex is en de effectieve beschikbaarheid van (productie)medewerkers en daarmee het halen van productie- en onderhoudsdoelen bemoeilijkt wordt. Enerzijds wordt dit versterkt door een toenemende noodzaak van het gebruik van protocollen waarbij alleen-werken beperkter wordt (uit veiligheidsoverwegingen). Anderzijds wordt dit maar deels gecompenseerd door een meer planmatige en projectmatige aanpak, aanpassing c.q. uitbreiding van de technische voorzieningen, stroomlijnen van de organisatie en verduidelijking van taken en verantwoordelijkheden.

Een klassiek dilemma voor ieder bedrijf met een zekere ambitie is het moment waarop besloten gaat worden tot het aantrekken van extra mensen om toekomstige ontwikkelingen mogelijk te maken, zonder dat daar direct dekking tegenover staat. Zeker voor kleinere bedrijven is dit een lastige afweging. COVRA zal in 2018 met name versterking gaan zoeken op het gebied van technologie, programma- en compliance management.

3.6 Beveiliging bedrijfslocatie

COVRA is een open en transparante organisatie met een goede beveiliging tegen het ongeautoriseerd manipuleren van informatie, materialen of installaties. Uitgangspunt daarbij is het *defence-in-depth* principe⁶. Radioactief materiaal kan gebruikt worden om schade aan te richten, bijvoorbeeld door terroristische groeperingen. De beveiliging bij COVRA voorkomt dat de processen, materialen en apparaten door onbevoegden beïnvloed worden. Ook bewaakt COVRA de integriteit, beschikbaarheid en betrouwbaarheid van haar informatie, informatie-dragers en informatiesystemen. Dit doet COVRA op een praktische en realistische manier. COVRA is een relatief kleine organisatie en daarom is er voorkeur voor eenvoudige, robuuste systemen en bewezen technologieën en methodes.

Ontwikkelingen en trends

Naast de blijvende aandacht voor fysieke beveiliging komt er steeds meer aandacht voor cybersecurity. Cybercriminaliteit neemt wereldwijd toe en is een algemeen en maatschappelijk probleem. De verdere digitalisering van de maatschappij en daarmee ook het bedrijfsleven maakt het gemakkelijker voor kwaadwillenden om op afstand in te breken in de netwerken van bedrijven. Er komen regelmatig voorbeelden in de media van bedrijven die hierdoor getroffen zijn.

Cybersecurity wordt dus steeds relevanter en is als vakgebied sterk groeiende. Deze trend zet zich onverminderd voort. Bedrijven zijn genoodzaakt tot het nemen van passende maatregelen om aan deze dreiging weerstand te bieden. Daarom zijn Nederlandse referentiedreigingen

vastgesteld, waartegen de Nederlandse nucleaire sector, op het gebied van cybersecurity en 'design basis threat' (cyber-DBT) weerstand moet bieden. Voor de fysieke beveiliging wordt de Haagse Methode⁷ gebruikt om de systemen te beoordelen. Voor de cybersecurity is er nog geen methodologie beschikbaar die hierop aansluit. De verdergaande integratie zal inzet en samenwerking vragen van zowel de nucleaire bedrijven in Nederland, als van de beleidsmakers en de toezichhouders. In de praktijk zullen fysieke beveiligingssystemen meer aangestuurd worden vanuit de IT-omgeving. Denk hierbij bijvoorbeeld aan elektronische toegangssystemen. Tegelijkertijd is ook de fysieke afscherming van de IT-infrastructuur belangrijker geworden om integriteit en continuïteit te blijven waarborgen. Een geavanceerd computersysteem heeft geen waarde als de servers direct toegankelijk zijn. Om weerstand te bieden tegen cyber-criminaliteit heeft COVRA in 2014 het ICT- en cybersecurity-beleid geëvalueerd. In 2015 is een integrale cybersecurity-aanpak ingevoerd. Daarin staan naast de technische maatregelen, procedures voor het veilig uitwisselen van informatie en training en screening van zowel interne als externe medewerkers centraal. In 2016 heeft COVRA haar organisatie aangepast, waarmee de fysieke beveiliging en de IT-beveiliging in één afdeling zijn samengebracht. De implementatie van de maatregelen heeft in 2016 voorts geresulteerd in een goedkeuring van de toezichthouder (ANVS).

In 2016 heeft COVRA in een nieuw aanwijfsbesluit een lijst met vertrouwensfuncties ontvangen. Alle vertrouwensfunctionarissen zijn opnieuw gescreend, een proces dat in 2017 afgerond is. In 2018 wordt verder het toegangscontrolesysteem vervangen, samen met een sleutelplan.

⁶ *Defence-in-depth*: een veiligheidsfilosofie waarbij verschillende onafhankelijke redundante systemen na elkaar om te compenseren voor menselijke fouten en technische problemen. Zodanig dat er niet op één enkel systeem, hoe robuust ook, vertrouwd wordt.

⁷ De Haagse Methodiek: Integrale analyse techniek voor beveiligingsmaatregelen. Doel hierbij is het beheersbaar maken van incidenten zodanig dat er geen onaanvaardbare gevolgen voor de organisatie ontstaan. De methode is ontwikkeld aan de Haagsche Hogeschool begin 1990.

Terugblik 2016, realisatie 2017 en verwachting 2018

Eind 2016 is een nieuwe Ministeriele Regeling "beveiliging nucleaire inrichtingen en splijtstoffen" uitgebracht voor alle nucleaire installaties en transporten. De daaruit voortvloeiende wijzigingen zijn in 2017 doorgevoerd. De geïmplementeerde beveiligingsmaatregelen zijn vertrouwelijk. In 2017 is voorts de wetgeving over (digitale) beveiliging aangescherpt. Er zijn meerdere wetten en (meld)plichten verschenen, waaronder de Algemene Verordening

Gegevensverwerking. Deze zal in 2018 resulteren in aangescherpte informatie-beveiligingsmaatregelen. COVRA monitort de verdere ontwikkelingen. In onderstaande tabel zijn de terugblik 2016, realisatie 2017 en verwachting 2018 weergegeven.

Onderwerp	Toelichting	In 2016 uitgesproken verwachting voor 2017	Realisatie 2017	Verwachting 2018
Beveiliging	Verdere integratie tussen fysieke beveiliging en cybersecurity	Verdere implementatie van het ICT- en cybersecuritybeleid. Aanpassing van de interne organisatie waarbij fysieke beveiliging en IT- beveiliging zijn samengebracht. Afronding (her)screening vertrouwensfuncties	Organisatie aanpassing afgerond De vervanging van het nieuwe toegangscontrole-systeem is gestart (loopt door in 2018). Screening vertrouwensfuncties is afgerond.	Oplevering van het IMS. Geschikt voor externe auditing.

Tabel 3.13 Terugblik, realisatie, verwachting – Beveiliging bedrijfslocatie

De volgende KPI's zijn geformuleerd en gerealiseerd

KPI	Doelstelling	Realisatie 2017	Toelichting
Aantal direct aan bevoegd gezag gerapporteerde beveiligingsincidenten < 1 per jaar	0 direct aan bevoegd gezag gerapporteerde beveiligingsincidenten per jaar	0	Er zijn geen beveiligingsincidenten geweest

Tabel 3.13 Terugblik, realisatie, verwachting – Beveiliging bedrijfslocatie

3.7 Kennismanagement, onderzoek & ontwikkeling

COVRA draagt blijvend zorg voor Nederlands radioactief afval. Dat betekent dat COVRA nu al in de huidige criteria voor de inzameling en verwerking rekening houdt met de eisen die aan de lange termijn opslag en eindberging gesteld worden ("disposability"). Er wordt nu al gespaard voor en nagedacht over activiteiten die ver in de toekomst moeten plaatsvinden. Omgekeerd wordt nu informatie en kennis opgedaan die nodig is om die toekomstige activiteiten goed te kunnen uitvoeren. Daarnaast is een hoog niveau van kennis en kunde vereist om de huidige werkzaamheden goed uit te kunnen voeren. Om gedurende een periode van meer dan honderd

jaar voortdurend over de benodigde kennis te beschikken, moet COVRA intelligent met het bedrijfsmiddel 'kennis' omgaan. Leren is daarbij essentieel. Kennis is het resultaat van doen, leren en delen: leren van het verleden en leren van elkaar. Kennismanagement is niet alleen gericht op het leerproces, maar vooral ook op het resultaat, de opgedane kennis en het daadwerkelijk inzetten daarvan in de bedrijfsprocessen, bij het ontwikkelen van nieuwe processen en oplossingen, en bij het doen van onderzoek. Door gebruik te maken van die kennis wordt die behouden en verder ontwikkeld.

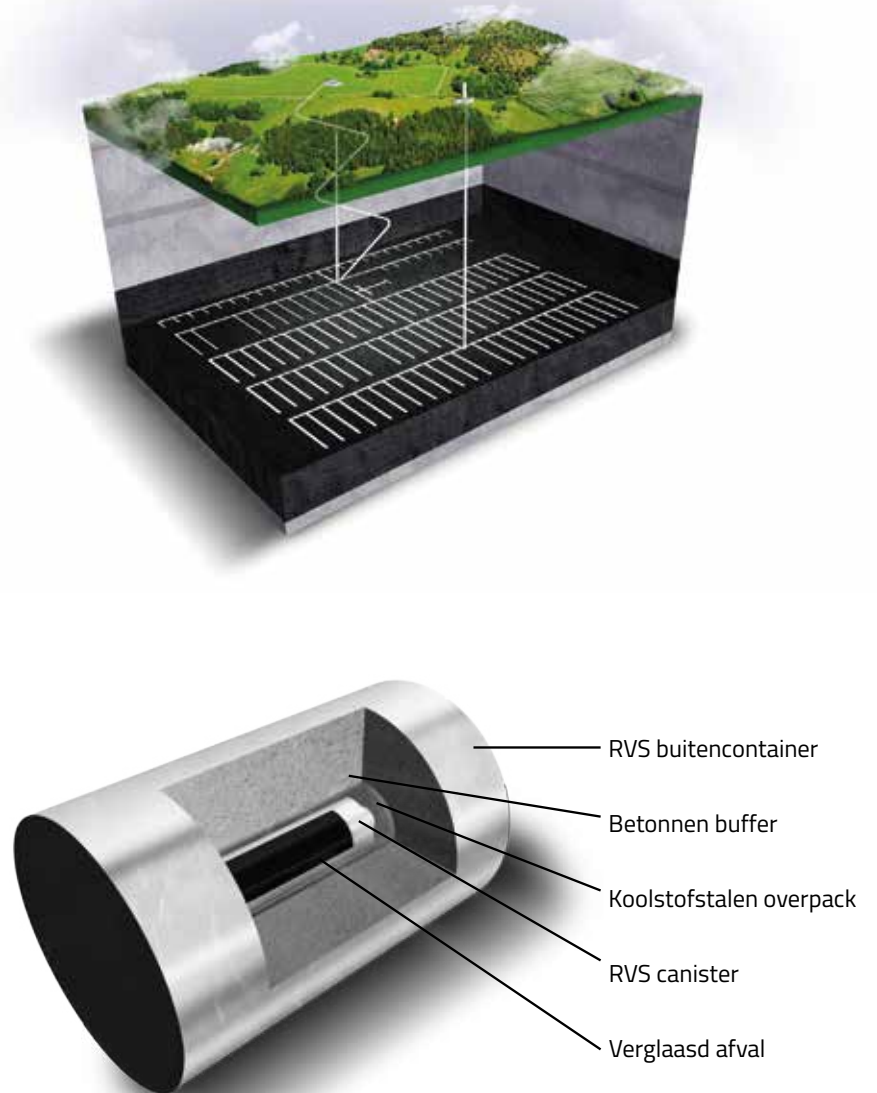
Ontwikkelingen en trends

In de organisatie is veel kennis van radioactief afval aanwezig die in de afgelopen ruim dertig jaar is opgebouwd. Gezien de kleine organisatie en de gestage oplopende leeftijd van de medewerkers, is de kennisoverdracht bij vertrekkende medewerkers de komende jaren van groot belang. Kennisoverdracht kan bijvoorbeeld worden gefaciliteerd door een overlap van tijd tussen aanstelling van een nieuwe medewerker en de vertrekkende medewerker te realiseren en door de kennis expliciet te maken in systemen, procedures en documenten.

Zoals beschreven in de strategische lange termijn doelstelling (zie hoofdstuk 1.3 Strategie en beleid) verandert de wereld rondom COVRA voortdurend. Er ontstaan andere toepassingen van straling en radioactieve stoffen en daarmee ook het afvalaanbod. Nieuwe verwerkings-technologieën komen op de markt. Dat betekent dat ook tijdig nieuwe kennis moet worden ontwikkeld om in te kunnen spelen op veranderingen en nieuwe mogelijkheden te benutten. Het komend jaar zal kennis ontwikkeld moeten worden over nieuwe thermische technieken voor afvalverwerking als onderbouwing voor een besluit over vernieuwing of vervanging van de ovens. Op korte termijn zijn de ontmanteling van de Lage Flux Reactor (LFR) in Petten en cyclotrons belangrijk om kennis en ervaring op te doen voor de ontmanteling van grotere nucleaire installaties zoals de HFR, de kerncentrale Borssele en de kerncentrale Dodewaard op de langere termijn.

Omdat de nucleaire sector in Nederland relatief klein is en de tijds termijn waarover kennis behouden moet worden lang is, is het borgen van benodigde kennis van essentieel belang. Voor het borgen van deze kennis is een kennisgemeenschap nodig. COVRA ondersteunt daarom actief initiatieven die de kennisgemeenschap verstevigen zoals:

- Sponsoring van een leerstoel aan de TU Delft (Chemie van de splijtstof-cyclus) via Nucleair Nederland en een postdoc via OPERA.
- Sponsoring van opleidingstrajecten aan de Hogeschool Zeeland.
- Faciliteren van trainingsprogramma's voor hulpdiensten op het COVRA terrein.
- Sponsoring van symposia.
- Geven van lezingen en interviews.
- Vastleggen van de resultaten van OPERA en werken aan een vervolgprogramma om met Nederlandse kennisinstututen de kennis op het gebied van eindberging te behouden en te ontwikkelen.
- Deelname aan beleidscommissies voor de inrichting van nucleair onderzoek in Nederland.

Figuur 3.6: Artistieke impressie van het eindbergingsconcept in Boomse klei dat is onderzocht in OPERA. Het concept is gebaseerd op het Belgische supercontainerconcept van zusterorganisatie Ondraf/Niras.

OPERA

Het Onderzoeksprogramma Eindberging Radioactief Afval, kortweg OPERA is in 2017 afgerond. In het programma is bijna zeven jaar zorgvuldig onderzoek verricht naar de manier waarop radioactief afval op termijn veilig in de diepe ondergrond van Nederland geborgen kan worden. De conclusie is dat al het Nederlands radioactief afval in diepe kleilagen veilig kan worden opgeborgen. Hiertoe is een eindbergingsconcept uitgewerkt op basis van verwachte afvalinventaris in 2130, dat flexibel genoeg is om te gaan met eventuele wijzigingen in tijdlijn of afvalaanbod. De veiligheidsanalyses in OPERA geven aan dat dit concept, op goed gekozen locatie met geschikte geologie, een hoog niveau van veiligheid biedt dat zich goed laat vergelijken met andere nationale programma's en internationale standaarden. De maximale doses aan het oppervlakte zou veel lager zijn dan het bestaande achtergrondstralingsniveau en treedt op na zo'n tweehonderdduizend jaar. Eindberging heeft geen effect op de kwaliteit van het drinkwater (radiotoxiciteit). Om eindberging mogelijk te maken moet er nu al gewerkt worden aan een oplossing over honderd jaar via een proces waarin ruimte is voor wetenschappelijke, technische en maatschappelijke ontwikkelingen. Nederland heeft diepe ondergrondse steenzout- en kleiformaties, die in potentie geschikt zijn voor het bouwen van een eindberging. De uiteindelijke keuze voor zout of klei is nog open. OPERA gaat nadrukkelijk niet in op de vraag waar de eindberging zal komen. Hoewel de definitieve besluitvorming over eindberging pas rond 2100 zal plaatsvinden en eindberging in Nederland pas voorzien is in 2130, moet nu al kennis over eindberging ontwikkeld worden. Voor de behandeling en verwerking van afval nu en om een zo goed mogelijke inschatting te maken van het geld dat nu gespaard moet worden om in de toekomst een eindberging te kunnen bekostigen, moet kennis aanwezig zijn over wat er na honderd jaar met het afval gaat gebeuren. Om de kennis te kunnen vergroten is in OPERA de eerste safety case, een integrale veiligheidsstudie, voor eindberging ontwikkeld. Door een iteratief, steeds meer op een specifieke berging en bergingsconcept toegespitste safety-case uit te werken, kan de kennisontwikkeling over langere tijd worden gestuurd (zie voorts hoofdstuk 5.4 Onderzoek en ontwikkeling).

3.8 Financiën

Het radioactief afval wordt na acceptatie door COVRA in eigendom overgenomen van de producent. Hiermee verschuift ook de verantwoordelijkheid voor het afval en het lange termijnrisico naar COVRA, wat uniek is in Europa. In ruil daarvoor betaalt de producent bij de afvaloverdracht alle directe kosten, alsmede de te verwachten toekomstige uitgaven. COVRA treft voorzieningen met het oog op dat aan deze verplichtingen voldaan wordt en evalueert deze regelmatig. De leidende uitgangspunten voor de financiële huishouding van COVRA zijn:

- Kostenefficiëntie;
- De vervuiler betaalt;
- Transparante, objectieve en niet-discriminatoire tarieven;
- Lange termijn commitment: COVRA neemt afval in eigendom over tegen finale kwijting;

- Opereren als een zelfstandig bedrijf, zonder staatsondersteuning;
- Een beperkte resultaatdoelstelling in overeenstemming met de verwachtingen van de aandeelhouder.

COVRA heeft in het verleden contracten afgesloten waarbij op enkele, volgens de huidige kostenallocatie (zie tevens paragraaf Tarievenstructuur) negatieve marges worden behaald. De contracten zijn onherroepelijk, derhalve geldt voor deze contracten dat 'de vervuiler betaalt' in beperktere mate. Bij nieuw afgesloten contracten worden positieve marges gerealiseerd.

Ontwikkelingen en trends

Het is duidelijk dat de nucleaire sector een belangrijke plaats in de Nederlandse samenleving inneemt. Er is een blijvende vraag naar nucleaire producten en kennis. Dat blijkt uit de voorbeelden zoals de plannen voor een nieuwe medische isotopen installatie in Petten, de nieuwe onderzoeks-faciliteiten in Delft en aanhoudende vraag naar verrijkt uranium geproduceerd door URENCO.

Ontwikkelingen bij klanten hebben direct effect op de bedrijfsvoering van COVRA. Om te voldoen aan de groeiende vraag naar opslagcapaciteit zijn contracten met de klanten van het HABOG - voor de aanlevering van HRA - in 2016 getekend (met terugwerkende kracht voor boekjaar 2015). De uitbreiding van het HABOG, waardoor er meer toekomstig hoogradioactief afval kan worden opgeslagen, is gestart in 2016 en wordt naar verwachting eind 2020 opgeleverd.

Voorts is de bouw van het nieuwe opslaggebouw VOG-2 in 2017 afgerond en kon deze in gebruik worden genomen voor de opslag van verarmd uranium dat URENCO produceert. Tenslotte is het contract voor de aanvoer van afval afkomstig van de productie van medische isotopen door Curium in Petten wederom verlengd voor een jaar.

Tarievenstructuur

Naast de eerder beschreven leidende uitgangspunten in de financiële huishouding ten aanzien van tarieven is een aantal secundaire overwegingen meegenomen in de tarievenstructuur van COVRA. De tarieven dienen billijk te zijn: zij mogen geen aanleiding geven voor ontwijkgedrag bij de producenten van afval en eventuele tariefsaanpassingen worden geleidelijk doorgevoerd. Voor tarieven voor niet-standaard afval worden niet-publieke, bilaterale afspraken gemaakt op commerciële basis.

Voor boekjaar 2017 is er een nieuwe allocatie bepaald voor de doorbelasting van de kosten over de verschillende afvalstromen. Hiermee heeft een hercalculatie van kostprijzen plaats gevonden. Het betreft een verdere verfijning van het alloceren van indirecte kosten (kosten die niet rechtstreeks aan één afvalstroom toe te wijzen zijn). De nieuwe kostprijsmethode houdt rekening met de eigenschappen van de afvalstromen en de verwerkingsroute die deze stromen

afleggen. Allocatie van kosten wordt bepaald door wegingsfactoren: aantal, gewicht per eenheid, volume per eenheid, straling, fysische toestand, chemische eigenschappen en impact op de bedrijfsvoering. Naar gelang de score per wegingsfactor vindt vervolgens doorbelasting van kosten naar de afvalstroom plaats.

Indien er op basis van deze methodiek een verlies (negatieve marge) op een afvalstroom is gecalculeerd, wordt het tarief aan het begin van het jaar met 17,5% verhoogd. Indien er een positieve marge op een afvalstroom aanwezig is, wordt het tarief aan het begin van het jaar met 2% verhoogd. Het nieuwe prijsbeleid voor 2018, de tarievenlijst en de toelichting hierop is te vinden op de website van COVRA (www.covra.nl).

Voorzieningen

COVRA heeft op haar balans vier soorten voorzieningen:

- 1.** Voorzieningen voor de dekking van exploitatiekosten voor de actieve en passieve fase. De actieve fase betreft de fase waarin radioactief afval wordt ingenomen, naar verwachting tot en met 2040. Daarna begint de passieve fase en deze duurt tot aan de fase van eindberging.
- 2.** Voorziening als verplichting voor de uiteindelijke benodigde uitgaven voor de eindberging van het radioactief afval.
- 3.** Kostenegaliseringsvoorziening voor onderhoud. De dotatie (=jaarlast) aan de onderhoudsvoorziening is ieder jaar hetzelfde, onttrekkingen (balansmutatie) fluctueren conform een lange termijn onderhoudsplan.
- 4.** Verplichting ten aanzien van uitgestelde personeelsbeloningen. Bij de laatste voorziening hebben geen noemenswaardige ontwikkelingen plaatsgevonden. De andere voorzieningen worden hierna toegelicht.

Het doel van de vorming van de eerste twee voorzieningen op de balans is om de financiële verplichtingen, welke COVRA heeft als gevolg van het ontvangst van radioactief afval (en de daarbij horende toekomstige kosten), tot uitdrukking te laten komen. De omvang van de voorzieningen dient gelijk te zijn aan de verplichtingen die COVRA heeft. Door middel van dotaties kan een voorziening in omvang toenemen. Naast de dotatie als uitbreiding van m3 bij toename van inkomend afval (afvaldotatie) wordt de voorziening opgehoogd met een rentedotatie. Een (groot) deel van het gefactureerde tarief aan klanten is dus bestemd voor de dotaties aan de voorzieningen voor toekomstige exploitatiekosten en de voorziening eindberging.

In 2017 zijn de uitgangspunten welke voor de vorming van de voorzieningen van belang zijn (inflatie, rentevoet en bandbreedten), geëvalueerd. Daarnaast hebben twee andere essentiële evaluaties plaatsgevonden. Enerzijds hebben de nieuwe onderzoeksresultaten uit OPERA geleid tot een herberekening van de voorziening eindberging. Anderzijds is er een nieuwe inschatting gemaakt van de jaarlijkse kosten in de passieve fase. De vrijvallen in de passieve fase van de voorzieningen toekomstige exploitatiekosten zijn hierop aangepast. Beide evaluaties zijn hierna nader toegelicht.

OPERA

In 2017 zijn de onderzoeksresultaten vanuit OPERA bekend geworden en is de financiële impact doorgerekend. Dit onderzoek is een verdere verfijning van het voorgaande onderzoek gebaseerd op de huidige inzichten. Door het voortschrijdend inzicht is een aantal uitgangspunten voor de voorziening eindberging nauwkeuriger bepaald. Eén van de nieuwe uitgangspunten uit OPERA is dat niet op 1 januari 2130 één bepaald bedrag benodigd is maar dat de uitgaven verspreid zullen worden in de tijd. In 2110 zal bijvoorbeeld al met de vergunningsaanvraag worden gestart en daarvoor zullen al uitgaven worden gedaan. De gehele periode van locatiekeuze tot en met institutionele controle, na sluiting van de berging, zal bijna 90 jaar in beslag nemen. Gedurende 2100-2190 worden in fasen uitgaven gedaan aan: locatiekeuze, voorbereiden locatie, bouw eindberging, plaatsing LMRA en HRA, ondergrondse observatie, sluiting en institutionele controle. In deze schattingen is rekening gehouden met een onzekerheidsmarge welke gebaseerd is op internationale standaarden. Meer documentatie inzake OPERA en de onderzoeksuitkomsten is te vinden op de website van COVRA (www.covra.nl).

Vervolgens is de financiële impact berekend door te bepalen hoe hoog de voorziening eindberging per 31 december 2017 moet zijn zodat deze na dotaties (afvaldotatie en indexdotatie) en onttrekkingen (=uitgaven) in 2190 op € 0 uitkomt. Dan is de voorziening per 31 december 2017 namelijk hoog genoeg en daarmee toereikend voor toekomstige uitgaven. Alle bedragen zijn gebaseerd op het prijspeil 2017, dus exclusief toekomstige inflatie. Volgens deze berekening dient de voorziening eindberging per 31 december 2017 € 90 miljoen te zijn. De verwachte uitgaven voor de eindberging zijn, verdisconteerd (met 2,3%) naar 2130 € 2,05 miljard (prijspeil 2017, dus exclusief 2% inflatie).

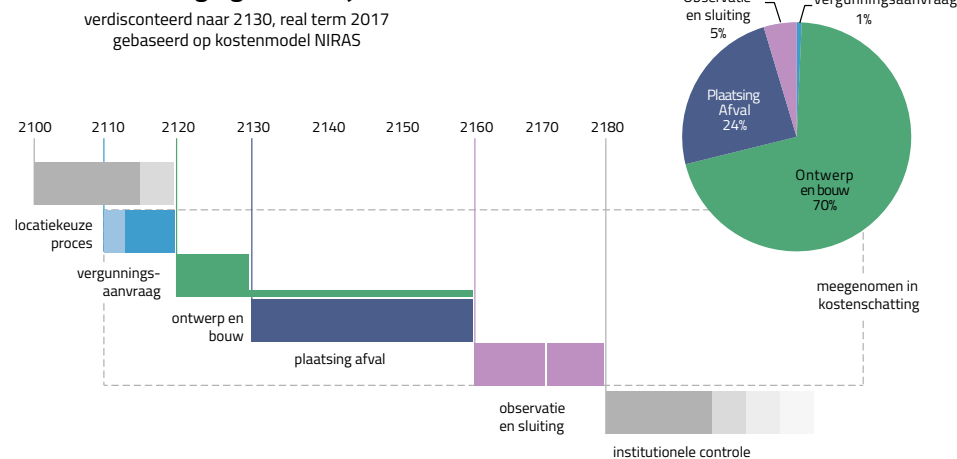
De onderzoeksresultaten uit OPERA hebben tevens gevolgen voor de voorzieningen voor toekomstige kosten in de actieve en passieve fase, immers de passieve fase loopt langer door, waardoor de vrijvallen ook langer doorlopen. Deze voorzieningen zijn derhalve opgehoogd door middel van een eenmalige dotatie waardoor er meer vrijvallen kunnen plaats vinden tot het moment van stapeling in de eindberging.

De totale financiële impact van bovenstaande aanpassingen bedraagt € 0,24 miljoen (bate) en is verwerkt in de winst- en verliesrekening over boekjaar 2017.

Nieuwe kostenschatting passieve fase

De verwachte jaarlijkse kosten voor 2041 (start passieve fase) zijn in 2017 opnieuw berekend en komen op € 4,85 miljoen (prijspeil 2017). In 2016 werd er voor 2041 een vrijval ad € 4,97 miljoen verwacht (prijspeil 2017), een verschil van € 0,12 miljoen lagere bate per jaar (prijspeil 2017).

Kosten eindberging: 2.05 miljard euro

Figuur 3.7: Gefaseerde ontwikkeling van het eindberging.

Onderhoudsvoorziening

De voor de onderhoudsvoorzieningen gehanteerde indexatie bestaat alleen uit een inflatiecomponent zoals gebruikelijk is volgens de richtlijnen, omdat dit een kostenegalatievoorziening betreft. Voor de bepaling van de toekomstige inflatie is de inflatie berekend over de afgelopen 19 jaar. In 1998 is het oorspronkelijke onderhoudsplan opgezet welke periodiek is geëvalueerd. Voor de berekening van de inflatie vanaf 1998 is de Producentenprijsindex Industrie volgens het CBS gehanteerd aangezien hierin de producenten van onder meer beton en installaties is opgenomen. De gemiddelde inflatie van 1998 – 2016 was 1,9% per jaar. De gemiddelde inflatie van 1998 – 2017 is op basis van de CBS-gegevens 2,0% per jaar. Bij de berekening van de onderhoudsvoorziening is derhalve het inflatiecomponent aangepast naar 2,0% per 31 december 2017.

Normrendement

De aandeelhouder geeft een rendementsverwachting op eigen vermogen mee aan iedere staatsdeelneming, genaamd het normrendement. Voor COVRA wordt een bandbreedte van 4 – 6 % gehanteerd. COVRA hanteert vanaf 2015 deze norm voor het financieel strategisch plan van haar activiteiten en als meetinstrument voor de realisatie van haar bedrijfsresultaat.

De winst- en verliesrekening van COVRA wordt sterk gedomineerd door de beleggingsresultaten. In overleg met de aandeelhouder wordt het normrendement berekend over het bedrijfsresultaat (dus exclusief financiële baten en lasten) en een genormaliseerd vermogen. Het normrendement over 2017 is 20,1% en is hoger dan over 2016 (14,0%) door verbetering van het bedrijfsresultaat, waardoor het door de aandeelhouder vastgestelde normrendement op de operationele bedrijfsvoering ruimschoots wordt behaald.

Het verloop van het normrendement is als volgt:

in € 1.000	2014	2015	2016	2017
Gemiddeld genormaliseerd eigen vermogen	24.733	25.228	25.732	26.247
Bedrijfsresultaat	4.456	5.160	3.608	5.265
Normrendement	18,0%	20,5%	14,0%	20,1%

Tabel 3.15: Ontwikkeling normrendement

Continuïteit

Het beheer van het radioactief afval op lange termijn betekent dat voorzieningen moeten worden gevormd voor de realisatie van de eindberging en de periode ervoor. De financiële middelen om deze langlopende verplichtingen te kunnen betalen dienen dus evenredig te groeien met de voorzieningen. Door tegenvallende resultaten lopen deze middelen achter op de gevormde voorzieningen. De tegenvallende financiële baten, die tezamen met de rentedotaties voor de voorzieningen het renteresultaat vormen, zorgen voor een negatief renteresultaat over 2017, evenals voorgaande jaren. Het resultaat van COVRA wordt sterk gedomineerd door de financiële baten en lasten. De tegenvallende beleggingsresultaten hebben vanaf 2016 geleid tot een negatief eigen vermogen. Bij blijvende tegenvallende resultaten wordt het eigen vermogen negatiever. In overleg met de RvC heeft de aandeelhouder aangegeven ermee te kunnen instemmen om het beleggingsbeleid in lijn te brengen met de gebruikelijke opzet in andere sectoren met een lange termijn horizon zoals pensioenfondsen en nazorgfondsen. Hierdoor kunnen over de langere termijn hogere rendementen worden behaald en kan de negatieve trend in het eigen vermogen worden doorbroken. In 2017 is een beleggings-

commissie samengesteld die hieraan bijdraagt. In 2018 zal worden gestart met de implementatie van een nieuw beleggingsbeleid conform een vastgesteld beleggingsstatuut. De verwachting is dat met de wijziging in het beleggingsstatuut medio 2018 de renteresultaten op termijn zullen verbeteren.

De continuïteit van de onderneming is gewaarborgd omdat COVRA positieve kasstromen genereert. COVRA heeft geen externe financiering en waarborgt haar grootste toekomstige omzetstromen middels de in 2015 afgesloten langetermijncontracten en eerdere afkoop van afvalaanleveringen in 2003.

Omzet en resultaat

Resultaat

Het bedrijfsresultaat over 2017 bedraagt € 5,3 miljoen (2016: € 3,6 miljoen). Het netto resultaat over 2017 bedraagt € 4,3 miljoen negatief ten opzichte van € 5,1 miljoen negatief over 2016. De resultaatverbetering van € 0,8 miljoen wordt veroorzaakt door enerzijds de stijging van het bedrijfsresultaat ad € 1,6 miljoen en anderzijds door een stijging van de financiële lasten ad € 0,8 miljoen. De verbetering van het bedrijfsresultaat kon worden gerealiseerd door in verhouding een grotere kostendaling dan de daling van de omzet (26% versus 16%).

Omzet

De gerealiseerde omzet over 2017 bedraagt € 21,9 miljoen. Dit is een daling van € 4,1 miljoen ten opzichte van de € 26,0 omzet over 2016. Dit wordt deels verklaard door éénmalige bijdragen en deels door tijdelijke fluctuaties in afvalaanvoer. Zo is in 2016 eenmalig een bedrag van € 10,9 miljoen ontvangen van URENCO inzake de bijdrage van toekomstige kosten en is in 2016 geen afval aangeleverd door URENCO. In 2017 is door URENCO wel afval aangeleverd en bedraagt de gerealiseerde omzet aangeleverd afval € 3,8 miljoen. De overige bijdragen voor toekomstige exploitatiekosten over 2017 belopen € 5,8 miljoen ten opzichte van € 5,7 miljoen over 2016. Deze omzetten hebben geleid tot even grote dotaties aan de voorzieningen voor toekomstige uitgaven exploitatie en eindberging (2017: € 9,6 miljoen, 2016: € 16,6 miljoen).

De omzet ophaaldienst is over 2017 € 5,6 miljoen hoger dan over 2016. Deze omzetsijging kon worden gerealiseerd door enerzijds de eerder genoemde aanlevering van URENCO ad € 3,8 miljoen en anderzijds zijn de omzetten vast afval en mosaïkcontainers gestegen met in totaal € 2,0 miljoen.

De omzet vast afval over 2017 is € 3,5 miljoen en over 2016 € 2,5 miljoen. Er zijn meer vaten vast afval aangeleverd ten opzichte van 2016 (22%) en een tariefstijging van 17,5% is doorgevoerd.

De omzet mosaïkcontainers betreft een nieuwe afvalstroom in 2017 (€ 1,0 miljoen omzet). Het betreft metallisch afval afkomstig van EPZ. Er zijn in totaal 6 mosaïkcontainers aangevoerd in 2017. De overige fluctuaties in het afvalaanbod hebben tot een geringe omzetsdaling van

€ 0,2 miljoen ten opzichte van 2016 geleid.

De stijging van de overige bedrijfsopbrengsten over 2017 ten opzichte van 2016 ad € 1,1 miljoen kon worden gerealiseerd door de vergoeding door URENCO voor transportkosten van het aangeleverd afval over 2017 (in 2016 geen transport geweest). Dit betreft een 1 op 1 doorbelasting van transportkosten.

Kosten

Naast de omzet zijn ook de bedrijfskosten gedaald ten opzichte van 2016. De daling van € 5,8 miljoen is voor bijna € 7,2 miljoen te verklaren door lagere kosten als gevolg van mutaties in de voorzieningen. Daarentegen zijn salarissen en sociale lasten met ruim € 0,2 miljoen gestegen ten opzichte van 2016 en zijn de overige bedrijfskosten (exclusief mutaties voorzieningen) met € 1,1 miljoen gestegen ten opzichte van 2016. De stijging van deze overige bedrijfskosten is geheel veroorzaakt door de stijging transportkosten van verarmd uranium. De bijdrage van URENCO hiervoor is verantwoord in de overige bedrijfsopbrengsten.

Financiële baten en lasten

De stijging van de financiële lasten ad € 0,8 miljoen wordt veroorzaakt door meer rentedotaties aan de voorzieningen. De rentedotaties aan de voorzieningen voor toekomstige uitgaven van de actieve en passieve fase en voor de eindberging zijn 4,3% over de beginsaldi van de voorzieningen 2017. De renteopbrengsten zijn de opbrengsten van de uitstaande gelden voor deze voorzieningen en bedragen € 0 over 2017. Hierdoor is 2017 afgesloten met een negatief renteresultaat ad € 9,5 miljoen. Dit renteresultaat domineert het negatieve resultaat over 2017.

Kasstromen en financieringsbehoeften

De positieve cashflow over 2017 bedraagt € 4,5 miljoen en is hiermee € 13,5 miljoen lager dan over 2016 (€ 18,0 miljoen). Een belangrijke oorzaak hiervan is de omzetsdaling van € 4,1 miljoen. Voorts zijn de mutaties in het werkkapitaal € 8,3 miljoen lager, zijn de salarissen en sociale lasten met € 0,2 miljoen gestegen, zijn de overige bedrijfskosten (exclusief mutatie voorzieningen) € 1,1 miljoen hoger, is bijna € 0,5 miljoen meer uitgegeven aan groot onderhoud (ten laste van de onderhoudsvoorziening) en is er € 0,1 miljoen meer uitgegeven aan uitgestelde beloningen (ten laste van de voorziening). Daarentegen zijn er € 0,8 miljoen minder investeringsuitgaven gedaan.

De positieve kasstromen van COVRA zorgen ervoor dat er geen behoefte is aan externe financiering.

3.9 Internationale ontwikkelingen & samenwerkingen

COVRA werkt samen met belanghebbenden in Nederland en met collega's in internationale netwerken.

Internationale ontwikkelingen

In de internationale context zijn er drie thema's die opvallen. Ter eerste een versterkte nadruk op ontmanteling en de financiering die hiermee gemoeid is. Ten tweede de dynamiek van de nucleaire industrie gedreven door lage marges op elektriciteit, een nog steeds lage premie op CO2 vermijding en oplopende projectkosten voor nieuwbouw. Ten derde de nucleaire industrie welke nog steeds groeit maar met name buiten West-Europa en Noord-Amerika.

Verder is nog op te merken dat er volop aandacht is voor de ontwikkeling van alternatieve brandstoffen als thorium en de ontwikkeling van kleine intrinsiek veilige reactor concepten. Ook het veld van medische isotopen productie en nieuwe toepassingen hierbinnen staat volop in de aandacht. De ontwikkeling van Pallas kan zeker niet los gezien worden van de internationale context.

Op het gebied van radioactief afvalverwerking springt met name de ontwikkelingen op het gebied van eindberging in het oog. Met projecten in Finland en Zweden in de ontwerp- en constructiefase en in vergaand ontwikkelingsstadium in Frankrijk.

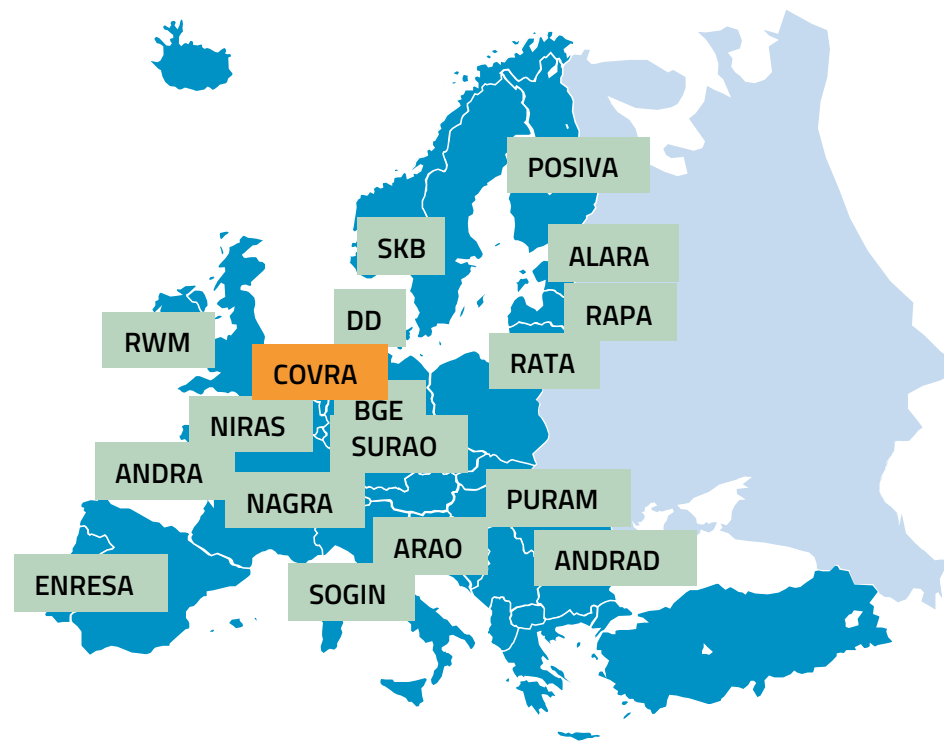
Samenwerking

In Europees verband (Club of Agencies) wordt zeer nauw samengewerkt met zusterorganisaties in de andere EU-landen. Meer specifiek geldt dit ook voor informatie-uitwisseling op veiligheidsgebied in de context van het IOSO. De expertise van COVRA is nodig voor het ontvangen, verwerken en beheren van het afval, maar COVRA stelt deze ook graag extern beschikbaar. COVRA werkt samen met belanghebbenden in Nederland en met collega's in internationale netwerken (IAEA, EC, OECD NEA). COVRA neemt gericht deel aan internationale werkgroepen en platforms en deelt informatie projectmatig met zusterorganisaties en onderzoeksinstituten.

COVRA assisteert haar Spaanse collega (ENRESA) bij de ontwikkeling van een opslaggebouw voor hoogradioactief afval, vergelijkbaar met het HABOG. COVRA ondersteunt ook zusterorganisaties in andere landen. Zo neemt COVRA deel aan de "international group of experts" die de Dansk Dekommissionering (Denemarken) adviseert bij de keuze voor een lange termijn strategie voor het Deense radioactief afval. COVRA is in 2017 gevraagd deel te nemen aan de review van de Belgische afvalinventarisatie en financiële zekerstelling.

Ook is COVRA nauw betrokken bij de discussies en activiteiten om mogelijkerwijs een regionale eindberging te realiseren in Europa (zie voorts de website www.erdo-wg.eu) en neemt COVRA deel aan het Europese technologie platform voor het onderzoek naar eindberging (zie website www.idgtp.eu).

Voor een meer volledig overzicht van deelname in lidmaatschappen en deelname aan internationale fora zie bijlage 4.

Figuur 3.8: Overzicht van deelnemende organisaties aan de CoA.

3.10 Managementbenadering per materieel onderwerp

In onderstaande tabel is de managementbenadering opgenomen waarbij wordt ingegaan op managing- en sturingsmechanismen ter beheersing van de doelen per materieel beleidsthema.

Beleidsthema	Beleid (documenten)	Overeenkomsten / verplichtingen	Doelen en verantwoordelijkheden	Middelen	Klachten en controle-mechanismen	Specifieke acties
Wet- en regelgeving/ kwaliteit en milieu	Beleidsplan Kwaliteitssysteem met specifieke beleids- uitwerkingen	Kew en daar mee verbonden Ministeriele regelingen en diverse overige wet en regelgeving Inrichtingsvergunning	Voldoen aan alle wet- en regel- geving en de voorschriften uit de vergunningen. Voldoen aan de interne kwaliteitseisen voor bedrijfsvoering gericht op de verschillende stadia van het primaire proces: transport, verwerking, opslag, eindberging De milieuoverlast door de COVRA activiteiten zoveel mogelijk voorkomen of beperken volgens het ALARA principe. De afdeling Controle & Zorg ziet toe op het beheren, moni- toren, controleren en evalueren van eisen die voortkomen uit de Kernenergiewet en andere wetten en (interne) regels	Monitoring middelen (externe) kwartaal- en jaarrapportages KIWA certificering condi- tioneringsproces Interne audits Deelname peer reviews	Inspecties ANVS	Omzetten KAM-systeem in een IMS Verwerken voorschriften in nieuwe IMS Introductie van een Requirement Manage- ment Systeem

>>

Beleidsthema	Beleid (documenten)	Overeenkomsten / verplichtingen	Doelen en verantwoordelijkheden	Middelen	Klachten en controle-mechanismen	Specifieke acties
Continuïteit en beschikbaarheid	<p>Beleidsplan</p> <p>Periodieke nationale afvalinventarisatie (Verwachte aanbod LMRA en HRA)</p> <p>Productiejaarplan</p> <p>Lange termijn onderhoudsplan</p>	<p>Overeenkomsten levering HRA, verarmd uranium en Molybdeenafval</p> <p>Voorwaarden voor standaard afval</p>	<p>De afdeling Bedrijfsvoering draagt zorg voor transport, verwerking en opslag van het afval.</p> <p>Halen jaarlijks gestelde productiedoelen, rekening houdend met de gestelde prioriteiten.</p> <p>Rapportage in management maand rapportages, kwartaal-rapporten en jaarverslagen.</p> <p>De afdeling Onderhoud en systeembeheer draagt zorgt voor de beschikbaarheid van de middelen en systemen.</p> <p>De afdeling Ontwikkeling draagt zorg voor de (lange termijn) kennis en technologie-ontwikkeling</p>	<p>Campagneplanningen, operationele planningen, etc.</p> <p>Voldoende technisch middelen voor transport en verwerking.</p> <p>Voldoende opslagcapaciteit.</p> <p>Onderhoud voorzieningen/middelen</p> <p>Maintenance managementsysteem.</p>	<p>Periodiek overleg met klanten en klachtenprocedure</p>	<p>Herstapelen en waar nodig herverpakken van afvalcontainers in het opslaggebouw voor laag- en middelradioactief afval. Dit vergroot de beschikbare opslagcapaciteit en controleert de conditie van het opgeslagen afval. Onderzoek naar nieuwe verwerkingsmethodieken (o.a. telpotjes, plasma oven)</p> <p>Invoering nieuwe type verpakkingen (o.a. 400 liter vat en KONRAD TYP II container)</p> <p>Uitbreiding HABOG met twee modules voor warmte-producerend afval.</p> <p>Vervanging proces-automatisering</p> <p>Vervanging radioactief afval administratie-systeem</p>
Transparantie en communicatie	<p>Beleidsplan</p>	<p>Nvt</p>	<p>Verstrekken van feitelijke, objectieve en begrijpelijke informatie over radioactiviteit en radioactiefafval, ethiek en emotie.</p> <p>Onder verantwoordelijkheid van de afdeling communicatie</p>	<p>Verzorgen van rondleidingen, presentaties en beschikbaar stellen van documentatie.</p> <p>Personeelspresentaties Interviews in nationale en lokale media.</p>	<p>Stakeholder-overleggen</p>	<p>Verzorgen van een internationaal communicatiecongres in de opslag gebouwen op het COVRA terrein.</p> <p>Open dagen naar aanleiding van de opening VOG-2 door HKH prinses Beatrix. Actieve bijdrage aan initiatieven om middelbare scholieren industrieën te laten bezoeken (niet alleen COVRA) (techniekbuss, techniek ambassadeur)</p>

Beleidsthema	Beleid (documenten)	Overeenkomsten / verplichtingen	Doelen en verantwoordelijkheden	Middelen	Klachten en controle-mechanismen	Specifieke acties
Veiligheid – ongevallen en schade	<p>Beleidsplan</p> <p>Kwaliteitssysteem met specifieke beleids-uitwerkingen</p>	<p>Kernenergiewet</p> <p>Besluit stralingsbescherming</p> <p>Ministeriële regeling stralingsbescherming</p> <p>ARBO-wetgeving</p> <p>Kernenergiewet-vergunning COVRA</p>	<p>Streven naar een zo laag mogelijke stralingsdosis en het voorkomen van besmetting met radioactiviteit. Het voorkomen van persoonlijke ongevallen en materiele schade.</p> <p>Veiligheid is in eerste instantie een lijnverantwoordelijkheid.</p> <p>De afdeling Controle & Zorg ziet toe op het beheren, monitoren, controleren van de veiligheidscultuur, evalueert incidenten, initieert en faciliteert ontwikkelingen die tot een verhoging van de veiligheidscultuur en resultaten bijdragen.</p>	<p>Kwaliteit-Arbo en Milieusysteem</p> <p>Incidenten & ongevallenregeling</p> <p>Controleprogramma's</p> <p>HSE-meldingssysteem</p> <p>Peer reviews</p> <p>Toolbox-bijeenkomsten</p>	<p>Veiligheid is expliciet onderdeel van het managementoverleg</p> <p>Meldingen van incidenten en ongevalsmeldingen worden in een multidisciplinair overleg (het Operationeel Storingsoverleg, OSO) behandeld. De daaruit volgende maatregelen worden plenair met de (operationele) medewerkers besproken</p>	<p>Meldingen worden tweewekelijks behandeld met aandacht voor terugmelding aan melder van afhandeling</p> <p>Relevante meldingen (INES schaal) worden direct aan de Autoriteit Nucleaire Veiligheids en Stralingsbescherming (ANVS) via het Melding Incidenten Centrum gemeld</p> <p>Implementatie van een nieuw werkvergunningen systeem en taak risicoanalyses (TRA).</p>
Gezondheid, personeel en organisatie	<p>Beleidsplan</p> <p>Programma Richting 2020</p> <p>Personeelskwalificatieplan</p> <p>Strategisch FTE-ontwikkelingsplan</p>	<p>ARBO-wetgeving</p>	<p>Streven naar een goed werkklimaat, met goede arbeidsomstandigheden – voorwaarden in een open cultuur. Aandacht voor het op peil houden van kennis en competenties.</p> <p>Professionaliseren van de organisatie door duidelijke verwachtingen voor functies en rollen en een éénduidige managementstructuur.</p> <p>Proactief investeren in competenties en talent</p>	<p>Jaarlijks gesprek met medewerkers over wenselijk en noodzakelijke ontwikkeling.</p> <p>Monitoren FTE-ontwikkeling</p> <p>Verplichte en vrijwillige fysieke keuringen.</p> <p>Monitoren verzuim</p>	<p>Periodiek overleg met bedrijfsarts (sociaal medisch overleg)</p> <p>Vertrouwenspersoon</p>	<p>Een CAO afgesloten</p> <p>Analyse van het organisatie-model voor de bedrijfsvoering uitgevoerd in een multidisciplinair team (vakbond, OR en directie)</p> <p>Workshops Vitaliteit gehouden, verzorgt door de arbodienst. Actiepunten hieruit opgevolgd.</p> <p>Ergonomie onderzoek uitgevoerd.</p>

>>

Beleidsthema	Beleid (documenten)	Overeenkomsten / verplichtingen	Doelen en verantwoordelijkheden	Middelen	Klachten en controle-mechanismen	Specifieke acties
Beveiliging	Security Beleids Plan Informatie Beveiligings Beleid	Kernenergie Wet Ministeriele Regeling beveiliging nucleaire inrichtingen en splijtstoffen Design Base Threats DBT en cyberDBT. Vergunning Bedrijfs Beveiligings Dienst	Beveiliging van de locatie Beveiliging van transporten Voldoen aan de wet, weer- stand bieden aan DBT en cyberDBT scenario's Beveiliging nieuwbouwlocaties COVRA. Borgen van data integriteit en beschikbaarheid	Jaarplan Periodieke rapportages Diverse beveiligings- systemen en beveiligers Oefenen intern en publiek-privaat.	Klachtenprocedure Inspecties ANVS en IAEA, Euratom	Ontwikkeling en start implementatie van een nieuw toegangs- controlesysteem Afronding implemen- tatietraject nieuwe MR (Ministeriele regeling) Implementatie extra maatregelen n.a.v. nieuwe cyber-wetgevingen. Beveiliging nieuwbouwlo- caties COVRA.

Tabel 3.16 Managementbenadering per materieel onderwerp

In bijlage 3 is voorts een samenhangtabel opgenomen waarin de KPI's, resultaten en verwachtingen per materieel thema zijn samengevat.

Twee blauwe DV70 containers in één van de drie opslagmodules van VOG-2.

4. Risicobeheersing

COVRA heeft een groot maatschappelijk belang. Het reduceren en beheersen van risico's is dan ook een integraal onderdeel van de dagelijkse bedrijfsvoering. Dit hoofdstuk beschouwt de genomen beleidsmaatregelen, specifiek vanuit het perspectief van de risicobeheersing.

4.1 Risicokader

Elke organisatie wordt geconfronteerd met in- en externe ontwikkelingen die het behalen van de doelstellingen kunnen beïnvloeden. Risico is de kans dat een gebeurtenis plaatsvindt vermenigvuldigd met het gevolg van die gebeurtenis. Het is onmogelijk alle risico's te kennen, te beschrijven en te beheersen. Daarom richt de risicobeheersing zich op die risico's die een essentiële invloed kunnen hebben op de beschreven doelstellingen.

COVRA maakt daarbij, in aansluiting op de Richtlijnen voor Jaarverslaggeving, onderscheid tussen strategische, operationele, financiële, en compliance risico's. Strategische risico's zijn van invloed op lange termijn doelstellingen, terwijl operationele risico's relateren aan de efficiëntie en effectiviteit van bedrijfsprocessen en veiligheid. Financiële risico's hangen samen met verantwoording van kosten en opbrengsten alsmede waarde-fluctuaties van activa en passiva en de betrouwbaarheid van de financiële rapportage. Compliance-risico's, of wet- en regelgevingsrisico's, hangen samen met de naleving van bestaande wet- en regelgeving. Per risicocategorie bepaalt COVRA de mate van risicoacceptatie en beschrijft het oorzaken en genomen maatregelen.

Categorie	Risico	Risicoacceptatie	Toelichting
Strategisch	Het risico op discontinuïteit	Laag	COVRA is bereid een gering risico te nemen in het ontwikkelen van nieuwe oplossingen voor haar klanten en lange termijn alternatieven voor het haar toevertrouwde afval. Dit wordt ingegeven door COVRA's streven naar robuustheid in haar (zeer) lange termijn perspectief.
Operationeel	Risico op "nee"-verkopen (en daarmee ook omzet mislopen) Risico op onveilige situaties	Laag Zeer laag	COVRA hanteert als principe dat toegepaste technieken simpel, bewezen, betrouwbaar en robuust zijn. Door de soms hoge stralingsbelasting van afvalsoorten is het niet eenvoudig om reparaties tijdens bedrijf uit te voeren.
Financieel	Risico op negatieve renteresultaten, investeringsverliezen bij projecten, omzetverlies door wegvallende klanten en kosteninefficiëntie.	Laag	COVRA heeft in haar contracten met klanten financiële risico's afgedekt waardoor projectrisico's en risico's ten aanzien van omzetverlies gemitigeerd zijn. Voorts worden gerealiseerde kosten en renteresultaten periodiek bewaakt.
Financiële verslaggeving	Onjuiste of onvolledige verantwoording van balans- of winst- en verliesrekeningposten	Zeer laag	COVRA heeft een zeer hoog niveau van interne beheersing waardoor financiële verslaggevingsrisico's voldoende gemitigeerd worden.
Wet- en regelgeving	Risico dat niet wordt voldaan aan vigerende wet- en regelgeving	Zeer laag	COVRA streeft er naar om te allen tijde te voldoen aan wet- en regelgeving. Met daarbij speciale aandacht voor veiligheid, milieu en beveiliging.

Tabel 4.1 Risicoacceptatie

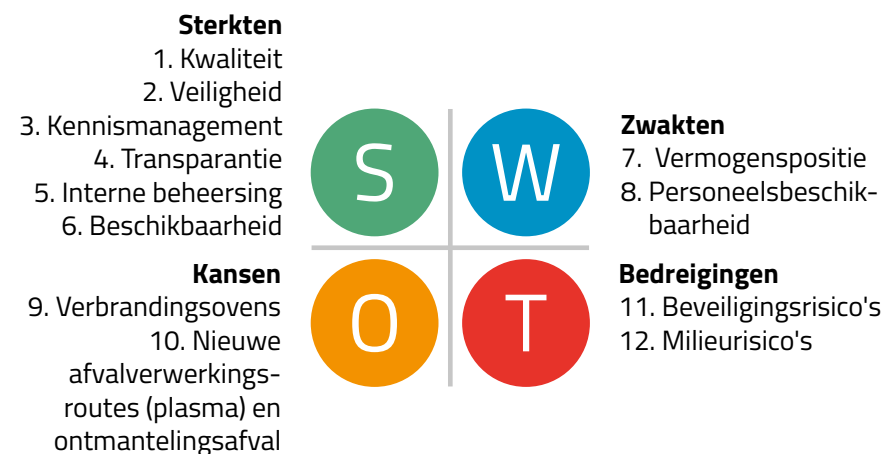
Risicoacceptatie

Het kader voor risicobeheersing vormt de risicoacceptatie: de benadering bij het beoordelen en het nemen of vermijden van risico's. Gezien de aard van de werkzaamheden en de extreem lange tijdshorizon waarin COVRA opereert, is acceptatie van risico's in het algemeen laag tot zeer laag. De bereidheid om risico's aan te gaan verschilt per risicocategorie.

4.2 SWOT-analyse

Een SWOT-analyse geeft de sterkten, zwakten, kansen en bedreigingen van een organisatie schematisch weer. De SWOT-analyse van COVRA is hiernaast weergegeven.

De SWOT-analyse vormt de basis van het beleid en de strategie die COVRA voert. De twaalf SWOT-thema's zijn toegelicht in hoofdstuk 3, met uitzondering van Kwaliteit en Interne Beheersing (onderwerpen 1 en 5). Deze worden namelijk samen met de zwakten en bedreigingen toegelicht in paragraaf 4.3, waar ook minder belangrijke risico's de revue passeren. Kwaliteit (voldoen aan wet- en regelgeving) was voorheen een risico, maar is over de jaren door adequate maatregelen juist omgevormd tot een sterk punt.

Figuur 4.1 SWOT -analyse

4.3 Risicobeheersing

COVRA beheerst risico's enerzijds via 'passieve beheersing', en anderzijds via het integreren van risicomangement in organisatieprocessen.

Passieve beheersing vindt plaats door risico's mee te wegen in de technische keuzes voor gebouwen en installaties. Hieronder vallen verschillende operationele risico's, de lange termijn (milieu)effecten en risico's van ongewone gebeurtenissen met een kleine kans van optreden. Deze risico's en mitigerende maatregelen zijn beschreven in het Veiligheidsrapport (VR) en de milieueffectrapportage (MER). Het VR en de MER zijn onderliggende documenten bij de Kew-vergunning. In het VR zijn enerzijds maatregelen ter voorkoming van gevaar, schade of hinder tijdens normaal bedrijf opgenomen. Anderzijds zijn de beschermende maatregelen beschreven tegen externe risico's (zoals overstroming, vliegtuiginslag en aardbevingen), die een besmetting van de omgeving tot gevolg zouden kunnen hebben.

In de MER is beschreven wat de invloed van bedrijfsactiviteiten en risico's zijn op het milieu (bodem, lucht, water, geluid). De conclusie van de rapportage is dat de milieueffecten van de activiteiten op het COVRA-terrein gering zijn.

Diverse externe instanties zien toe op de daadwerkelijke beheersing van de maatregelen. Daarnaast is met het robuustheidsonderzoek HABOG (2013) en het robuustheidsonderzoek voor de overige gebouwen (2016) aangetoond dat de bestaande eisen en veiligheidsmarges voldoende zijn, zelfs in het geval van zeldzame of onvoorziene gebeurtenissen.

Actieve beheersing van de overige risico's vindt plaats door risicomangement te integreren in de processen van de organisatie en door het verzekeren van de kwaliteit van de organisatie en kritische managementsystemen. Dat betekent onder andere: het hebben van de juiste bedrijfsinstallaties, medewerkers, administratieve systeem, interne beheersing (AO/IC), deskundigheid, financiële middelen, en het geoefend zijn en blijven, voor noodsituaties.

Strategische risico's

Het belangrijkste strategische risico is discontinuïteit. De middelen die zorgen voor continuïteit betreffen de beschikbaarheid van bedrijfsmiddelen, de beschikbaarheid van kennis en kunde, en de sociale context waarin COVRA opereert. Door de veroudering van bedrijfsmiddelen is er een verhoogde kans op storingen, waardoor vaker onderhoud gepleegd moet worden en de beschikbaarheid van reserveonderdelen lager wordt. Om dit te beheersen heeft COVRA een lange termijn onderhoudsplan. Zoals eerder aangegeven is COVRA een compacte organisatie en zullen meerdere medewerkers op afzienbare termijn pensioengerechtigd zijn. Om hierop te anticiperen is een personeelsontwikkelings- en kwalificatieplan opgesteld. Tenslotte vormt de maatschappelijke en politieke dynamiek een risico op het behalen van strategische doelstellingen. De nucleaire sector wordt nauwlettend gereguleerd, dus aange-

paste wet- en regelgeving is direct van invloed op de strategie van COVRA. COVRA communiceert dan ook frequent en openlijk met maatschappelijke stakeholders, waaronder ook betreffende toezichthouders en vergunningsverleners.

Operationele risico's

Veiligheid is het belangrijkste aandachtsveld voor operationele risico's. Hierin wordt onderscheid gemaakt tussen (nucleaire) ongevallen, criticiteit en cybersecurity. Middels gestructureerde risicomangement-methodieken over de gehele levenscyclus van de faciliteiten worden risico's over het ontwerp en de aanpassingen aan de installaties gereduceerd. Het risico op ongevallen tijdens uitvoering wordt eveneens ingeperkt door de versteviging van het werkvergunningensysteem in 2016 en regelmatige veiligheidsanalyses. In 2017 is er opnieuw extra aandacht besteed aan het lerend vermogen van de organisatie in het kader van de veiligheidscultuur. Zo worden er op informele doch gestructureerde basis ervaringen uitgewisseld tussen COVRA en buitenlandse collega's. Criticiteit is een veiligheidsrisico dat veroorzaakt wordt door een toename in het aanbod (diversiteit) van radioactief afval. Hiertoe formuleert COVRA heldere acceptatie-eisen voor haar klanten en voert ze continu in- en externe controles uit. Cybersecurity wordt een steeds relevanter risico. Er is een kans dat al dan niet kwaadwillenden in bezit komen van cruciale informatie aangaande radioactieve materialen.

Financiële risico's

De belangrijkste financiële risico's zijn negatieve renteresultaten, investeringsverliezen bij projecten, omzetverlies door wegvallende klanten en kosteninefficiëntie. De interne beheersingsstructuur is bij COVRA van een zeer hoog niveau, waardoor eventuele financiële risico's (en financiële verslaggevingsrisico's) in voldoende mate gemitigeerd worden. Zo worden mogelijke veranderingen van renteresultaten continu gemonitord. Ten aanzien van investeringen zorgt COVRA voor adequate projectbewaking. Hierin verlegt COVRA waar nodig risico's bij contractanten (klanten) of verdisconteert het projectrisico's op transparante wijze in contractprijzen. Ten aanzien van kostenefficiëntie maakt COVRA gebruik van budgetbeheersing per afdeling. Contracten met de belangrijkste klanten worden waar mogelijk afgesloten voor een lange termijn, waarmee toekomstige omzetten gewaarborgd blijven. Mede hierdoor heeft de maatschappelijke discussie rond de HFR in Petten en het openhouden van de KCB geen korte termijn impact op het financiële risicoprofiel.

Financiële verslaggevingsrisico's

De belangrijkste financiële verslaggevingsrisico's zijn ontoereikende voorzieningen voor toekomstige exploitatiekosten, eindberging en dubieuze debiteuren, onjuiste kostenverantwoording en onjuiste of onvolledige verantwoording van balansposten. Om deze risico's te mitigeren heeft COVRA een stelsel van interne beheersmaatregelen. Voorbeelden hiervan zijn

adequate controle-technische functiescheidingen, budgetcontroles, kwartaalrapportages en resultaatanalyses aan de RvC. Ook zorgt het voor een sluitende geld-goederenbeweging waarbij de omzet periodiek wordt aangesloten met het afvalbeheersysteem, per kwartaal aansluiting tussen subadministraties en financiële administratie (salarisadministratie, debiteuren- en crediteurenadministratie), adequate debiteurenbewaking, per kwartaal nauwkeurige analyse van tussenrekeningen en een adequate autorisatiematrix die aansluit op de gewenste bevoegdheden volgens de statuten. Door het sterke stelsel van beheersmaatregelen is de interne beheersing (AO/IC) bij COVRA van hoog niveau te noemen. Dit wordt bevestigd door de geringe (niet noemenswaardige) aanbevelingen in de management letter van de accountant ten aanzien van de AO/IC.

Voor de voorzieningen van COVRA betreffende groot onderhoud, toekomstige uitgaven van opslagbeheer en eindberging, bestaat een systeem van periodieke uitgebreide evaluatie (iedere vijf jaar) en een jaarlijkse evaluatie van de gehanteerde variabelen bij de berekening van de voorzieningen. In 2015 zijn deze voorzieningen conform het evaluatieplan uitgebreid geëvalueerd en vervolgens jaarlijks kort beoordeeld. In 2016 zijn er geen aanpassingen geweest in de variabelen. In 2017 is een aantal geringe aanpassingen doorgevoerd naar aanleiding van deze evaluatie. Deze aanpassingen zijn reeds toegelicht in hoofdstuk 3.8 Financiën.

Wet- en regelgeving

COVRA heeft een kwaliteitsmanagementsysteem dat geaccordeerd is door de externe toezichthouder en dat aansluit bij internationale normen en richtlijnen opgesteld door de IAEA. Tevens is er een ethische code waarin de gedragsregels zijn vastgelegd en is er een vertrouwenspersoon benoemd (en bekend gemaakt binnen de organisatie) voor het melden van niet-conforme gebeurtenissen.

COVRA maakt deel uit van de vitale infrastructuur in Nederland. Het COVRA-beleid ten aanzien van veiligheid en de uitvoering hiervan wordt door de externe toezichthouder (ANVS) getoetst. Er zijn strikte toegangsprocedures en veiligheidsscreenings bij vast- en tijdelijk personeel en leveranciers. In 2017 is specifiek aandacht besteed aan cybersecurity en is het beleid daar waar nodig aangepast.

Synthese van risico's en mitigatie

De tabellen op de volgende pagina's geven de verschillende risico's per categorie weer, met daarin de oorzaken en de door COVRA genomen maatregelen.

Risico	Oorzaak en effect	Kans op gebeurtenis	Mitigatie	
			Maatregel	Periodiciteit
Strategische risico's				
Niet beschikbaar zijn van bedrijfsmiddelen	<p>Veroudering van de bedrijfsmiddelen wat tot uiting komt in extra storingen, verhoogd onderhoud en de soms beperkte beschikbaarheid van reserve-onderdelen.</p> <p>Aanvullende eisen ten gevolge van nieuwe wetgeving of aanvullende eisen.</p> <p>Aanbod van nieuwe afvalstromen of vermindering bestaande.</p>	Hoog: Te verwachten, normale ontwikkeling.	<p>Lange termijn onderhoudsplan</p> <p>Proactieve herinvesteringen, zoals de nieuwe cementeringsinstallatie.</p> <p>Heroriëntatie op benodigde middelen in het vijfjaarlijkse beleidsplan.</p>	5-jaarlijks herziening van onderhoud systematiek en beleidsplan
Niet beschikbaar zijn van benodigde kennis en kunde	COVRA kent een zeer laag personeelsverloop. Door pensionering zullen op relatief korte termijn ervaren leidinggevenden en operationeel specialisten afscheid nemen. De nucleaire sector in Nederland is beperkt waardoor de werving van ervaren personeel een uitdaging is. Zeeland kent een structureel tekort aan technici.	Hoog: Voorspelbare demografische ontwikkeling.	<p>Opzet middellange termijn personeelsontwikkelings- en kwalificatieplan.</p> <p>Proactieve werving van personeel.</p> <p>Actief ondersteunen van technisch onderwijs in Zeeland</p>	<p>5-jaarlijks herziening van het plan.</p> <p>Start werving 1 – 2 jaar voor de vacature vrijkomt.</p>
Wegvallen van draagvlak (sociale context)	Exogene factoren waar COVRA mee te maken heeft, zijn vooral politieke en maatschappelijke factoren. Deze zijn sterk bepalend voor de toepassing van kernenergie in de energieproductie, maar hebben ook hun weerslag op het overige gebruik van radioactieve stoffen, straling en nucleaire technieken. Daaruit volgt ook de ontvankelijkheid ten aanzien van oplossingen voor radioactief afval.	Middel: Nucleaire sector in Nederland is relatief klein. Er zijn geen plannen voor een tweede kerncentrale.	Voortzetten van het huidige beleid van open communicatie met publiek, stakeholders en autoriteiten. Benadrukken van de maatschappelijke bijdrage van (medische) nucleaire technologie en de rol van COVRA in het bijzonder.	Continu

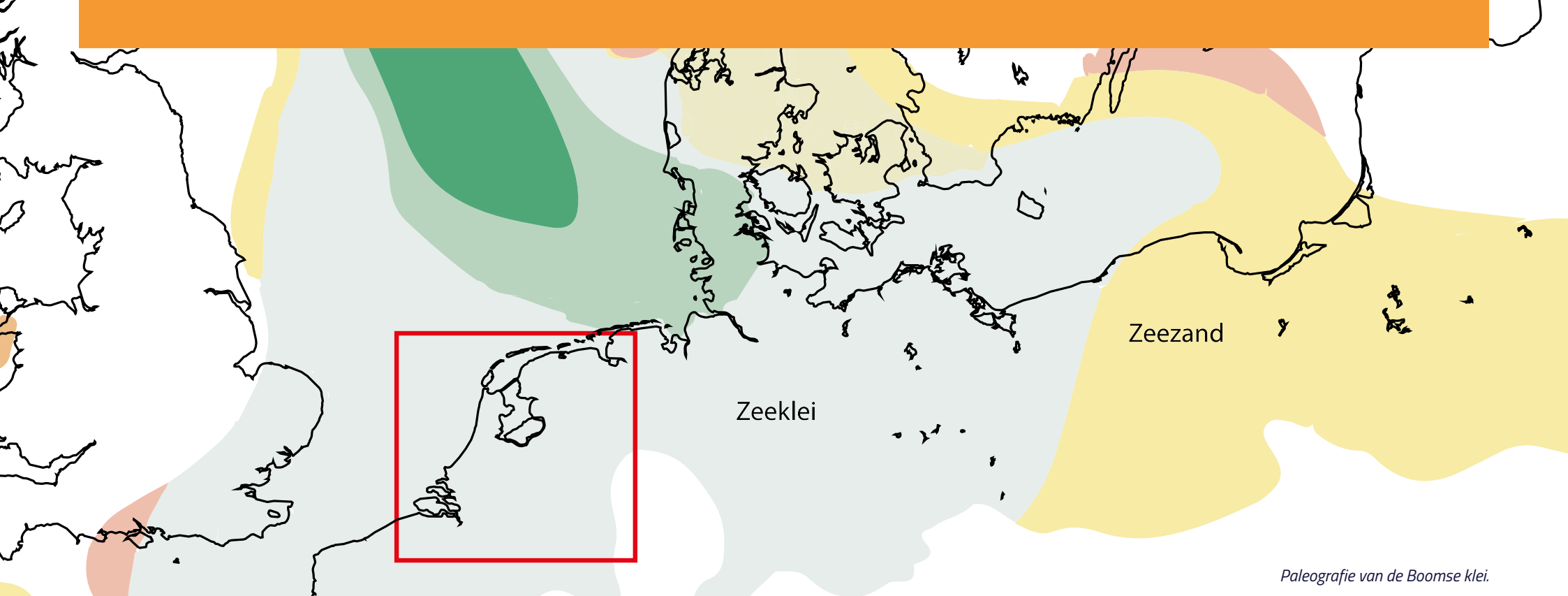
Risico	Oorzaak en effect	Kans op gebeurtenis	Mitigatie	
			Maatregel	Periodiciteit
Operationele (veiligheids) risico's				
Optreden van een (Radiologisch) ongeval	Storingen, onvoldoende procesbeheersing, onvoldoende kennis en ervaring, menselijk falen en externe invloeden.	Hoog: Er wordt gewerkt met gevaarlijke stoffen in een industriële omgeving.	<p>Een methodiek van zorgvuldig en robuust ontwerpen van installaties en gebouwen en voor het wel overwogen uitvoeren van aanpassingen daaraan. Implementatie van een (lange termijn gerichte) onderhoudssystematiek.</p> <p>Een eenduidig instructie en toezichtkader voor het uitvoeren van werkzaamheden (werkvergunningen, IMS)</p> <p>In stand hebben van een actieve Bedrijf-Hulp-Verleningsorganisatie. Voorzien in voldoende opleiding en training volgens een gestructureerd opleidingsplan.</p> <p>Toepassen van een continu verbeterprogramma (lerend vermogen).</p>	Continue, onderdeel van het managementsysteem.
Kriticiteitsgebeurtenis	Toename van aanbod afval met geringe hoeveelheden verrijkt materiaal.	Klein: De hoeveelheden splijtbaar materiaal zijn gering, vaak in lage concentraties, aangevoerd in speciale systemen.	<p>Heldere acceptatiecriteria.</p> <p>Metingen en controles (intern en extern).</p>	<p>Jaarlijkse review.</p> <p>Continu</p>
Plaatsvinden van een (Cyber)Security incident	<p>Het stilleggen van externe elektronische toegang tot COVRA, het ontvreemden van informatie over het opgeslagen radioactief materiaal, het beïnvloeden van de procesbesturingssystemen. Dit kan vanuit verschillende actoren gedaan worden: staten, terroristen, demonstranten en activisten, ontevreden medewerkers en verwarde personen.</p> <p>Het forceren van fysieke toegang tot de locatie of het verstoren van een afvaltransport.</p>	Middel.	<p>Beveiligingsplan voor COVRA en transporten.</p> <p>Een actief Cyber security-beleid met externe toetsing van de weerstand aan de hand van "Design Basis Threats".</p> <p>Goede arbeidsvoorwaarden met aandacht voor medewerkerstevredenheid. Awareness programma. Fysieke maatregelen ("Defense in Depth").</p> <p>Een gecompartmentaliseerde IT-infrastructuur en beperking van in- en uitgaand elektronisch verkeer.</p>	<p>Jaarlijks revisie</p> <p>Periodiek bij beschikbaar komen van updates.</p>

Risico	Oorzaak en effect	Kans op gebeurtenis	Mitigatie	
			Maatregel	Periodiciteit
Financiële risico's				
Realiseren van negatief renteresultaat	COVRA belegt haar gelden in vastrentende waarden. De rente is historisch laag wat haar weerslag heeft op het renteresultaat van COVRA.	Laag: Daarbij de zeer lange beleggingstermijn in overnemend.	Verruiming van het beleggingsbeleid in lijn met vergelijkbare sectoren (zoals pensioenfondsen) waardoor COVRA haar gelden breder kan spreiden op advies van de beleggingscommissie binnen het mandaat verkregen van de aandeelhouder. Naar verwachting zal in 2018 worden gestart met de implementatie van het herziene beleggingsbeleid.	Ca. ieder kwartaal evaluatie door beleggings-commissie. Jaarlijkse toestemming voor het jaarplan door de RvC. 5-jaarlijks herijking van het mandaat door de Aandeelhouder.
Omzetverlies door wegvallen klanten	COVRA's klantenbasis bestaat uit potentieel 1300 klanten waarvan er op jaarbasis 200 – 400 klanten daadwerkelijk afval aanleveren. Hiervan zijn 5 – 6 grote klanten verantwoordelijk voor 75% van de omzet.	Klein: Grote klantenbasis en ontwikkelingen zijn bekend.	Langetermijncontracten met de grotere klanten. Wegvallen van een grote klant betekent niet dat de afvalaanvoer onmiddellijk stopt, waardoor noodzakelijk aanpassingen in de bedrijfsvoering geleidelijk doorgevoerd kunnen worden. Cashflow forecast in combinatie met scenariobeschouwingen	Actief contract en relatiebeheer. 5-jaarlijks. Of vaker indien opportuun.
Investeringsverliezen door projectrisico	Er staan grote investeringsprojecten in de voorgenomen planning. De omvang en complexiteit zijn groter dan de normale projecten binnen de bedrijfsvoering. Hierdoor ontstaat risico op kostenoverschrijdingen en uitloop.	Middel.	Opzet van speciale projectteams met inhuur van externe deskundigen. Onafhankelijke toetsing van resultaten door derden. Nauwe afstemming met de klanten tijdens ontwikkeling en uitvoering. Ontwikkeling van een uniform projectportfolio en projectmanagement methodiek. Budgetoverschrijdingen worden bekostigd door contractanten, dan wel verdiscontering van projectrisico in de contractprijzen.	Wekelijks overleg projectteams Maandelijkse afstemming van de ontwikkeling met klanten Samenwerking zoeken met professionele partijen op gebied van projectmanagement. N.v.t.
Kosteninefficiëntie	Overschrijding van kosten door onvoldoende kostenbewaking dan wel inefficiëntie in het operationele proces. Effect op financiële huishouding is klein.	Middel.	Autorisatie en kostenbewaking bij het aangaan van verplichtingen door een afdelingshoofd en budgetbewaking.	Continu (bij het aangaan van een verplichting)

Risico	Oorzaak en effect	Kans op gebeurtenis	Mitigatie	
			Maatregel	Periodiciteit
Financiële verslaggeving risico's				
Ontoereikende voorzieningen	Te lage dotaties aan of te hoge vrijvallen / onttrekkingen aan voorzieningen waardoor deze te laag worden gewaardeerd.	Klein: Stabiliteit van COVRA gedreven door operationeel resultaat.	<p>Periodieke evaluatie van voorzieningen.</p> <p>Periodieke debiteurenbewaking waarbij afstemming met de voorziening voor dubieuze debiteuren wordt gemaakt.</p> <p>Interne controle op memoriaalboekingen.</p>	<p>Jaarlijks</p> <p>leder kwartaal</p> <p>leder kwartaal</p>
Onjuiste of onvolledige waardering van transitorische posten danwel onjuiste of onvolledige omzet- of kostenverantwoording	Onjuiste of onvolledige verwerking van de af te wikkelen posten.	Klein.	<p>Afloopcontrole transitorische posten.</p> <p>Afstemming met brondocumentatie.</p> <p>Interne controle op memoriaalboekingen.</p>	<p>leder kwartaal</p> <p>leder kwartaal</p> <p>leder kwartaal</p>

Risico	Oorzaak en effect	Kans op gebeurtenis	Mitigatie	
			Maatregel	Periodiciteit
Wet & regelgeving risico's				
Veranderende wet- en regelgeving.	Eisen aan en toezicht op nucleaire installaties worden vaak gebaseerd op kerncentrales. Deze maatregelen worden eventueel via een proportionaliteitsprincipe, "graded approach", toegesneden op installaties zonder kernreactor, zoals COVRA. Dit proces kan resulteren in eisen en toezicht die niet aansluiten op de aard van werkzaamheden zoals die bij COVRA plaatsvinden. Uiteindelijk resulteert dit in hogere kosten dan noodzakelijk.	Klein.	Bijdragen aan de ontwikkeling van specifieke regelgeving en richtlijnen voor installaties zonder kernreactor. Verduidelijken en uitdragen waar installaties met of zonder kernreactor in de aard van de werkzaamheden verschillen. Opnemen van voldoende flexibiliteit in de (langjarige) contracten om kosteffecten op te kunnen vangen.	Continu
Discontinuïteit in wet en regelgeving	COVRA neemt afval in opslag voor meer dan honderd jaar op basis van dan geldende voorschriften en inzichten. Verandering in wet- en regelgeving met terugwerkende kracht kan potentieel tot grote hoeveelheden off-spec afval leiden. Aanpassing kan achteraf alleen tegen hoge kosten.	Middel.	Opstellen van heldere en duidelijke acceptatiecriteria, waarbij rekening gehouden wordt met internationale ervaringen. Introductie van standaard verpakkingen en verwerkingstechnieken. Bijdragen aan een stabiel en consistent afvalbeleid in Nederland.	Jaarlijks
Weigeren van een vergunning	Eind 2013 heeft COVRA een revisie van haar Kew-vergunning aangevraagd. Groepen in de samenleving grijpen dit aan om de ontwikkeling van de nucleaire sector in Nederland als geheel ter discussie te stellen.	Klein.	Een vergunningsaanvraag van hoge kwaliteit indienen. De maatschappelijke functie van COVRA in dienst van de gehele Nederlandse samenleving blijven benadrukken in open communicatie.	5-jaarlijks beperkt 10-jaarlijks volledig Continu

Tabel 4.2 Risicobeheersing

5. Toekomstparagraaf

5.1 Investerings

COVRA en haar faciliteiten zijn ontworpen om voor langere tijd afval te ontvangen en tijdelijk op te slaan. Het terrein is hiervoor uitgelegd. Dit betekent dat van tijd tot tijd nieuwe opslagruimte gerealiseerd moet gaan worden. Naast de uitbreiding van het HABOG en nieuwbouw VOG-2 zal binnen de tijdshorizon van de planperiode 2015 – 2020 de nieuwbouw LOG2 aan de orde komen. Voor de uitvoering van deze projecten, die geen onderdeel vormen van de standaard COVRA activiteiten, zal een beroep gedaan worden op tijdelijke externe experts en waar nodig

toetsing door derden worden uitgevoerd, in nauw overleg met de meest betrokken stakeholders. De ervaring leert dat voor alle bovengenoemde projecten rekening gehouden moet worden met een engineering- en vergunningenproces van minimaal twee jaar. De verwachte (vervangings) investeringen zijn in het investeringsprogramma op de volgende pagina opgenomen.

Investeringspost (>€250.000)	€ (geschat)	Start project	Verwachte oplevering
HABOG plus *)	65.000.000	2016	2020
LOG2	20.000.000	2020	2022
Vloeistofscheidingsinstallatie	500.000	2013	2018
Nieuwbouw vloeistof- en kadaverovens of ontwikkeling alternatieve Plasmaoven	5.000.000 – 30.000.000	2018	2022
Radioactief Afval Administratie Systeem (RAfAS)	600.000	2017	2019
ICT infrastructuur	400.000	2015	2018
Transport en logistiek gebouw nieuwbouw	600.000	2018	2022
Infrastructuur nieuwe afvalroutes (400l, verval)	450.000	2016	2018
Opvolging robuustheidstest en verzekerings- upgrades	300.000	2016	2018
Vergunningsstudies (10EVA tec.)	250.000	2019	2020
Terugneembaarheid HRA afval	450.000	2017	2020
Kriticiteitsanalyse en eventuele maatregelen verwerking Molybdeenafval	550.000	2016	2020
Vernieuwing procesautomatisering afvalverwerkingsgebouw (AVG)	2.100.000	2017	2020
Vernieuwing toegangscontrole systeem	600.000	2016	2018

Tabel 5.1 Investeringsbegroting (het met een * gemerkte item wordt direct door klanten gefinancierd en komt als zodanig niet op de COVRA balans)

5.2 Personeelsbezetting

Zoals in hoofdstuk 3.5 is aangegeven heeft COVRA de komende periode te maken met vergrijzing, verhoogde eisen vanuit de toezichthouders en veranderende wet- en regelgeving. Een goede personeelsbezetting is dus gewenst. De verwachte FTE-ontwikkeling, waarmee met bovenstaande factoren rekening is gehouden, voor de periode 2017 - 2020 is weergegeven in onderstaande tabel.

De grootste verandering ten opzichte van 2017 is verdere versterking van de afdeling Onderzoek, Ontwikkeling en Communicatie. Hier is rekening gehouden met de vervolgstudie van het OPERA onderzoeksprogramma (2 FTE extra) en het aantrekken van een senior communicatie adviseur (0,5 FTE). Verder wordt een beperkte versterking van de onderhoud en kwaliteitsafdeling voorzien. In deze opzet is geen rekening gehouden met mogelijke organisatieveranderingen door een intensievere bijdrage aan het historisch afval dossier in Petten, mogelijke betrokkenheid bij het beheer van de kerncentrale Dodewaard of andere mogelijke projecten.

Afdeling	2017	2018	2019	2020
Directie	1	1	1	1
Onderzoek, ontwikkeling en communicatie	5,4	8	8	8
Controle en zorg	10,7	12	12	12
Administratie en financiën	4,2	4	4	4
Facilitaire dienst	2,8	3	3	3
Bedrijfsvoering en beveiliging	25	24	24	24
Onderhoud en systemen	10	11	11	11
Transport en logistiek	2	2	2	2
TOTAAL	61,1	67	67	67

Tabel 5.2 Verwachte FTE-ontwikkeling 2017-2020 (Afgerond op hele FTE voor de periode na 2017)

5.3 Omstandigheden waarvan de ontwikkeling van de omzet en rentabiliteit afhankelijk is

De omzet wordt voor bijna 75% bepaald door een aantal grote klanten met wie langlopende contracten zijn afgesloten in 2015. Ook voor de komende jaren is het grootste deel van de omzet derhalve gewaarborgd. De overige 25% omzet over 2017 betreft hoofdzakelijk de omzet ophaaldiensten. In de in 2015 afgesloten langlopende contracten zijn naast de tarieven per ton ook vaste bijdragen per jaar voor de exploitatie overeengekomen, waardoor de omzet voor 2017 tot en met 2020 stabiel zal zijn. Voor de bepaling van de hoogte van het bedrijfsresultaat zijn de hoogten van dotaties aan en vrijvallen van de voorzieningen voor toekomstige exploitatiekosten en eindberging van belang. De dotaties zijn afhankelijk van de ontvangen afvalstromen, de bijdragen van klanten volgens contracten en de kostenschattings van de eindberging en daarmee de bepaling van de hoogte van de voorziening eindberging. Eveneens van invloed zijn de begrote (toekomstige) vrijvallen van de voorzieningen voor toekomstige exploitatiekosten, zoals vastgelegd in het voorzieningenplan. Voor een toelichting op de voorzieningen wordt verwezen naar hoofdstuk 3.8 Financiën.

Het renteresultaat is wegens de verslechterde rentevoet afgelopen jaren negatief. COVRA heeft in 2017 de mogelijkheid gekregen haar beleggingsbeleid in lijn te gaan brengen met een opzet zoals gebruikelijk andere sectoren met lange termijn horizon (pensioenfondsen, nazorgfondsen etc.). Hiervoor is COVRA gestart met de aanpassing van het beleggingsbeleid waardoor zij de mogelijkheid heeft gecreëerd om in de toekomst een positief renteresultaat te realiseren. Het kost echter tijd om een verbetering van de beleggingsresultaten te realiseren. De verwachting is dat met de implementatie van het aangepaste beleggingsbeleid in 2018 zal worden gestart.

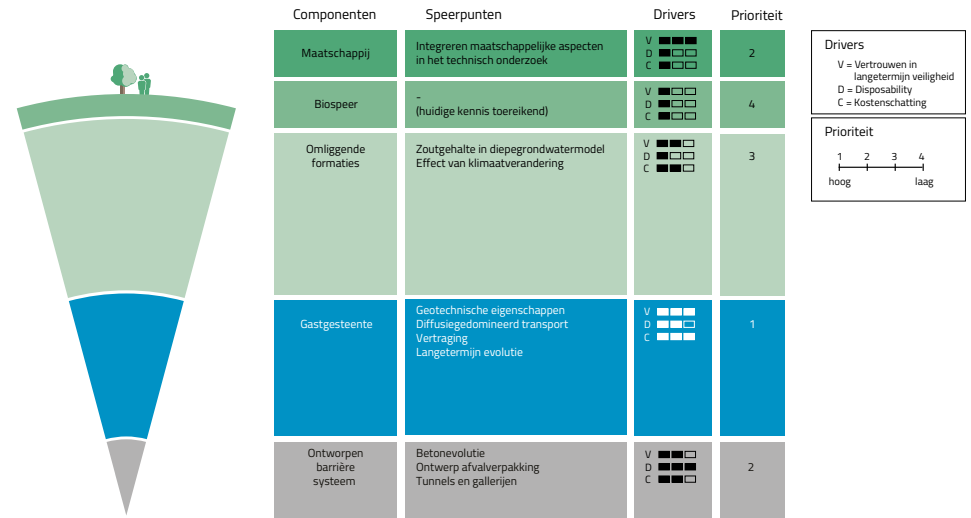
5.4 Onderzoek en ontwikkeling

Nederland heeft een verplichting onderzoek te doen naar een eindoplossing voor radioactief afval. COVRA vult deze (industriële) verplichting in. In OPERA is daarom een routekaart ontwikkeld om toekomstige kennis op het gebied te sturen. Op basis van de Safety Case is in kaart gebracht op welke gebieden verdere kennis gewenst is en met welke prioriteit. De prioriteit is gesteld op basis van drie drijfveren. De kennis is belangrijk voor i) versterken van het vertrouwen in de veiligheid van eindberging, ii) beter begrip van de eisen die eindberging stelt aan het verwerken en opslaan van radioactief afval (disposability) en iii) beter inzicht in de kosten van eindberging. Dit is weergegeven in figuur 5.1.

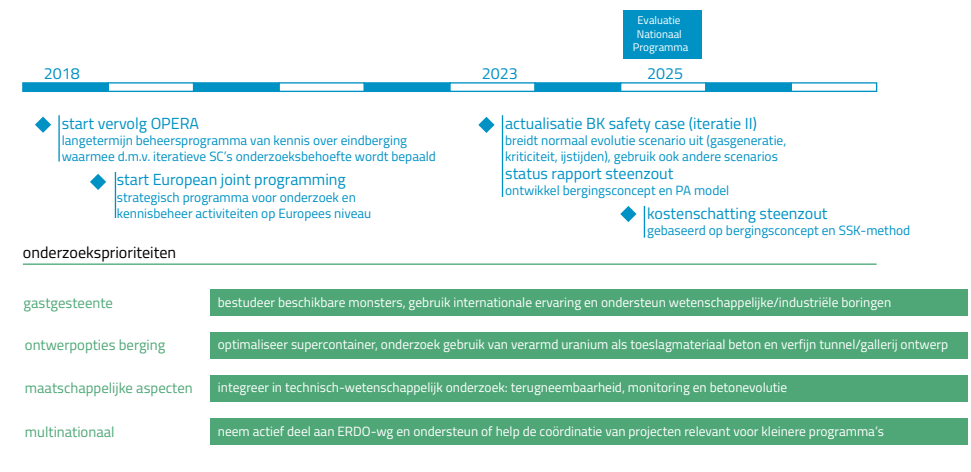
Door de regelmatige update van de Safety Case wordt de kennis binnen COVRA onderhouden, verder ontwikkeld en wordt aangesloten op de kennis internationale ontwikkeling op gebied van eindberging, die in Finland, Zweden, Frankrijk in stroomversnelling is. Er is gekozen voor een integraal kennisontwikkelingsmodel waarbij het vervolg van OPERA een normaal

onderdeel van de COVRA bedrijfsvoering is. Een mogelijke samenwerking met partners zoals zusterorganisaties, onderzoeksinstituten en afvalleveranciers wordt onderzocht zodat de financiële onderzoekskosten gedeeld kunnen worden.

De planning voor de komende tien jaar is weergegeven in figuur 5.2.

Figuur 5.1 Prioriteitenoverzicht kennisontwikkeling OPERA

Figuur 5.2 Planning 2018-2027 OPERA

B) VERSLAG VAN DE RAAD VAN COMMISSARISSEN

6. Raad van Commissarissen

6.1 Jaarrapport

Het jaarrapport is opgesteld door de directie. Een delegatie van de Raad van Commissarissen heeft de jaarrekening uitvoerig besproken met de externe accountant. Vervolgens heeft de Raad van Commissarissen, in aanwezigheid van de externe accountant, het jaarrapport met de directie besproken.

De discussies die in dat verband gevoerd zijn hebben de Raad van Commissarissen ervan overtuigd dat aan alle voorschriften en eisen van governance en transparantie zijn voldaan. De Raad van Commissarissen heeft het jaarrapport 2017 in haar vergadering van 23 maart 2018 goedgekeurd. De jaarrekening is gecontroleerd en voorzien van een goedkeurende controleverklaring door PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. Deze verklaring is toegevoegd aan de jaarrekening.

De Raad van Commissarissen stemt in met het voorstel van de directie om het resultaat van het boekjaar 2017, ad € 4,3 miljoen negatief ten laste te brengen van de algemene reserve. De Raad van Commissarissen adviseert de aandeelhouder om de jaarrekening vast te stellen

en aan de directie decharge te verlenen voor het gevoerde beleid en aan de Raad van Commissarissen decharge te verlenen voor het gehouden toezicht.

Maatschappelijke opdracht en verantwoordelijkheid

De integratie van de jaarrekening met de MVO-rapportage in het jaarrapport maakt dat dit laatste onderwerp structureel aan bod komt. In het kader van MVO is ook een aantal Key Performance Indicators (KPI's) en de toepassing van het Global Reporting Initiative (GRI) Standards beoordeeld door de externe accountant. Deze heeft beoordeeld of de duurzaamheidsinformatie in het jaarrapport een betrouwbare en toereikende weergave geeft van het beleid en de bedrijfsvoering ten aanzien van MVO en in overeenstemming met de GRI Standards. Het assurance-rapport van de externe accountant is opgenomen in het jaarrapport. Het 2016 jaarrapport van COVRA is voor de Transparantiebenchmark beoordeeld met een score van 187 punten. Hiermee staat COVRA op de algemene ranglijst op de 22ste plaats en in de sector Dienstverlening zelfs op de 1ste plaats. De Raad van Commissarissen spreekt haar waardering uit voor het behaalde niveau.

6.2 Ontwikkeling en strategie

De Raad van Commissarissen houdt ook toezicht op de wijze waarop de directie de strategie voor lange termijn waardecreatie uitvoert. De contouren van de strategie, de positionering en het organisatiemodel zijn in het vijfjaren beleidsplan 2015-2020 uitgewerkt. In 2017 heeft de directie de Raad van Commissarissen, in een speciale Raad van Commissarissen-bijeenkomst, de ontwikkeling van dit beleid en mogelijke nieuwe ontwikkelingen op de middellange termijn voorgelegd. De conclusie was dat de hoofdlijnen van het eerder geformuleerde beleid nog steeds valide zijn, zoals verwoord in de Management agenda 2018-2020.

Opslagcapaciteit

De uitbreiding van opslagcapaciteit voor hoogradioactief afval is een belangrijke activiteit voor de komende jaren. De realisatie van een nieuw opslag gebouw voor verarmd uranium is in 2017 gereed gekomen en feestelijk geopend door HKH prinses Beatrix. De Raad van Commissarissen houdt toezicht op de voortgang van de uitbreiding van het opslag gebouw voor hoogradioactief afval, het HABOG+ project.

Hoog Ambtelijke Werkgroep (HAW)

In 2017 heeft een hoog ambtelijke werkgroep het gehele Nederlandse nucleaire veld in kaart gebracht en 3 toekomst scenario's (afbouw, "going concern" en intensivering) geschetst. In alle scenario's is het oplossen van het historisch afval probleem in Petten, waar COVRA een rol in speelt, voorzien. De Raad van Commissarissen heeft met interesse kennis genomen van de ontwikkelingen rond deze thematiek en ondersteunt de directie in haar streven het probleem van het afval in Petten als een nationaal probleem te beschouwen, waar COVRA graag een positieve bijdrage aan wil leveren.

OPERA

Het onderzoeksprogramma naar kennisontwikkeling voor een eindberging voor radioactief afval (OPERA) is in 2017 afgerond. Een delegatie van de Raad van Commissarissen was aanwezig bij de publiekspresentatie van het programma in januari 2018. De implicaties van de hernieuwde kostenschattings op de bedrijfsvoering en financiële resultaten van COVRA zijn besproken in de Raad van Commissarissen-vergadering. De Raad van Commissarissen kan instemmen met het voorstel van de directie om het OPERA onderzoek in beperktere vorm voort te zetten en daarmee invulling te geven aan het borgen van de noodzakelijke kennis over ondergrondse opslag en deze te integreren in de normale bedrijfsvoering van het bedrijf.

Ontwikkeling beleggingsbeleid

De Minister van Financiën, in zijn rol als aandeelhouder van COVRA, heeft er mee ingestemd dat een nieuw beleggingenmandaat geformuleerd wordt in lijn met de gebruikelijke wijze van opereren voor bedrijven met een vergelijkbare lange termijn horizon (zoals pensioenfondsen en nazorgfondsen). De Raad van Commissarissen is betrokken geweest bij de ontwikkeling van het beleggingsbeleid en de directie geadviseerd in de verwezenlijking van een nieuw beleggingsstatuut, de instelling van een beleggingscommissie met externe adviseurs en de opzet van een "Asset Liability Management" studie. In februari 2018 is een nieuw mandaat ter goedkeuring aan de aandeelhouder aangeboden ter goedkeuring.

6.3 De organisatie

COVRA beschikt over een goed geoutilleerde maar ook compacte organisatie. Er is zoals altijd uitgebreid aandacht geweest voor veiligheid en ARBO zaken. In het bijzonder heeft de Raad van Commissarissen aandacht besteed aan de nadere uitwerking van de in 2014 ingezette verdere verbetering van het Veiligheidscultuur programma. De veiligheidsrapportages werden en worden gedetailleerd besproken. Er heeft zich één veiligheidsincident voorgedaan in de bedrijfsvoering. Er hebben zich geen beveiligings-, stralings- of milieu-incidenten voorgedaan.

Control

De AO/IB van de organisatie wordt door de controller gemonitord. De externe accountant rapporteert in haar "management letter" over de AO/IB. Naast de inbreng van de externe accountant bespreekt de Raad van Commissarissen het risicoprofiel van de onderneming en de risico-beheersystemen met de directie en de controller. De Raad van Commissarissen is van mening dat gezien de aard en omvang van de onderneming en het geschetste risicoprofiel de instelling van een interne audit functie niet nodig is.

Externe accountant

De externe accountant woont de Raad van Commissarissen-vergadering bij waarin het jaarrapport van de directie besproken wordt. Voorafgaand hieraan heeft een delegatie van de Raad van Commissarissen overleg met de externe accountant buiten de aanwezigheid van de directie en brengt hierover verslag uit aan de voltallige raad. Evenzo wordt het audit plan van de externe accountant doorgenomen.

Beloningsbeleid Bestuurder

Het beloningsbeleid is in 2016 afgestemd en geformaliseerd in overleg met de aandeelhouder. De bestuurder ontvangt een vaste beloning zonder variabele of prestatie afhankelijke

componenten. Gelet op de positie van COVRA wordt het niet passend geacht om de beloning afhankelijk te doen zijn van financiële, milieu of maatschappelijke doelstellingen. Deze dienen allen, en altijd, optimaal te worden behaald in de context van het overheidsbeleid ten aanzien van radioactief afval.

Evaluatie van de directie

Het functioneren van de directie is door een delegatie van de Raad van Commissarissen met de directie geëvalueerd en de Raad van Commissarissen spreekt haar grote waardering uit voor de inzet, professionaliteit en behaalde resultaten van de directie.

6.4 Kwaliteitsborging

Samenstelling

In de profielschets van de Raad van Commissarissen is onder andere opgenomen dat deskundigheid wordt gewaarborgd op de terreinen: industrie en bedrijfsvoering; financiën en economie; politiek en overheid; nucleaire techniek en wetenschap. Gender- en leeftijdsdiversiteit zijn belangrijke overwegingen in de selectie van nieuwe leden.

De Raad van Commissarissen bestaat uit vier personen; ieder met een specifiek deskundigheidsterrein dat aansluit op de geschetste profielen. De omvang van de Raad van Commissarissen wordt passend geacht voor de omvang van de onderneming. De samenstelling van de Raad van Commissarissen, zittingstermijn, hoofd en nevenfuncties en de primaire aandachtsvelden per lid zijn aangegeven in paragraaf 6.5.

Evaluatie van de Raad van Commissarissen

De Raad van Commissarissen heeft in 2017 een evaluatie van de wijze waarop zij haar rol invult laten uitvoeren met externe begeleiding. Hierbij is ook inbreng van de bestuurder meegenomen. Uitbreiding van de Raad van Commissarissen met een vijfde lid, speciaal met het oog op het nieuwe beleggingen regime, is overwogen maar niet opportuun geacht omdat het aandachtsveld voldoende gedekt is in de huidige profielen.

Herbenoemingen

In overleg met de aandeelhouder is besloten een overgangperiode naar het nieuwe rooster (een benoeming voor 2* maal 4 jaar plus eventueel 2 maal 2 jaar verlenging) van aftreden te hanteren zodat door de overlap de kennis gewaarborgd blijft. In conclusie is per 1 juli 2017 is de heer Verwer herbenoemd als president-commissaris van de vennootschap voor een periode van twee jaar. De heer Lintjer zal per 1 juli 2018 aftreden.

Rooster van aftreden

Het rooster van aftreden is in overstaand overzicht grafisch weergegeven. Het streven is een tweemaal 4 jaarstermijn waarbij een eventuele verlenging met tweemaal twee jaar mogelijk is indien er zwaarwegende gronden voor zijn. Verder is het streven nieuwe commissarissen minimaal 3 tot 6 maanden voorafgaand aan de aanvang van hun termijn kennis te laten maken met het bedrijf en de werkzaamheden van de raad.

	2017		2018		2019		2020	
	H1	H2	H1	H2	H1	H2	H1	H2
Dhr. Verwer	■		■		■			
Dhr. Lintjer	■		■					
Dhr. van Geel	■		■		■			
Dhr. van der Hagen	■		■		■		■	
Opvolger dhr. Verwer					■	■		
Opvolger dhr. Lintjer			■	■				
Opvolger dhr. van Geel of verlenging					■	■		
Opvolger dhr. van der Hagen of verlenging							■	■

Figuur 6.1 Rooster van aftreden RvC.
(blauw: huidige termijnen, groen: nieuwe termijnen, geel: overdracht).

Onafhankelijkheid

Alle commissarissen zijn onafhankelijk in de zin van de Nederlandse Corporate Governance Code. Onafhankelijk zowel intern binnen de Raad van Commissarissen als in relatie tot nevenactiviteiten en belangen. De voorzitter is geen voormalig bestuurder van de onderneming. Om de schijn van mogelijke belangenconflicten te vermijden is de heer van der Hagen in mei 2017 teruggetreden als lid van de Raad van Toezicht van ECN.

Educatie

De Raad van Commissarissen houdt zich door middel van bedrijfsbezoeken, management updates voorafgaand aan de vergaderingen en deelname aan gerelateerde congressen op de hoogte van de ontwikkelingen binnen de nucleaire en aanpalende sectoren.

6.5 Bijeenkomsten Raad van Commissarissen

De voltallige Raad van Commissarissen heeft viermaal gezamenlijk met de directie regulier vergaderd. Daarnaast is in een extra vergadering gesproken over het de voortgang van de ingezette ontwikkelingen vanuit het beleidsplan. Het jaarlijks overleg met de ondernemingsraad is door omstandigheden doorgeschoven naar 2018. Een delegatie van de Raad van Commissarissen heeft afzonderlijk van de directie enkele malen met de aandeelhouder gesproken over lopende ontwikkelingen.

Met de externe accountant is er tweemaal overlegd en heeft er een pre-audit overleg plaatsgevonden. De voorzitter van de Raad van Commissarissen heeft daarnaast regelmatig contact onderhouden met de directeur over lopende zaken.

De Raad van Commissarissen spreekt haar erkentelijkheid uit voor de inzet en toewijding van alle medewerkers in 2017. Zij feliciteert de organisatie nogmaals met de opening van het unieke opslaggebouw voor verarmd uranium; de grootste zonnewijzer van Europa.

Namens de Raad van Commissarissen,

Ir. J.J. Verwer, President Commissaris

6.6 Samenstelling Raad van Commissarissen en Directie

Raad van Commissarissen

Ir. J.J. Verwer (1941)

Aandachtgebied: Algemeen bestuur en bedrijfsvoering

President-commissaris

- Benoeming per 1 juli 2009.
- Herbenoeming per 1 juli 2013.
- Herbenoeming per 1 juli 2017, voor een periode van 2 jaar.
- Lopende termijn tot 1 juli 2019.

Nationaliteit: Nederlandse.

Geslacht: Mannelijk

Voormalig CEO van Eon-Benelux N.V.

Relevante nevenfuncties:

- lid Raad van Commissarissen Warmtebedrijf Rotterdam.

- adviseur Nauta Dutilh.
- lid stuurgroep Nintes.
- diverse lidmaatschappen non-profit organisaties.

Drs. J. Lintjer (1943)

Aandachtgebied: Financiën en economie

Lid

- Benoeming per 1 juli 2009.
- Herbenoeming per 1 juli 2010.
- Herbenoeming per 1 juli 2014.
- Lopende termijn tot 1 juli 2018.

Nationaliteit: Nederlandse.

Geslacht: Mannelijk

Voormalig vicepresident van de Asian Development Bank.

Voormalig directeur financieringen van het ministerie van Financiën en plaatsvervangend Thesaurier-Generaal.

Relevante nevenfuncties:

- lid Raad van Advies Allseas Group S.A..
- voorzitter Philippines-Netherlands Business Council.

Drs. P.L.B.A. van Geel (1951)

Aandachtgebied: Politiek en overheid, informatietechnologie

Lid

- Benoeming per 1 juli 2011.
- Herbenoeming per 1 juli 2015.
- Lopende termijn tot 1 juli 2019.

Nationaliteit: Nederlandse.

Geslacht: Mannelijk

Oud-staatssecretaris ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer

Voormalig voorzitter CDA Tweede Kamerfractie.

Relevante nevenfuncties:

- voorzitter Raad van Toezicht Koninklijke Kentalis.
- voorzitter Raad van Toezicht Louis Bolkinstituut.
- lid Raad van Commissarissen Goede Doelen Loterij.

- voorzitter Raad van Toezicht Vereniging Ons Middelbaar Onderwijs.
- lid Raad van Commissarissen Luchtverkeersleiding Nederland.
- voorzitter van de Raad van Commissarissen van het Energiefonds Overijssel.

Prof. Dr. Ir. T.H.J.J. van der Hagen (1959)

Aandachtgebied: Nucleaire techniek en wetenschap

Lid

- Benoeming per 1 juli 2012.
- Herbenoeming per 1 juli 2016.
- Lopende termijn tot 1 juli 2020.

Nationaliteit: Nederlandse.

Geslacht: Mannelijk

Voorzitter College van Bestuur van de Technische Universiteit Delft.

Voormalig Decaan van de faculteit Technische Natuurwetenschappen van de Technische Universiteit Delft

Voormalig directeur van het Reactor Instituut Delft van de Technische Universiteit Delft.

Relevante nevenfuncties:

- lid van de Adviesraad voor Wetenschap, Technologie en Innovatie (AWTI).
- lid van het Hoofdbestuur van het Koninklijk Instituut van Ingenieurs (KIVI).
- lid van de TNO Strategische Adviesraad Energie.
- bestuurslid NERA (Netherlands Energy Research Alliance).
- bestuurslid GROW (Growth through Research, Development and Demonstration in Offshore Wind)

Directie

Ir. J. Boelen (1960)

Statutair directeur

- In dienst per 1 november 2013.
- Benoeming tot statutair directeur, bestuurder per 1 januari 2014.

Nationaliteit: Nederlandse.

Geslacht: Mannelijk.

Relevante nevenfuncties:

- geen

Raad van Commissarissen (van links naar rechts): Tim van der Hagen, Pieter van Geel, John Lintjer en Jannes Verwer.

C) JAARREKENING

Jaarrekening 2017

Balans per 31 december 2017 (na resultaat bestemming)
in duizenden EURO 's

	Toelichting	31 december 2017	31 december 2016
Vaste activa			
Materiële vaste activa	1		19.014
			20.065
Vlottende activa			
Vorraden	2	786	802
Vorderingen	3	8.353	5.814
Liquide middelen	4	220.254	215.775
			229.393
			222.391
			248.407
			242.456
Eigen vermogen			
Geplaatst kapitaal	5	3.600	3.600
Niet uitkeerbare reserve (wettelijke reserve)	6	30	30
Overige reserve	7	-9.048	-4.789
			-5.418
			-1.159
Voorzieningen	8		248.093
			236.297
Kortlopende schulden	9		5.732
			7.318
			248.407
			242.456

Winst- en verliesrekening over 2017

in duizenden EURO 's

	Toelichting	2017		2016	
NETTO OMZET	10				
Netto omzet		19.375		24.575	
Overige bedrijfsopbrengsten		2.534		1.461	
			21.909		26.036
BEDRIJFSKOSTEN					
Salarissen en sociale lasten	11	4.827		4.599	
Afschrijvingen materiële vaste activa	12	1.651		1.650	
Overige bedrijfskosten	13	10.166		16.179	
			16.644		22.428
BEDRIJFSRESULTAAT			5.265		3.608
Financiële baten en lasten	14		-9.524		-8.723
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening voor belastingen			-4.259		-5.115
Belastingen			0		0
RESULTAAT na belastingen			-4.259		-5.115

Kasstroombegroting

in duizenden EURO 's

	Toelichting	2017	2016
Bedrijfsresultaat			3.608
Aanpassingen voor:			
▪ afschrijvingen	12		1.650
▪ veranderingen in werkkapitaal:			
- afname voorraden	2	16	-281
- toename vorderingen	3	-2.539	2.872
- afname kortlopende schulden	9	-1.586	1.557
▪ veranderingen in voorzieningen:			
- dotaties aan voorzieningen	8/14	16.740	18.523
- onttrekkingen aan voorzieningen	8	-14.454	-8.552
			14.119
Subtotaal			19.377
Kasstroom uit bedrijfsoperaties			
Ontvangen interest	14	14	101
Betaalde interest	14	-28	-87
			14
Kasstroom uit operationele activiteiten			19.391
Investeringen in materiële vaste activa	1	-608	-4261
Desinvesteringen in materiële vaste activa	1	8	2.880
Kasstroom uit investeringsactiviteiten			-1.381
Kasstroom uit financieringsactiviteiten			0
Netto kasstroom in 2017		4.479	18.010
Liquide middelen begin van het jaar			197.765
Liquide middelen einde van het jaar	4		215.775

Toelichting op de balans en de winst- en verliesrekening

Algemeen

De Centrale Organisatie Voor Radioactief Afval (COVRA) N.V. is statutair gevestigd te Middelburg. En is geregistreerd in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel onder nummer 22029665. De vennootschap oefent haar werkzaamheden uit vanaf het adres Spanjeweg 1 (havennummer 8601) te Nieuwdorp (Industrieterrein: Vlissingen - Oost).

Activiteiten

De activiteiten van de vennootschap bestaan uit het verwerven, inzamelen, bewerken, verwerken, tijdelijk en duurzaam bewaren en verwijderen van radioactief afval direct of indirect afkomstig van houders met een vergunning krachtens de Kernenergiewet en mede daarvoor in aanmerking komend afval, een en ander binnen het beleid van de Rijksoverheid.

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld volgens titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving en heeft als grondslag historische kosten.

Het systeem van verantwoording van de opbrengsten is gebaseerd op het in een kalenderjaar geaccepteerde afval. De daarvoor aan de leveranciers van afval in rekening gebrachte bedragen dienen ter dekking van de directe- en indirecte kosten, die thans tot uitgaven leiden, zowel als ter dekking van de kosten die deels pas in de (soms verre) toekomst tot uitgaven leiden. Voor deze laatste categorie is uitgegaan van geraamde bedragen. De tarief elementen voor de toekomstige uitgaven worden aan de gelijknamige voorzieningen toegevoegd.

Continuïteit

Als gevolg van de onzekere situatie op de financiële markten en de dalende rente blijft de groei van de middelen voor opslag en eindberging achter bij de gestelde doelen. Dit veroorzaakt negatieve verwachte resultaten over de komende jaren. De beleggingen dienen tot 2130 met een gemiddelde reële rente van 2,3% te groeien teneinde het doelvermogen te kunnen realiseren. Er is overleg gaande met de aandeelhouder over het te voeren beleggingsbeleid. In 2014 is in opdracht van de directie, de Raad van Commissarissen en de aandeelhouder een onderzoek gestart naar het beleggingsbeleid, in 2016 heeft besluitvorming plaatsgevonden, het beleggingsbeleid is in 2017 uitgewerkt en in 2018 zal worden gestart met de implementatie van het aangepaste beleggingsbeleid.

Door de hierboven genoemde negatieve beleggingsresultaten laat de jaarrekening COVRA vanaf 2016, als gevolg van blijvend lagere renteopbrengsten en ongewijzigd beleid, een

negatief eigen vermogen zien. COVRA heeft geen extern vreemd vermogen en haar cash flow en liquiditeitspositie is positief. COVRA heeft langlopende contracten voor de belangrijkste afvalstromen (molybdeen vloeistof, hoogradioactief afval en U308) afgesloten, waardoor een stabiele omzetverwachting kan worden gerealiseerd.

Bovenstaande in ogenschouw nemende zijn de directie en RvC van mening dat de going-concern veronderstelling gewaarborgd is.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva en voor bepaling van het resultaat⁸

Algemeen

Alle activa en passiva zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde, tenzij in het hierna volgende anders is vermeld.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd op basis van aanschaffing- of voortbrengingskosten onder aftrek van de afschrijvingen. De afschrijvingen vangen aan op het moment van gereed melding of ingebruikname. De ontvangen doelsubsidies worden in mindering gebracht op de materiële vaste activa.

In verband met de lange periode waarbinnen de terreinen niet alternatief kunnen worden aangewend, wordt eveneens op terreinen afgeschreven. De gebouwen, terreinen en installatie worden lineair afgeschreven tot 2040.

Ten aanzien van de overige bedrijfsmiddelen worden de volgende afschrijvingstermijnen gehanteerd:

- meet- en automatiseringsapparatuur 3,3-10 jaar
- intern transportmateriaal 4 jaar
- kantoorinrichting en overige inventarissen 3,3-5 jaar
- auto's 4 jaar

Bijzondere waardeverminderingen vaste activa

De vennootschap beoordeelt per balansdatum of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de

⁸ Voor een toelichting op de hier niet separaat vermelde posten wordt verwezen naar de toelichting op de balans en de winst- en verliesrekening.

realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort.

Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. Een bijzonder-waardeverminderingverlies wordt direct als last verwerkt in de winst-en-verliesrekening onder gelijktijdige verlaging van de boekwaarde van het betreffende actief.

Afgelopen boekjaar hebben zich geen bijzondere waardeverminderingen van vaste activa voorgedaan.

Voorraden

De voorraden hulpmaterialen voor de opslag zijn gewaardeerd volgens de fifo-methode tegen aanschaffingskosten of lagere netto opbrengstwaarde. Deze lagere netto opbrengstwaarde wordt bepaald door individuele beoordeling van de voorraden.

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Vorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Als de ontvangst van de vordering is uitgesteld op grond van een verlengde overeengekomen betalingstermijn wordt de reële waarde bepaald aan de hand van de contante waarde van de verwachte ontvangsten en worden er op basis van de effectieve rente rente-inkomsten ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Schaduw die de zon op VOG-2 werpt, toont het verstrijken van de tijd.

Voorzieningen

Algemeen

De berekeningsgrondslagen en uitgangspunten die aan de voorzieningen ten grondslag liggen worden eens in de 5 jaar herzien. In 2015 zijn de voorzieningen uitgebreid geëvalueerd en jaarlijks vindt een korte evaluatie plaats. Hierbij zijn alle variabelen en de uitgangspunten beoordeeld. In onderstaande tabel zijn de variabelen en uitgangspunten opgenomen.

Bij de berekening van de voorziening eindberging is vanwege een aantal onzekere factoren in de uitgangspunten van deze berekening alsmede de extreem lange tijdshorizon waarop deze betrekking heeft, een bandbreedte aangehouden van 25% ten opzichte van de kostenschattning van EUR 2,05 miljard. Om dezelfde reden is een bandbreedte aangehouden van 10% voor de overige voorzieningen.

Voorziening	Variabele	31 december 2017	31 december 2016
Eindberging	Inflatie	2,0%	2,0%
	Reële rente	2,3%	2,3%
	Doelvermogen	-	EUR 2 miljard
	Kostenschattning eindberging	EUR 2,05 miljard (pp 2017, verdisconteerd met 2,3%)	
	Jaardotatie	2.299.000	182.000
	Eenmalige vrijval	5.494.000	0
	Datum start eindberging	2100	2130
	Datum finalisering eindberging	2187	2130
	Bandbreedte	25%	25%
	HABOG	Inflatie	2,0%
Reële rente		2,3%	2,3%
Jaardotatie		3.638.000	3.658.000
Eenmalige dotatie		2.446.000	0
Vrijval per jaar		4.776.000	4.785.000
Bandbreedte		10%	10%

Voorziening	Variabele	31 december 2017	31 december 2016
VOG	Inflatie	2,0%	2,0%
	Reële rente	2,3%	2,3%
	Jaardotatie	3.892.000	2.081.000
	Eenmalige dotatie	1.504.000	10.903.000
	Vrijval per jaar	2.341.000	2.420.000
LOG	Bandbreedte	10%	10%
	Inflatie	2,0%	2,0%
	Reële rente	2,3%	2,3%
	Eenmalige dotatie	1.251.000	0
	Vrijval per jaar	295.000	297.000
COG	Bandbreedte	10%	10%
	Inflatie	2,0%	2,0%
	Reële rente	2,3%	2,3%
	Eenmalige dotatie	53.000	0
Onderhoudsvoorzieningen	Vrijval per jaar	17.000	71.000
	Inflatie	2,0%	2,0%
	Jaardotatie	1.629.000	1.699.000
	Onttrekking	1.396.000	948.000

Schattingswijzigingen voorzieningen

OPERA

In 2017 zijn de onderzoeksresultaten vanuit OPERA bekend geworden en is de financiële impact doorgerekend. Door het voortschrijdend inzicht is een aantal uitgangspunten voor de voorziening eindberging nauwkeuriger bepaald. Eén van de nieuwe uitgangspunten uit OPERA is dat niet op 1 januari 2130 één bepaald bedrag benodigd is maar dat de uitgaven verspreid zullen zijn. De voorziening eindberging start en eindigt niet meer in 2130 volgens de oude systematiek maar de eindbergingsfase start in 2100 en eindigt in 2187. De verwachte uitgaven voor de eindberging zijn vervolgens bijgesteld, verdisconteerd (met 2,3%) naar 2130 € 2,05 miljard (prijspeil 2017).

De onderzoeksresultaten uit OPERA hebben tevens gevolgen voor de voorzieningen voor toekomstige kosten in de actieve en passieve fase, immers de passieve fase loopt langer door, waardoor de vrijvallen ook langer doorlopen. Deze voorzieningen zijn derhalve opgehoogd door middel van een eenmalige dotatie waardoor er meer vrijvallen uit kunnen worden gehaald tot het moment van stapeling in de eindberging.

De totale financiële impact van bovenstaande aanpassingen bedraagt € 0,24 miljoen (bate) en is verwerkt in de winst- en verliesrekening over boekjaar 2017.

Nieuwe kostenschattning passieve fase

De verwachte jaarlijkse kosten voor 2041 (start passieve fase) zijn in 2017 opnieuw berekend en komen op € 4,85 miljoen (prijsspeil 2017). In 2016 werd er voor 2041 een vrijval ad € 4,97 verwacht (prijsspeil 2017), een verschil van € 0,12 miljoen lagere bate per jaar (prijsspeil 2017).

Onderhoudsvoorziening

Op basis van de CBS-gegevens is de inflatiecomponent per boekjaar 2017 aangepast van 1,9% naar 2%. De financiële impact is € 11.000 per jaar (prijsspeil 2017).

Voorziening eindberging

De voorziening eindberging betreft de uitgaven van de uiteindelijke definitieve verwijdering van het afval (eindberging) na 2130 en heeft betrekking op zowel laag- en middelradioactief afval als hoogradioactief afval. Deze voorziening dient ter dekking van de kosten die voor een deel pas in de verre toekomst tot uitgaven leiden. Gezien de aard van de kosten wordt met geraamde grootheden gewerkt, zowel wat betreft bedragen als werkwijze en capaciteit.

Aangezien volgens het nationale beleid de eindberging rond 2130 operationeel is moet door de vennootschap met kostenramingen worden gewerkt. De meest recente schatting uit OPERA vormt de basis voor de waardering van de voorziening eindberging. Het resultaat van deze analyse is in januari 2018 gepresenteerd. Dit heeft directe weerslag op de balanspositie en winst- en verliesrekening (zie de eerder toegelichte schattingswijziging), maar beïnvloedt de continuïteit ("going concern") van COVRA niet. OPERA wordt gefinancierd door overheid en elektriciteitssector. COVRA treedt op als coördinator van dit programma.

Voorziening toekomstige uitgaven overig radioactief afval

De voorziening voor vloeibaar afval is gebaseerd op de geraamde uitgaven van verwerking in de verbrandingsinstallatie voor organische vloeistoffen of verwerking via een biologische/chemische reiniging voor ander vloeibaar afval.

Voorziening toekomstige uitgaven LOG

De Laag- en middelradioactief afval Opslag Gebouwen (LOG) veroorzaken uitgaven ook nadat ze volledig zijn gevuld en afgeschreven. Voor de direct aanwijsbaar te maken uitgaven is een voorziening gevormd. De jaarlijkse onderhoudsuitgaven, grootschalige renovaties en vaste lasten worden ten laste van de voorziening gebracht.

Voorziening toekomstige uitgaven COG

Voor uitgaven van het in opslag houden en de uiteindelijke verwijdering van calcinaat is een voorziening gevormd. Deze uitgaven bestaan uit:

- vaste jaarlasten met betrekking tot de grond onder het COG en het gebouw zelf
- toekomstige onderhoudsuitgaven
- uitgaven van conditionering en afvoer
- beheers-uitgaven voor de periode nadat het COG is gevuld.

De jaarlijkse beheersuitgaven en vaste lasten worden ten laste van deze voorziening gebracht.

Voorziening toekomstige uitgaven VOG

Voor uitgaven van het in opslag houden van verarmd uranium is eveneens een voorziening gevormd. Deze uitgaven bestaan uit:

- vaste jaarlasten met betrekking tot de grond onder het VOG en het gebouw zelf
- toekomstige onderhoudsuitgaven
- uitgaven van conditionering voordat eindberging mogelijk is
- beheers-uitgaven voor de periode nadat het VOG is gevuld en totdat eindberging plaatsvindt.

De jaarlijkse beheersuitgaven en vaste lasten worden ten laste van deze voorziening gebracht.

Voorziening toekomstige uitgaven HABOG (Hoogradioactief Afval Behandeling- en Opslag Gebouw)

Voor uitgaven van het in opslag houden van hoogradioactief afval is een voorziening gevormd.

Deze uitgaven bestaan uit:

- vaste jaarlasten met betrekking tot de grond onder het HABOG en het gebouw zelf
- toekomstige onderhoudsuitgaven
- beheers-uitgaven voor de actieve exploitatie periode (tot 01-01-2040)
- beheers-uitgaven voor de periode nadat het HABOG is gevuld en totdat eindberging plaatsvindt (de passieve exploitatieperiode).

De jaarlijkse uitgaven worden ten laste van de voorziening gebracht.

Voorziening groot onderhoud

Voor de uitgaven voor groot onderhoud aan het afvalverwerkingsgebouw (inclusief machines en installaties), het kantoorgebouw en de infrastructuur is een voorziening groot onderhoud gevormd. De jaarlijkse dotatie is gebaseerd op een 30-jarig onderhoudsplan. Voor de uitgaven voor groot onderhoud aan het HABOG is een aparte voorziening groot onderhoud gevormd. De jaarlijkse dotatie is gebaseerd op een schatting van de onderhoudsuitgaven in de komende 100 jaar. Voor beide voorzieningen geldt dat de uitgaven voor groot onderhoud aan deze voorzieningen worden onttrokken en dat de voorziening jaarlijks wordt op-gerent/opgehoogd op basis van 2,0% inflatie.

Voorziening uitgestelde beloningen

De voorziening uitgestelde beloningen betreft de verplichtingen ingevolge jubileum uitkeringen (25 jaar), alsmede een toegezegde dienstjuitkering bij pensionering. De voorziening is op contante waarde gewaardeerd.

Kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Kortlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag onder aftrek van transactiekosten. Dit is meestal de nominale waarde.

Netto omzet

De netto omzet betreft de, aan de ontdoeners van radioactief afval, in rekening gebrachte bedragen op grond van de thans verrichte en in de toekomst te verrichten diensten ter zake van in 2017 geaccepteerd afval.

Bedrijfskosten

De bedrijfskosten betreffen de interne en aan derden betaalde kosten voor het inzamelen en het verwerken van afval, alsmede de kosten voor het transport, de verbruikte hulpmaterialen bij opslag, de salariskosten en de afschrijvingen op materiële vaste activa. Daarnaast is rekening gehouden met de in 2018 of later nog te maken kosten voor de verwerking in de eigen installaties van het in 2017 al opgehaalde afval.

Pensioenen

COVRA heeft een pensioenregeling. Deze regeling wordt gefinancierd door afdrachten aan een pensioenuitvoerder. De pensioenverplichtingen worden gewaardeerd volgens de 'verplichting

aan de pensioenuitvoerder benadering'. In deze benadering wordt de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie als last in de winst-en-verliesrekening verantwoord. COVRA heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van een tekort bij de pensioenuitvoerder, anders dan het voldoen van hogere toekomstige premies.

Afschrijvingen

De afschrijvingen zijn gebaseerd op de geschatte economische levensduur van de betreffende activa. De afschrijving op de gebouwen, terreinen, machines en installaties voor het laag- en middelradioactief afval wordt berekend volgens de lineaire methode.

De modules van het VOG worden afgeschreven op basis van ingebruikname en vulgraad. De overige bedrijfsmiddelen worden lineair afgeschreven.

Vennootschapsbelasting

Als gevolg van de invoering van de Wet modernisering VPB-plicht overheidsondernemingen, is de vennootschap vanaf 1 januari 2016 vennootschapsbelastingplichtig geworden. Er is een vaststellingsovereenkomst met de Belastingdienst gesloten waarin beschreven is hoe de fiscale balans opgesteld dient te worden en de wijze waarop jaarlijks bij het indienen van de aangifte vennootschapsbelasting de fiscale resultatenrekening dient te worden opgesteld. Er vindt geen inning plaats.

Grondslagen voor de opstelling van het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit liquide middelen. Eventuele kasstromen in vreemde valuta's worden omgerekend tegen een geschatte gemiddelde koers. Koersverschillen inzake geldmiddelen worden afzonderlijk in het kasstroomoverzicht getoond. Investerings- en desinvesteringen in materiële vaste activa worden verantwoord onder de beleggings- en investeringsactiviteiten. De afschrijvingen worden gerekend tot de operationele activiteiten. Ontvangen interest wordt opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. Betaalde interest wordt opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

Operationele leasing

Bij de vennootschap kunnen leasecontracten bestaan waarbij een groot deel van de voor- en nadelen die aan de eigendom verbonden zijn, niet bij de vennootschap ligt. Deze leasecontracten worden verantwoord als operationele leasing. Leasebetalingen worden, rekening houdend met ontvangen vergoedingen van de lessor, op lineaire basis verwerkt in de winst-en-verliesrekening over de looptijd van het contract.

Financiële instrumenten

Valutarisico

COVRA N.V. kent geen valutarisico, transacties vinden plaats in euro's.

Renterisico

De vennootschap kent geen rentedragende vorderingen of schulden. Renteontwikkelingen spelen echter een grote rol. De voorzieningen worden thans op-gerent met 2,3% (langjarig rente gemiddelde). De actuele renteontwikkelingen in de toekomst kunnen een grote impact hebben op het realiseren van het benodigde doelvermogen. Ten minste iedere vijf jaar wordt een rente-toets uitgevoerd.

Kredietrisico

COVRA N.V. kent beperkte kredietrisico's omdat zaken gedaan worden met betrouwbare partijen. Periodiek vindt toetsing plaats op de in-baarheid van vorderingen. Ultimo 2017 is een beperkte voorziening voor oninbaarheid gevormd.

Toelichting op de posten van de balans

in duizenden EURO 's

1. Materiële vaste activa

Een gecompriemd overzicht van de mutaties in de materiële vaste activa kan als volgt worden weergegeven.

	terreinen/ bedrijfs- gebouwen en machines/ installaties *	overige bedrijfs- middelen	Activa In Aanbouw	Totaal
Stand per 1 januari 2017				
Aanschafwaarde	49.080	12.117	2.512	63.709
Afschrijving	36.530	7.114	0	43.644
Boekwaarde	12.550	5.003	2.512	20.065
Mutaties in 2017:				
Investerings	0	0	608	608
Her-rubricering activa in aanbouw	0	455	-455	0
Af: desinvesteringen	0	-70	0	-70
Afschrijving desinvesteringen	0	62	0	62
Af: afschrijvingen	-726	-925	0	-1.651
Boekwaarde per 31 december 2017	11.824	11.824	2.665	19.014
Stand per 31 december 2017				
Aanschafwaarde einde boekjaar	49.080	12.502	2.665	64.247
Afschrijving einde boekjaar	37.256	7.977	0	45.233
Boekwaarde	4.525	4.525	2.665	19.014
*) Vanwege het toerekenen van een aandeel in terreinen/bedrijfsgebouwen aan de machines/installaties worden de terreinen/gebouwen en machines/installaties niet separaat weergegeven.				

2. Voorraden

Deze post betreft de voorraden emballage en hulpmaterialen voor opslag van afval in de opslag-gebouwen.

3. Vorderingen

	31 dec 2017	31 dec 2016
Handelsdebiteuren	5.264	5.086
Nog te factureren omzet	2.088	597
Nog te ontvangen / vooruitbetaalde bedragen	1.001	131
	8.353	5.814

De vorderingen hebben een looptijd van korter dan één jaar. Op de debiteuren is een voorziening voor oninbaarheid in mindering gebracht van €162.000 (2016: €170.000).

4. Liquide middelen

Hieronder zijn begrepen spaarrekeningen ten bedrage van €25,0 miljoen, deze staan ter vrije beschikking van de vennootschap.

5. Geplaatst kapitaal

Het maatschappelijk kapitaal bedraagt €18 miljoen, waarvan is geplaatst en gestort €3,6 miljoen.

6. Niet uitkeerbare reserve (wettelijke reserve)

Op 8 mei 2002 heeft een statutenwijziging plaatsgevonden, waarbij o.a. de denominatie van de aandelen in het kapitaal van de Vennootschap is gewijzigd van gulden in euro. Voor het hieruit ontstane verschil is een niet uitkeerbare reserve gevormd ad €30.000 als bedoeld in artikel 67a, derde lid, van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek.

7. Overige reserve

	31 dec 2017	31 dec 2016
Saldo begin boekjaar	-4.789	326
Resultaat verdeling	-4.295	-5.115
Saldo einde boekjaar	-9.048	-4.789

8. Voorzieningen

	Stand 1 Jan 2017	Rente 2017	Dotatie 2017	Onttrekking/ Vrijval 2017	Stand 31 dec 2017
Eindberging	88.921	3.824	2.299	5.494	89.550
Overig radioactief afval	91	0	2	0	93
LOG	4.829	208	1.251	295	5.993
COG	3.861	166	53	70	4.010
VOG	55.892	2.403	5.396	2.341	61.350
HABOG	67.653	2.909	6.084	4.776	71.870
Groot onderhoud	14.907	0	1.629	1.396	15.140
Uitgestelde beloningen	143	0	26	82	87
	236.297	9.510	16.740	14.454	248.093

Bij de bepaling van de voorziening eindberging is rekening gehouden met een totale uitgave van € 2,05 miljard (bandbreedte 25%), waarbij gespreide uitgaven verdisconteerd zijn met 2,3% naar 2130. Voor een nadere toelichting, zie hoofdstuk 3.8 Financiën. Daarnaast loopt COVRA een renterisico, zie hiervoor de toelichting in de grondslagen.

9. Kortlopende schulden

	31 dec 2017	31 dec 2016
Schulden aan leveranciers	1.078	2.270
Omzetbelasting	229	250
Loonheffing en sociale premies	143	141
Overige schulden inzake:		
- Verplichtingen bouw HABOG	1.930	1.174
- Overige verplichtingen	2.352	3.483
	5.732	7.318

Niet uit de balans bijkende rechten en verplichtingen

COVRA heeft een service-contract afgesloten met Canon d.d. 1 juni 2016 voor de duur van 6 jaar voor de kopieermachines. De kosten hiervan per jaar zijn € 7.200.

Daarnaast heeft COVRA in 2015 een onderhoudscontract voor meetinstrumenten afgesloten met Canberra per 1 januari 2016 voor de duur van 3 jaar. De kosten hiervan per jaar zijn €4.300.

Toelichting op de posten van de winst- en verliesrekening

in duizenden EURO 's

10. Netto omzet

De omzet betreft de aan leveranciers in rekening gebrachte bedragen wegens het inzamelen, bewerken, bewaren en verwijderen ter zake van in 2017 geaccepteerd radioactief afval, alsmede bijdragen voor de exploitatie en diverse omzet.

	2017	2016
Ophaaldiensten:		
Vast afval	3.529	2.501
Vloeibaar afval	127	103
Beton containers	924	1.220
Mosaïk containers	982	0
Molybdeen afval	3.332	3.271
U ₃ O ₈	3.781	0
Overig	857	838
Totaal ophaaldiensten	13.532	7.933
Bijdragen exploitatie:		
RID exploitatie HABOG	59	56
ECN/NRG exploitatie HABOG	1.289	1.209
EPZ exploitatie HABOG	2.382	2.393
URENCO bijdrage vaste lasten VOGII	0	10.903
URENCO exploitatie VOG	2.113	2.081
Totaal bijdragen exploitatie	5.843	16.642
SUBTOTAAL NETTO OMZET	19.375	24.575
Overige bedrijfsopbrengsten:		
Transportkosten DV70 containers	1.078	0
Project advies	52	81
Uitlenen personeel	338	309
Overige	1.066	1.071
Totaal overige bedrijfsopbrengsten	2.534	1.461
TOTAAL NETTO OMZET	21.909	26.036

11. Salarissen en sociale lasten

Dit betreft de in 2017 betaalde salarissen, pensioenpremies en premies sociale lasten. Ultimo 2017 waren 64 werknemers in dienst van de vennootschap (2016: 61). Alle medewerkers waren werkzaam in Nederland.

	2017	2016
Salarissen	3.695	3.498
Sociale lasten	617	594
Pensioen premies	515	507
	4.827	4.599

Bezoldiging directie en Raad van Commissarissen

De periodiek betaalde beloning voor de directie bedroeg:

	2017	2016
Basissalaris	170	169
Sociale lasten	11	14
Pensioenbijdrage	29	28

De in de pensioenbijdrage opgenomen compensatie naar aanleiding van het Witteveen kader is over 2017 € 9.000.

De bezoldiging van de commissarissen beliep in totaal €63.000. De bezoldiging van de president-commissaris was €20.000 en van de overige drie leden gezamenlijk €43.000.

Beloningsverhouding

Op basis van de GRI Standards is de beloningsverhouding de ratio tussen de totale bezoldiging van de directie en de mediaan van de totale bezoldiging van alle overige medewerkers. Over het jaar 2017 bedraagt de beloningsverhouding 3,5.

Beloning = vaste beloning plus pensioenkosten	
Beloning Directeur	199
Mediaan overige werknemers	56
Beloningsverhouding	3,5

12. Afschrijvingen materiële vaste activa

	2017	2016
AVG	588	501
LOG	236	236
Kantoor/voorlichting	254	254
Bedrijfsautomatisering	16	29
Overige vaste activa	557	630
	1.651	1.650

13. Overige bedrijfskosten

	2017	2016
Opslag	496	380
Verwerking	762	701
Transport & Logistiek	150	153
Transport kosten DV70	1.078	0
HABOG	874	816
Onderhoud & Systemen	825	922
Voorzieningen	3.766	10.944
Directie	46	45
Administratie & Financiën	10	17
Facilitaire Dienst	241	209
Controle & Zorg	330	430
Onderzoek, Ontwikkeling & Communicatie	55	-49
Huisvesting	455	427
Sponsorkosten	24	50
Overige kosten	1.054	1.134
	10.166	16.179

14. Financiële baten & lasten

	2017	2016
Rente deposito's Ministerie van Financiën	0	0
Overige rente baten	14	101
Rente lasten	-28	-87
Rente toegerekend aan voorzieningen	-9.510	-8.737
	-9.524	-8.723

Voorstel tot resultaatbestemming

in duizenden EURO 's

In de statuten is de volgende bepaling opgenomen inzake winst:

Artikel 21: De winst dient geheel te worden gereserveerd, tenzij de Algemene Vergadering (AV) anders beslist.

Resultaat verdeling	
Ten laste van de Algemene reserve Resultaat boekjaar	-4.259

Goedgekeurd in de vergadering van de Raad van Commissarissen op 23 maart 2018.

Vastgesteld in de Algemene Vergadering op 25 april 2018.

Directie COVRA N.V.

Ir. J. Boelen
Directeur

Publicatiedatum 3 mei 2018

Raad van Commissarissen

Ir. J.J. Verwer
President commissaris

Drs. P.L.B.A. van Geel

Prof.dr.ir. T.H.J.J. van der Hagen

Drs. J. Lintjer

In 2017 werd het internationale communicatiecongres PIME gehouden in VOG-2.

D) TOETSING EN CONTROLE

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de algemene vergadering en de raad van commissarissen van Centrale Organisatie voor Radioactief Afval (COVRA) N.V.

Verklaring over de jaarrekening 2017

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van Centrale Organisatie voor Radioactief Afval (COVRA) N.V. een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de vennootschap op 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

Wat we hebben gecontroleerd

Wij hebben de in dit jaarrapport opgenomen jaarrekening 2017 van Centrale Organisatie voor Radioactief Afval (COVRA) N.V., statutair gevestigd te Middelburg, ('de vennootschap') gecontroleerd. De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2017;
- de winst-en-verliesrekening over 2017; en
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

Het stelsel voor financiële verslaggeving dat is gebruikt voor het opmaken van de jaarrekening is Titel 9 Boek 2 BW.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de paragraaf 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Onafhankelijkheid

Wij zijn onafhankelijk van Centrale Organisatie voor Radioactief Afval (COVRA) N.V. zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Fascinatio Boulevard 350, 3065 WB Rotterdam, Postbus 8800, 3009 AV Rotterdam
T: 088 792 00 10, F: 088 792 95 33, www.pwc.nl

*PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensioens, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponneerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

Verklaring over de in het jaarrapport opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarrapport andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

De directie is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het verslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening en de accountantscontrole

Verantwoordelijkheden van de directie en de raad van commissarissen voor de jaarrekening

De directie is verantwoordelijk voor:

- het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW; en voor
- een zodanige interne beheersing die de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet de directie afwegen of de vennootschap in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van het genoemde verslaggevingsstelsel moet de directie de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de directie het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. De directie moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Ons controleoordeel beoogt een redelijke mate van zekerheid te geven dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Rotterdam, 23 maart 2018
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door drs. J. van Hoof RA

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2017 van Centrale Organisatie voor Radioactief Afval (COVRA) N.V.

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

De verantwoordelijkheden van de accountant voor de controle van de jaarrekening

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze doelstelling is om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening vrij van materiële afwijkingen als gevolg van fouten of fraude is. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de vennootschap.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door de directie gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen en het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen

Wij communiceren met de raad van commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Assurancerapport van de onafhankelijke accountant

Aan: de directie van Centrale Organisatie voor Radioactief Afval (COVRA) N.V.

Assurancerapport bij de duurzaamheidsinformatie 2017

Onze conclusie

Op grond van onze beoordelingswerkzaamheden is ons niets gebleken op basis waarvan wij zouden moeten concluderen dat de duurzaamheidsinformatie opgenomen in het jaarrapport 2017 van Centrale Organisatie voor Radioactief Afval (COVRA) N.V., niet in alle van materieel belang zijnde aspecten, een betrouwbare en toereikende weergave geeft van:

- het beleid en de bedrijfsvoering ten aanzien van maatschappelijk verantwoord ondernemen; en
- de gebeurtenissen en de prestaties op dat gebied voor het jaar eindigend op 31 december 2017, in overeenstemming met de Sustainability Reporting Standards van het Global Reporting Initiative (GRI) en de intern gehanteerde verslaggevingscriteria.

Wat we hebben beoordeeld

De duurzaamheidsinformatie omvat een weergave van het beleid en de bedrijfsvoering van Centrale Organisatie voor Radioactief Afval (COVRA) N.V., Middelburg (hierna: "COVRA N.V.") ten aanzien van maatschappelijk verantwoord ondernemen en van de gebeurtenissen en de prestaties op dat gebied gedurende 2017.

Wij hebben de duurzaamheidsinformatie beoordeeld voor het jaar eindigend op 31 december 2017, zoals opgenomen in de volgende secties in het jaarrapport 2017 (hierna: "de duurzaamheidsinformatie"):

- De organisatie;
- Maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO);
- Beleidsthema's.

De verwijzingen naar externe bronnen of websites in de duurzaamheidsinformatie maken geen onderdeel uit van de duurzaamheidsinformatie zelf dat door ons is beoordeeld. Wij verstrekken derhalve geen zekerheid over de informatie buiten de duurzaamheidsinformatie.

De basis voor onze conclusie

Wij hebben onze beoordeling uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse Standaard 3810N 'Assuranceopdrachten inzake maatschappelijke verslagen' valt. Deze beoordeling is gericht op het verkrijgen van een beperkte mate van zekerheid. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de paragraaf 'Onze verantwoordelijkheden voor de beoordeling van de duurzaamheidsinformatie'.

Wij vinden dat de door ons verkregen assurance-informatie voldoende en geschikt is als basis voor onze conclusie.

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Fascinatio Boulevard 350, 3065 WB Rotterdam, Postbus 8800, 3009 AV Rotterdam
T: 088 792 00 10, F: 088 792 95 33, www.pwc.nl

*PwC is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensioen, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponseed bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

Onafhankelijkheid en kwaliteitsbeheersing

Wij zijn onafhankelijk van COVRA N.V. zoals vereist in de 'Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO)' en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de 'Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA)'.

Wij passen de 'Nadere voorschriften kwaliteitssystemen' toe. Op grond daarvan beschikken wij over een samenhangend stelsel van kwaliteitsbeheersing inclusief vastgelegde richtlijnen en procedures inzake de naleving van ethische voorschriften, accountantsstandaarden en andere relevante wet- en regelgeving.

Verslaggevingscriteria

COVRA N.V. heeft haar verslaggevingscriteria ontwikkeld op basis van de Sustainability Reporting Standards van Global Reporting Initiative (GRI), zoals toegelicht in paragraaf Verslaggevingscriteria, dataverzameling en verificatie in het jaarrapport 2017. De informatie waarop deze opdracht betrekking heeft dient te worden gelezen in de context van deze verslaggevingscriteria. De directie is verantwoordelijk voor de selectie en toepassing van deze verslaggevingscriteria. Het ontbreken van gevestigde praktijken ter beoordeling en meting van niet-financiële informatie biedt de mogelijkheid verscheidene, acceptabele meettechnieken toe te passen. Hierdoor kan de vergelijkbaarheid tussen entiteiten en in de tijd beïnvloed worden.

Inherente beperkingen

In de duurzaamheidsinformatie is toekomstgerichte informatie opgenomen zoals verwachtingen ten aanzien van ambities, strategie, plannen en ramingen en risico-inschattingen. Inherent aan deze informatie is dat de werkelijke uitkomsten in de toekomst waarschijnlijk zullen afwijken van deze verwachtingen door veranderingen in de veronderstellingen. De hieruit voortvloeiende afwijkingen kunnen van materieel belang zijn. Wij geven geen zekerheid bij de veronderstellingen en de haalbaarheid van toekomstgerichte informatie in de duurzaamheidsinformatie.

Verantwoordelijkheden voor de duurzaamheidsinformatie en de beoordelingsopdracht

Verantwoordelijkheden van de directie

De directie van COVRA N.V. is verantwoordelijk voor het opstellen van de duurzaamheidsinformatie in overeenstemming met de Sustainability Reporting Standards van GRI en de intern gehanteerde verslaggevingscriteria zoals toegelicht in paragraaf Verslaggevingscriteria, dataverzameling en verificatie in het jaarrapport 2017, inclusief het identificeren van de beoogde gebruikers, het bepalen van materiële onderwerpen en het toepasbaar zijn van de gehanteerde criteria voor de doelstellingen van de beoogde gebruikers. De door de directie gemaakte keuzes ten aanzien van de reikwijdte van de duurzaamheidsinformatie en het verslaggevingsbeleid zijn uiteengezet in paragraaf Verslaggevingscriteria, dataverzameling en verificatie in het jaarrapport 2017. De directie is verantwoordelijk voor het bepalen of de toegepaste verslaggevingscriteria acceptabel zijn in deze situatie.

De directie is ook verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die de directie noodzakelijk acht om het opmaken van de duurzaamheidsinformatie mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Onze verantwoordelijkheden voor de beoordeling van de duurzaamheidsinformatie

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een beoordelingsopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte assurance-informatie verkrijgen voor de door ons af te geven conclusie.

Deze beoordelingsopdracht is gericht op het verkrijgen van een beperkte mate zekerheid. De werkzaamheden die worden verricht bij het verkrijgen van een beperkte mate van zekerheid zijn gericht op het vaststellen van de plausibiliteit van informatie en zijn geringer in diepgang dan die bij een controleopdracht gericht op het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid. De mate van zekerheid die wordt verkregen bij beoordelingsopdrachten is daarom ook aanzienlijk lager dan de zekerheid die wordt verkregen bij controleopdrachten.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van onregelmatigheden, waaronder fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van de duurzaamheidsinformatie nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze beoordelingswerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op onze conclusie.

Uitgevoerde werkzaamheden

Wij hebben deze beoordeling professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse Standaard 3810N, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze werkzaamheden bestonden onder andere uit:

- Het uitvoeren van een omgevingsanalyse en het verkrijgen van inzicht in de relevante maatschappelijke thema's en kwesties en de kenmerken van de organisatie.
- Het identificeren van gebieden in de duurzaamheidsinformatie waar waarschijnlijk afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude zich zullen voordoen, het bepalen en uitvoeren van assurance-werkzaamheden om in te spelen op deze gebieden en het verkrijgen van assurance-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor onze conclusie;
- Het in overweging nemen van de interne beheersing die relevant is voor de assuranceopdracht met als doel assurance-werkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze overweging heeft niet als doel om een conclusie uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte verslaggevingscriteria, waaronder het evalueren van de uitkomsten van de dialoog met belanghebbenden, en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door de directie en de toelichtingen die daarover in de duurzaamheidsinformatie staan;
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de duurzaamheidsinformatie en de daarin opgenomen toelichtingen;
- Het evalueren of de duurzaamheidsinformatie de onderliggende transacties en gebeurtenissen zonder materiële afwijkingen weergeeft;
- Het afnemen van interviews met relevante medewerkers verantwoordelijk voor de strategie, het beleid en de prestaties op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen;
- Het afnemen van interviews met relevante medewerkers verantwoordelijk voor:
 - het aanleveren van informatie voor,
 - het uitvoeren van interne controles op, en
 - de consolidatie van gegevens in de duurzaamheidsinformatie.
- Het beoordelen van relevante interne en externe documentatie, op basis van beperkte deelwaarnemingen, om de betrouwbaarheid vast te stellen van de duurzaamheidsinformatie;
- Het analytisch evalueren van data en trends;
- Toetsen van de consistentie tussen de informatie in de duurzaamheidsinformatie en de overige informatie in het jaarrapport buiten de reikwijdte van onze beoordelingsopdracht.
- Toetsen of het verslag is opgesteld "in overeenstemming met" GRI.

Rotterdam, 23 maart 2018,
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Origineel getekend door drs. J. van Hoof RA

Ontvangst van een DV70 container in het VOG-2.

BIJLAGEN

Bijlage 1 Afkortingen- & Begrippenlijst

Afval, radioactief	Een radioactieve stof kan door de minister van Economische zaken of de ondernemer als radioactieve afvalstof worden aangemerkt, indien voor deze stof geen gebruik of product- of materiaalhergebruik is voorzien door de minister of door de ondernemer en de stof niet wordt geloosd	Geconditioneerd	Zie conditioning
ALARA-principe	'As low as reasonably achievable'. Principe dat gehanteerd wordt organisatie om zoveel mogelijk milieurisico's te beperken.	GRI	Global Reporting Initiative
Alfastraling	De minst doordringende ioniserende straling van de drie meest voorkomende stralingssoorten (α , β en γ). Een α -deeltje bestaat uit twee neutronen en twee protonen	HABOG	Hoogradioactief afval behandelings- en opslaggebouw
ANVS	Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming	HFR	Hoge fluxreactor te Petten
Arbo	Arbeidsomstandigheden	HOR	Hoger onderwijsreactor te Delft
AVG	Afvalverwerkingsgebouw voor laag- en middelradioactief afval	HRA	Hoogradioactief afval en bestraalde splijtstof
Bètastraling	Door atoomkernen uitgezonden elektronen bij een radioactief vervalproces	IAEA	Internationaal Atoom Energie Agentschap
Becquerel (Bq)	Eenheid van radioactiviteit, ter grootte van 1 atoomkernmutatie (desintegratie) per seconde. Symbool = Bq kBq = 10^3 Bq MBq = 10^6 Bq GBq = 10^9 Bq TBq = 10^{12} Bq PBq = 10^{15} Bq	IMS	Informatiemanagement systeem
CAO	Collectieve arbeidsvoorwaarden overeenkomst	INES	International Nuclear and Radiological Event Scale
CIP	Communicatie in practice	IOSO	Internationaal veiligheids- en storingsoverleg
COG	Container opslaggebouw	KAM-zorg	Kwaliteit, arbo en milieuzorg
Conditionering	Het in een matrix (beton) opsluiten van radioactief afval	KCB	Kerncentrale Borssele
CORA	Commissie Opslag Radioactief Afval	Kew(-vergunning)	Kernenergiewet(vergunning)
COVRA N.V.	Centrale Organisatie Voor Radioactief Afval N.V.	Kosmische straling	Straling die direct of indirect van bronnen buiten de aarde afkomstig is
(cyber)-DBT	Design Basis Threat	KPI	Kritische prestatie-indicator
Disposability	De uiteindelijke veilige eindberging van radioactief afval	Kriticiteit	Toestand van splijtbaar materiaal waarin een zichzelf onderhoudende nucleaire kettingreactie plaatsvindt
Dosis	Fysische grootte die de geabsorbeerde energie per massa-eenheid aangeeft in Joule per kilogram; de eenheid is gray (Gy)	LEU	Low enriched uranium
Dosistempo	Quotiënt van de dosis en een bepaalde tijdsduur	LFR	Lage Flux Reactor in Petten
Effectieve dosis	Geeft de maat voor het gezondheidsrisico ten gevolge van de te ontvangen straling; de eenheid is Sievert (Sv)	LMRA	Laag- en middelradioactief afval
EC	Europese Commissie	LOG	Laag- en middelradioactief afval opslaggebouw
EZ	Ministerie van Economische zaken	MCI	Mobiele cementeërinstallatie
Emissie	Uitstoot/lozing van vergunningsplichtige bestanddelen	MDA	Minimaal detecteerbare activiteit
EPZ	N.V. Elektriciteits-Produktiemaatschappij Zuid-Nederland	MER	Milieu-effectrapportage (het rapport)
EU	Europese Unie	mer	Milieu-effectrapportage (de procedure)
FTE	Full-time equivalent	MVO	Maatschappelijk verantwoord ondernemen
Gammastraling	Energierijke elektromagnetische straling met zeer kleine golflengte, die door veel soorten radioactieve atoomkernen uitgestraald wordt	MWh	Megawattuur is een eenheid voor arbeid. Het is de hoeveelheid stroom die in een uur geproduceerd kan worden door een generator met een capaciteit van een megawatt (MW)
		NIRAS	Nationale instelling radioactief afval en verrijkte splijtstoffen; Belgische zusterorganisatie
		NNL	Nucleair Nederland
		NORM	Naturally occurring radioactive material
		NRG	Nuclear consultancy and research group
		OECD/NEA	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling/ Nucleair Energie Agentschap
		OPERA	Onderzoek Programma Eindberging Radioactief Afval
		OPLA	Commissie OPslag te LAnd
		OR	Ondernemingsraad

OSO	Operationeel Storingsoverleg
Radionuclide	Nuclide dat radioactief is, d.w.z. spontaan zonder invloed van buitenaf vervalst onder uitzending van straling
Requirement management	De onderbouwing van operationele werkwijzen, systemen en gehanteerde criteria om veilig afvalbeheer te realiseren
RID	Reactor Instituut Delft
Risico	Risico wordt in het algemeen, en in het bijzonder bij kwantitatieve risicovergelijkingen, gedefinieerd als het product van de omvang van de schade (welke gevolgen), en de frequentie van optreden (hoe vaak komt het ongeval voor)
RvC	Raad van Commissarissen
SDG	Sustainable Development Goal
Sievert (Sv)	Eenheid van effectieve dosis $mSv = 10^{-3} Sv$ $\mu Sv = 10^{-6} Sv$
SMO	Sociaal-medisch onderzoek
SWOT-analyse	Analyse van de strengths, weaknesses, opportunities en threats van een organisatie
URENCO	Uranium enrichment company
VOG	Verarmd uranium opslaggebouw
VOG-2	Tweede opslaggebouw verarmd uranium
VR	Veiligheidsrapport

Bijlage 2 Toelichting op de afvalstromen en emissie

B2.1 Toelichting op de afvalstromen

Aanvoer radioactief afval	2017	2016	2015	2014	2013
Type afval:					
LMRA te verwerken	1618	1.619	1.927	2.162	1.685
LMRA 200-ltr geconditioneerd	0	44	75	100	146
LMRA 1000-ltr geconditioneerd	0	43	0	1	0
LMRA Mosaik container	6	0	0	0	0
LMRA Konrad container	5	0	0	0	0
NORM calcinaat	0	0	0	0	0
Groot onderhoud	14.907	0	1.629	1.396	15.140
NORM verarmd uranium	245	0	496	426	581
HRA splijstof	4	3	1	1	2
HRA verglaasd afval	28	0	0	28	0
HRA afval (niet warmteproducerend)	0	0	40	0	68

Verwerking

Volumereductie-factor bij persen	2017	2016	2015	2014	2013
Factor	1,9	2,4	2,2	2,2	2,3
Hoeveelheid LMRA verwerkt van 2013 tot 2017					
Vloeibaar afval (colli)	8	0	0	8	289
Molybdeen afval (colli)	90	67	100	46	23
Telpotjes (colli)	42	0	219	0	0
Slib (colli)	0	150	0	0	55
Persbaar afval (colli)	1.812	1.251	2.580	1.796	1.828
Bronnen (colli)	131	118	183	133	124
Divers afval (colli) [incourant + inzetters]	174	76	107	286	78
Afvalwater gereinigd (m ³)	45,4	51,2	37,1	98,6	70,6
Vloeistof verbrand (m ³)	0	0	0	0	3,6
Kadaverafval verbrand (boxen)	0	0	0	21	0
Vloeibaar molybdeen afval geconditioneerd (m ³)	4,0	2,9	4,5	2,0	4,5
Na verwerking ontstaan:					
200-litervaten	530	342	609	460	473
1000-litervaten	103	97	63	34	145

Opslag

Opgeslagen radio-actief afval per categorie in m ³	2017	2016	2015	2014	2013
Categorie					
A	1.747	1.732	1.661	1.595	1.525
B	5.353	5.317	5.250	5.230	5.198
C	3.157	2.980	2.937	2.859	2.836
D	1.096	1.080	1.055	1.042	1.013
Totaal in LOG	11.358	11.109	10.903	10.726	10.572
Afval in containers (COG)	6.573	6.545	6.545	6.545	6.545
Verarmd uranium	14.935	14.077	14.077	12.341	10.850
Totaal LMRA	32.837	31.731	31.525	29.612	27.967
Warmteproducerend verglaasd afval	45,4	40,3	40,3	40,3	35,3
Splijststof	8,2	7,4	6,8	6,6	6,4
Metallisch afval	50,8	50,8	50,8	43,9	43,9
Niet warmteproducerend verglaasd afval	0,4	0,4	0,4	0	0
Totaal HRA	104,7	98,8	98,2	90,8	85,6

B2.2 Toelichting op de emissies

Radiologische emissies vanuit AVG en HABOG	Alpha		Beta/gamma		3H/14C	
	hoeveelheid	% limiet	hoeveelheid	% limiet	hoeveelheid	% limiet
Emissie naar lucht vanuit AVG	<MDA	0	1.927	<0,01	1,5 GBq	0,3
Emissie naar lucht vanuit HABOG	<MDA	0	0,4 kBq	0,7%	1,7 GBq	2,1
Lozing naar Westerschelde	7,4 kBq	0,02	3,2 MBq	<0,01	362 MBq	0,04
Edelgasemissies naar lucht vanuit het HABOG	7,5 GBq	1,3				

Maximale stralingsdosis aan de terreingrens (AID) ten opzichte van de limiet	2017	2016	2015	2014	2013
Maximale stralingsdosis aan de terreingrens (AID) ten opzichte van de limiet					
Hoeveelheid [μ Sv/j]	29,6	32,1	32,9	28,6	27,8
% Limiet	74	80	82	72	69

Jaarvracht lozingen op de Westerschelde van 2013 – 2017		2017	2016	2015	2014	2013
Maximale stralingsdosis aan de terreingrens (AID) ten opzichte van de limiet						
Stof	gram	172,2	98,6	75,7	234	169
Monocyclische aromatische koolwaterstoffen (MAK)	gram	0	0,03	0,02	0,2	0,1
Extraheerbare organische chloorkoolwaterstoffen (EOCI)	gram	0,43	0,14	0,06	0,2	0,2
Chemisch zuurstofverbruik (CZV)	kg O ₂	7,3	7,3	4,6	19,7	10,3
Kwik	gram	0,05	0,04	0,05	0,06	0,02
Cadmium	gram	0,05	0,03	0,01	0,09	0,07
Zware metalen (ZM)	gram	1,5	1,4	2,5	14,0	5,8

Bijlage 3 Samenhangtabel

Materieel thema	Beleidsthema	Indicatoren	Doelstellingen	Resultaat 2017	Verwachting 2018
Ongevallen en schade	Veiligheid	<ul style="list-style-type: none"> Aantal toolboxes (presentatie over veiligheids-gelateerde onderwerpen) per jaar. Dosis per medewerker in mSv per jaar 	<ul style="list-style-type: none"> 5 toolboxes < 6 mSv 	<ul style="list-style-type: none"> 4 toolboxes De maximaal opgelopen individuele dosis in 2017 bedroeg 2,2 mSv. De gemiddelde dosis van de COVRA medewerkers bedroeg 0.5 mSv per jaar. 	<ul style="list-style-type: none"> 5 toolboxes < 6 mSv
Voldoen aan wet- en regelgeving	Milieu	<ul style="list-style-type: none"> Dosis aan de terreingrens in μSv per jaar Lozing Vluchtige Organische stoffen in kg per jaar Tijd in jaren tussen revisies van procedures 	<ul style="list-style-type: none"> < 40 μSv < 100 kg 	<ul style="list-style-type: none"> < 29,6 μSv < 88,4 kg 	<ul style="list-style-type: none"> < 40 μSv < 100 kg
	Kwaliteit	<ul style="list-style-type: none"> Aantal Operationele Storingsoverleggen per jaar 	<ul style="list-style-type: none"> < 5 20 	<ul style="list-style-type: none"> Van 22 procedures (= 58%) is de laatste revisie ouder dan 5 jaar. Er hebben 18 OSO's plaatsgevonden en 1 IOSO 	<ul style="list-style-type: none"> < 5 20 OSO's
Transparantie	Communicatie	Voorlichting in aantal bezoekers per jaar	2500	2195 bezoekers	2500 bezoekers

>>

Materieel thema	Beleidsthema	Indicatoren	Doelstellingen	Resultaat 2017	Verwachting 2018
Continuïteit bovengrondse opslag	Beschikbaarheid	<ul style="list-style-type: none"> Resterende opslagcapaciteit LMRA in aantal jaren % persbaar afval dat binnen 3 maanden tijd is verwerkt (tijd tussen het ontvangst van het afval en de verwerking van het afval) 	<ul style="list-style-type: none"> >5 90% 	<ul style="list-style-type: none"> LOG 25% beschikbaar. Op basis van het gemiddelde aanbod over de afgelopen 5 jaar, is hiermee opslagcapaciteit voor meer dan 5 jaar beschikbaar. COG 42% beschikbaar. Aangezien de aanvoer van dit type afval stil ligt, is er voldoende capaciteit. Lege emballage afgevoerd. VOG-2 >95% beschikbaar. Hiermee is er weer opslagcapaciteit voor meer dan 15 jaar beschikbaar. Het percentage persbaar afval dat binnen drie maanden verwerkt is in 2017 is 98 % 	<ul style="list-style-type: none"> > 5jr opslagcapaciteit 90%
Gezonde en veilige werkomgeving	Gezondheid en personeel, Veiligheid	<ul style="list-style-type: none"> Percentage werktijd besteed aan opleiding Percentage verzuimdagen ten opzichte van werkbare dagen 	<ul style="list-style-type: none"> 2,5% < 2,5% 	<ul style="list-style-type: none"> 2,5% 6,5% 	<ul style="list-style-type: none"> 2,5% < 2,5%
Beveiliging bedrijfslocatie	Beveiliging	Aantal direct aan bevoegd gezag gerapporteerde beveiligingsincidenten per jaar	<ul style="list-style-type: none"> 0 	<ul style="list-style-type: none"> 0 	<ul style="list-style-type: none"> 0

Bijlage 4 Overzicht lidmaatschappen

IAEA WATEC (Waste Technical Committee):	Advies orgaan aan bestuur van de IAEA op gebied van afval beheersing.
NeWMDB:	Landelijk aanspreekpunt en verantwoordelijk voor vullen afval database tbv de IAEA rapportages.
NEA RWMP:	De Nuclear Energy Agency (NEA) is onderdeel van de OECD gericht op samenwerking tussen de leden gericht op ontwikkeling van nucleaire energie. De RWMP is de stuurgroep voor afvalmanagement. Onder de RWMP bevinden zich verschillende werkgroepen.
NEA WPDD:	Werkgroep van NEA gericht op Decommissioning
NEA Clay Club:	Internationale werkgroep van NEA gericht op het samenbrengen en analyseren van informatie over de geschiktheid van kleilagen als gesteente voor de bouw van een geologisch eindberging.
NEA Salt Club:	Internationale werkgroep van NEA gericht op het samenbrengen en analyseren van informatie over de geschiktheid van zoutlagen als gesteente voor de bouw van een geologisch eindberging
ARIUS:	Internationale stichting ter bevordering van internationale of regionale eindbergingen. Het bestaat momenteel als informatieplatform (geen actieve projecten).
ERDO Werkgroep:	Samenwerkingsverband om op Europees niveau tot een gezamenlijke eindbergingsoplossing te komen.
IGD-TP:	Het Technologie Platform Implementatie Geologische Eindberging is opgericht om tot coördinatie, afstemming en informatie-uitwisseling te komen van de diverse eindbergingsonderzoeksprogramma's in Europa.
Euratom Artikel 37 overleg:	Jaarlijkse bijeenkomst over lozingen van nieuwe nucleaire installaties met invloed op Europese lidstaten.
EAN_NORM:	Onderdeel van het Europese ALARA Netwerk toegespitst op NORM materiaal
JRC ISPRA Summer Course:	Expert bijdrage aan summercourse georganiseerd door de JRC.
EuropAid Projecten:	De EU steunt landen met een ontwikkelingsbehoefte op het gebied van radioactief afval beleid en uitvoering. COVRA is deelnemer in een consortium van Europese nucleaire service providers dat op semi- commerciële adviseert binnen dit EU-kader.
Club of Agencies (CoA):	Een samenwerkings en kennisdelings platform voor de uitwisseling van informatie, kennis en ervaringen van 17 Europese radioactief afvalorganisaties. Tijdens de bijeenkomsten worden in vertrouwen en openheid operationele ervaringen gedeeld.
IOSO (Internationaal Storings Overleg):	Jaarlijkse bijeenkomst van zusterbedrijven in radioactief afvalverwerking (NRG, Belgoprocess en Enresa) waarin de storings en het veiligheidsmanagement worden besproken.
Advies commissie Afvalbeleid Deense overheid:	Denemarken heeft een kleine nucleaire sector maar zoekt een oplossing voor afval van inmiddels gesloten onderzoeksinstellingen.
Nucleair Nederland (NNL):	Samenwerkingsverband tussen bedrijven met een kernenergie wet vergunning, met als doel ervaringsuitwisseling en objectieve informatie voorzien naar derden (Ook publiek-privaat) en onderling. Voortgekomen uit het directieoverleg binnen de nucleaire sector en de behoefte aan een raamwerk voor de bestaande samenwerkingsverbanden binnen de sector.
Externe Begeleidings Commissie (EBC):	Adviesorgaan aan MinEZ omtrent onderzoeksprogramma bij NRG gefinancierd door EZ.
NEN normcommissie 390 010	
'Radioactiviteitsmetingen':	Expert groep omtrent meet-methodieken
Advies Commissie Nucleaire Veiligheid Schelderegio:	Multidisciplinair grensoverschrijdend overleg van stakeholders, overheden, overheidsdiensten en nucleaire industrie de Schelde regio. Afstemmen met en adviseren van de Veiligheidsregio's met betrekking tot beleid en initiatieven op het gebied van publieke veiligheid in de Schelde regio.
Isac Nucleair (Information Sharing and Analysis Centres):	Samenwerkingsverband tussen bedrijven met een kernenergie wet vergunning onderling en met NCSC.
NORA:	Netwerk opberging radioactief afval. Nationale evenknie van IGD-TP. Opgezet vanuit NRG. Rol wordt nu overgenomen door overleg rond OPERA.

Bijlage 5 GRI Tabel

GRI Content Index COVRA – Core

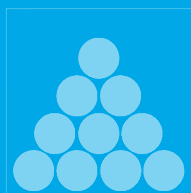
SRS	Informatie	Verwijzing
GRI 102: GENERAL DISCLOSURES 2017		
1. Organisatieprofiel		
102-1	Naam van de organisatie	Voorpagina
102-2	Activiteiten, merken, producten en diensten	De organisatie
102-3	Locatie van het hoofdkantoor	Achterpagina - Colofon
102-4	Aantal landen waarin de onderneming opereert	Nederland
102-5	Juridische vorm of aandeelhouderschap	De organisatie - Juridische structuur en zetel
102-6	Markten waarin de organisatie actief is	De organisatie
102-7	Schaal van de organisatie	Beleidsthema's - Gezondheid, personeel en organisatie, kerncijfertabel/financieel overzicht
102-8	Informatie over medewerkers	Beleidsthema's - Gezondheid, personeel en organisatie, Verslaggevingscriteria, dataverzameling en verificatie
102-9	Leveranciersketen	De organisatie Waardecreatiemodel
102-10	Significante veranderingen in de organisatiestructuur of in de leveranciersketen	Financiën - Ontwikkelingen en trends (opening VOG-2 opslaggebouw)
102-11	Voorzorgsprincipe of -benadering	Wet- en regelgeving - kwaliteit en milieu (wettelijke kaders) Risicobeheersing
102-12	Externe initiatieven	Risicobeheersing - Wet- en regelgeving - kwaliteitsmanagementsysteem Verslaggevingscriteria, dataverzameling en verificatie - Verslaggevingsrichtlijnen
102-13	Lidmaatschappen	Bijlage 4 - Overzicht lidmaatschappen
2. Strategie		
102-14	Toelichting van hoogste functionaris	Voorwoord
3. Ethiek en integriteit		
102-16	Waarden, normen, principes of gedragsnormen	Risicobeheersing - Wet- en regelgeving (ethische code)
4. Governance		
102-18	Governance structuur	De organisatie - Corporate Governance
5. Stakeholderbetrokkenheid		
102-38	Jaarlijkse beloningsverhouding	Jaarrekening - bezoldiging directie en RvC
102-40	Lijst met stakeholders	Materialiteitsanalyse Stakeholdersdialoog
102-41	Collective bargaining agreements	Beleidsthema's - Gezondheid, personeel en organisatie (tabel met cao's)
102-42	Identificatie en selectie van stakeholders	Maatschappelijk verantwoord ondernemen - Materialiteitsanalyse
102-43	Stakeholderbetrokkenheid	Maatschappelijk verantwoord ondernemen - Materialiteitsanalyse Stakeholdersdialoog
102-44	Belangrijkste issues stakeholders	Maatschappelijk verantwoord ondernemen - Materialiteitsanalyse Stakeholdersdialoog

SRS	Informatie	Verwijzing
GRI 102: GENERAL DISCLOSURES 2017		
6. Verslaggeving		
102-45	Deelnemingen in de geconsolideerde jaarrekening	Maatschappelijk verantwoord ondernemen - Verslaggevingscriteria, dataverzameling en verificatie
102-46	Bepaling van inhoud en afbakening van het verslag	Maatschappelijk verantwoord ondernemen - Beleid en materialiteit als afbakening van het verslag
102-47	Lijst van materiële onderwerpen	Maatschappelijk verantwoord ondernemen - Materialiteitsanalyse
102-48	Gewijzigde informatie	Maatschappelijk verantwoord ondernemen - Materialiteitsanalyse
102-49	Veranderingen in de rapportage	Maatschappelijk verantwoord ondernemen - Materialiteitsanalyse
102-50	Rapportageperiode	Voorpagina
102-51	Datum van het meest recente vorige verslag	Transparantie - communicatie
102-52	Rapportagecyclus	Verslaggevingscriteria, dataverzameling en verificatie
102-53	Contactpunt voor informatie over het jaarverslag	Voorwoord
102-54	Rapportage in overeenstemming met GRI Standards	Voorwoord Maatschappelijk verantwoord ondernemen - Verslaggevingscriteria, dataverzameling en verificatie
102-55	GRI content index	Bijlage 4 - GRI Content Index
102-56	Externe assurance	Maatschappelijk verantwoord ondernemen - Verslaggevingscriteria, dataverzameling en verificatie Toetsing en controle - Controleverklaring van de onafhankelijke accountant
GRI Specific disclosures		
Materiële onderwerpen die COVRA rapporteert volgens GRI Standards indicatoren		
Materieel onderwerp: Voldoen aan wet- en regelgeving		
103-1	Toelichting op de materialiteit en afbakening	Maatschappelijk verantwoord ondernemen - Materialiteitsanalyse Maatschappelijk verantwoord ondernemen - Beleid en materialiteit als afbakening van het verslag Beleidsthema's - Voldoen aan wet- en regelgeving kwaliteit en milieu
103-2	Managementbenadering	Beleidsthema's - Voldoen aan wet- en regelgeving kwaliteit en milieu Beleidsthema's - Managementbenadering per materieel onderwerp Risicobeheersing Tabel FTE-ontwikkeling 2013-2017
103-3	Evaluatie van de managementbenadering	Beleidsthema's - Voldoen aan wet- en regelgeving kwaliteit en milieu Beleidsthema's - Managementbenadering per materieel onderwerp
419-1	Gevalen van non compliance met wet en regelgeving	Beleidsthema's - Voldoen aan wet- en regelgeving kwaliteit en milieu
Eigen indicator	Tijd tussen revisies procedures	Beleidsthema's - Voldoen aan wet- en regelgeving kwaliteit en milieu
Eigen indicator	Aantal Operationele Storings Overleggen (OSO's)	Beleidsthema's - Voldoen aan wet- en regelgeving kwaliteit en milieu

SRS	Informatie	Verwijzing
GRI 102: GENERAL DISCLOSURES 2017		
Materieel onderwerp: Continuïteit en beschikbaarheid		
103-1	Toelichting op de materialiteit en afbakening	Maatschappelijk verantwoord ondernemen - Materialiteitsanalyse Maatschappelijk verantwoord ondernemen - Beleid en materialiteit als afbakening van het verslag Beleidsthema's - Continuïteit en beschikbaarheid
103-2	Managementbenadering	Beleidsthema's - Continuïteit en beschikbaarheid Beleidsthema's - Managementbenadering per materieel onderwerp Tabel FTE-ontwikkeling 2013-2017
103-3	Evaluatie van de managementbenadering	Beleidsthema's - Continuïteit en beschikbaarheid Beleidsthema's - Managementbenadering per materieel onderwerp
201-1	Direct gegenereerde economische waarde	Jaarrekening
Eigen indicator	Resterende opslagcapaciteit LMRA in aantal jaren	Beleidsthema's - Continuïteit en beschikbaarheid
Eigen indicator	% persbaar afval dat binnen drie maanden tijd is verwerkt (tijd tussen het ontvangst van het afval en de verwerking van het afval)	Beleidsthema's - Continuïteit en beschikbaarheid
Overige materiële indicatoren die COVRA rapporteert, maar die niet rechtstreeks in GRI terugkomen		
Materieel onderwerp: Transparantie en communicatie		
103-1	Toelichting op de materialiteit en afbakening	Maatschappelijk verantwoord ondernemen - Materialiteitsanalyse Maatschappelijk verantwoord ondernemen - Beleid en materialiteit als afbakening van het verslag Beleidsthema's - Transparantie en communicatie De organisatie - Strategie en beleid (Geslotenheid voor beveiliging versus openheid voor begrip)
103-2	Managementbenadering	Beleidsthema's - Transparantie en communicatie Beleidsthema's - Managementbenadering per materieel onderwerp Tabel FTE-ontwikkeling 2013-2017
103-3	Evaluatie van de managementbenadering	Beleidsthema's - Transparantie en communicatie Beleidsthema's - Managementbenadering per materieel onderwerp
Eigen indicator	Voorlichting in aantal bezoekers per jaar	Beleidsthema's - Transparantie en communicatie
Eigen indicator	Informereren van medewerkers over bedrijfsactiviteiten in aantal memo's per maand	Beleidsthema's - Transparantie en communicatie

SRS	Informatie	Verwijzing
GRI 102: GENERAL DISCLOSURES 2017		
Overige materiële indicatoren die COVRA rapporteert, maar die niet rechtstreeks in GRI terugkomen		
Materieel onderwerp: Transparantie en communicatie		
103-1	Toelichting op de materialiteit en afbakening	Maatschappelijk verantwoord ondernemen - Materialiteitsanalyse Maatschappelijk verantwoord ondernemen - Beleid en materialiteit als afbakening van het verslag Beleidsthema's - Transparantie en communicatie De organisatie - Strategie en beleid (Geslotenheid voor beveiliging versus openheid voor begrip)
103-2	Managementbenadering	Beleidsthema's - Transparantie en communicatie Beleidsthema's - Managementbenadering per materieel onderwerp Tabel FTE-ontwikkeling 2013-2017
103-3	Evaluatie van de managementbenadering	Beleidsthema's - Transparantie en communicatie Beleidsthema's - Managementbenadering per materieel onderwerp
Eigen indicator	Voorlichting in aantal bezoekers per jaar	Beleidsthema's - Transparantie en communicatie
Eigen indicator	Informereren van medewerkers over bedrijfsactiviteiten in aantal memo's per maand	Beleidsthema's - Transparantie en communicatie
Materieel onderwerp: Gezonde en veilige werkomgeving		
103-1	Toelichting op de materialiteit en afbakening	Maatschappelijk verantwoord ondernemen - Materialiteitsanalyse Maatschappelijk verantwoord ondernemen - Beleid en materialiteit als afbakening van het verslag Beleidsthema's - Gezondheid, personeel en organisatie Beleidsthema's - Veiligheid - ongevallen en schade
103-2	Managementbenadering	Beleidsthema's - Gezondheid, personeel en organisatie Beleidsthema's - Veiligheid - ongevallen en schade Beleidsthema's - Managementbenadering per materieel onderwerp Risicobeheersing - operationele risico's Tabel FTE-ontwikkeling 2013-2017
103-3	Evaluatie van de managementbenadering	Beleidsthema's - Gezondheid, personeel en organisatie Beleidsthema's - Veiligheid - ongevallen en schade Beleidsthema's - Managementbenadering per materieel onderwerp
Eigen indicator	Percentage werktijd besteed aan opleiding	Beleidsthema's - Gezondheid, personeel en organisatie

SRS	Informatie	Verwijzing
GRI 102: GENERAL DISCLOSURES 2017		
Materieel onderwerp: Veiligheid - ongevallen en schade		
103-1	Toelichting op de materialiteit en afbakening	Maatschappelijk verantwoord ondernemen - Materialiteitsanalyse Maatschappelijk verantwoord ondernemen - Beleid en materialiteit als afbakening van het verslag Beleidsthema's - Veiligheid - ongevallen en schade
103-2	Managementbenadering	Beleidsthema's - Veiligheid - ongevallen en schade Beleidsthema's - Managementbenadering per materieel onderwerp Risicobeheersing - operationele risico's Tabel FTE-ontwikkeling 2013-2017
103-3	Evaluatie van de managementbenadering	Beleidsthema's - Veiligheid - ongevallen en schade Beleidsthema's - Managementbenadering per materieel onderwerp
Eigen indicator	Dosisbeperking per medewerker	Beleidsthema's - Veiligheid, ongevallen en schade
Eigen indicator	Aantal toolboxes (presentatie over veiligheidsgerelateerde onderwerpen) per jaar	Beleidsthema's - Veiligheid, ongevallen en schade
Materieel onderwerp: Beveiliging		
103-1	Toelichting op de materialiteit en afbakening	Maatschappelijk verantwoord ondernemen - Materialiteitsanalyse Maatschappelijk verantwoord ondernemen - Beleid en materialiteit als afbakening van het verslag Beleidsthema's - Beveiliging De organisatie - Strategie en beleid (Geslotenheid voor beveiliging versus openheid voor begrip)
103-2	Managementbenadering	Beleidsthema's - Beveiliging Beleidsthema's - Managementbenadering per materieel onderwerp Risicobeheersing - operationele risico's Tabel FTE-ontwikkeling 2013-2017
103-3	Evaluatie van de managementbenadering	Beleidsthema's - Beveiliging Beleidsthema's - Managementbenadering per materieel onderwerp
Eigen indicator	Aantal direct aan bevoegd gezag gerapporteerde beveiligingsincidenten	Beleidsthema's - Beveiliging

COVRA^{NV}

Bezoekadres

Spanjeweg 1
havennummer 8601
4455 TW Nieuwdorp
Vlissingen-Oost

Postadres

Postbus 202
4380 AE Vlissingen

T 0113-616 666

F 0113-616 650

E info@covra.nl
